

BS CALDNERA 10-89

Zvezek 50. VI. 1880 - 1440 - Cena 20 vinarjev = 10 kr.

Sfrah na Sokolskem gradu ali Nedolžna v blaznici.

Roman
za ljudstvo.

Založnik:
Josip Rubinstein
na Družaju, VII. Sigmundsg 11

tsih knjižarnah in pri vseh upravičenih raznaševalcih knjig.

- Špiriva 1x zjutraj
serete ~~side~~ (zjutraj + večer)
~~serete side~~

Špiriva 1x (zjutraj)
seretide (2x izjutraj in *

Narodna in študijska knjižnica Trst

SKL
42060/1

82(100)

020010180

COBISS

nec, " je
vednem
le Tebe
je sama
eval, —
usmili,
ljubezen
gljivih
go sem
o!"
vojega

Tvoje
Tebe
s svojo
je pa
mnost.
ože te
ocij
atom.
— to

sajene
doma
moje
apusti
stoka-
sebe.
svojo

7 - 130

7

In uboga ženska se je z zamolklom vsklikom nezavestna zgrudila na tla. Dolgo je tako ležala, vroče solze so ji lile iz očij, bila je sama, Radivoj jo je zapustil za vedno, — na veke!

Hipoma je nesrečnica vstala, — potegnila si je kodre s smrtno bledega obraza, — strašna odločnost se ji je brala na licu. „K njemu!“ so ji šepetale brezkrvne ustnice, — „še enkrat hočem govoriti z njim, — on mora verjeti v mojo nedolžnost, — intrig se mora pojasniti, — ali bo pa mojega življenja konec!“

Naglo se je oblekla, — pri tem delu ji je prislo v roke pismo, katero ji je Radivoj pred meseci pisal. V tem ji je sveto prisegel, da jo poroči in da pred vsem svetom prizna dete njune ljubezni za svoje Poljubila je pismo, in je modila s sozmi, potem ga je vtaknila k sebi.

Komaj je obupano dekle zapustilo stanovanje, ji je mahoma sedila zaprta kočija, ki je stal bognjenu hiši. Minka ni opazila tega. Nenuir Radivoj pustila mesto ter naglo korakala po samotni in meni

Temnilo se je že, — noge so ji skoro odeli, — oh, — pot do Sokolskega gradu je trajal se da eno uro. Mučena od duševnih bolečin in popolnoma vtrujena, je sedla ob cesti na tla, da se za nekaj hipov spočije.

Tedaj se je nenadoma vstavlil voz pred vtrujeno devojko.

„Ali ste bolni, ljubo dete?“ je zadonel sočuten glas, — in mlada, imenitna, krzredno lepa dama je pogledala z voza: „kam pa hogle — ti še to noč?“

„Na Sokolski gradič je šepnila Minka ter sramovala zardela.“

„Na Sokolski grad? Ah, to je pa lepo, — jaz se peljem mimo gradu! Zato stopite k meni v voz, gotovoste že trudni. Neusmiljeno bi bilo od mene, ako Vas ne vzamem s seboj.“

„Kako dobri ste, milostna,“ je hvaležno vskliknila Minka ter se nekako plašljivo vsedla poleg elegantne gospe v vozu.

Molče, trpeč brezmejno bol ter komaj zadržajoč solze se je Minka stisnila v svilene blazine. Tako ni mogla videti zasmehovalnih, zmagoščavnih pogledov, s katerimi jo je zrla lepa bujna ženska iz črnih strastnih očij.

Voz se je vstavil. Železna vrata so se odprla, — Minki je tolklo srce kakor bi ji hotelo počiti, v malotrenotkih bo stala pred ljubljencem, ki jo je tako sramotno, tako kruto zavrgel!

Se nikoli ni bila Minka na Sokolskem gradu, — tala ga je le iz opisovanja svojega ljubljenca. Zato malo začudila vsled hladnega, neprijaznega viša, poslopje, kamor jo je dama peljala, napravilo

Nrijetno čuvstvo je navdalo plašno deklico, ko je njen spremjevalka, ki je bila najbrž z nama tukaj, odprla vrata in sta obe stali v slabo razsvetljeni, pusti sobi.

Elegantna dama je z ropotom zaprla vrata ter se potem divje, vražje zakrohotala, da je Minka v grozi zaihtela ter nič dobrega slutila.

„Kako, — je li to Sokolski grad?“ je plašno vprašala deklica. „Ali stanuje tukaj grof Radivoj? — Sveti Bog, zakaj me tako grozno date, — kaj sem Vam storala!“

Prestrašena je Minka odskočila od svoje spremjevalke, ki jo je gledala z očmi, polnimi zavisti in peklenske zlobnosti.

„Ti ničvredna kača,“ je hipoma zakričala nad Minko, „Ti nesramna, beraška stvar, — kako si se drznila, ugrabiti mi moža, po katerem tako vroče hrepenim! Jzvedi torej: Radivoj Sokolski je moj, — nikoli več ga ne boš videla; — celo svoje življenje se boš zato pokorila, da si se vsilila med grofom in med menoj, Arabelo Zelenogorsko.“

„Arabela Zelenogorska!“ je zakričala Minka v grozi in trepetu. Hipoma ji je kakor mrena padlo iz očij, torej ni bil to slučaj, da jo je ta demonična ženska srečala na cesti ter ji ponudila prostor v vozu. — Torna smrtna sovražnica ji je gotovo tudi namenoma poslala šopek in pismo!

„Vsemogočni Bog!“ je zakričala Minka ter omahnila nazaj. — „Vi — Vi ste mi poslali šopek, — hudičovo pismo je pisala Vaša roka, — ali ste pa pridobili k temu lopovstvu kneza Lajoša Kozlovskega! — Veliki Bog zdaj mi je vse jasno! Toda še to minuto mora Radivoj izvedeti, kakšna peklenska hudobija se je njemu in meni naredila. Nič sluteči grof se bo straljovito maščeval!“

Pri teh besedah je Minka skočila k vratom.

„Sveta devica v nebesih — kaj je to?“ je v grozi zaklicala, — „vrata so zaklenjena, — kje je ključa, — odprite, — naglo odprite, — k grofu Radivoju hočem, — ali ne slišite mojega trkanja, klicanja, odprite — vrata, — ali pa skočim skozi okno, — da, skozi okno, — Bog mi bodi milostljiv!“

Kakor besna je Minka hitela k oknu, a kakor od strele zadeta je obstala, — okno je bilo omreženo!

In zopet ji je donel peklenski krohot Arabele na uho.

„Usmiljeni Bog, kaj naj vse to pomeni, — kje kje pa sem?“

„V norišnici!“ je zaklicala Arabela z ledenim glasom, „da v norišnici, kjer boš odslej med norci živila! Nikoli več ne prideš iz teh sivih zdov, — kot pošast med blazniki se boš pokorila, da si ljubljence odvrnila od mene!“

Do smrti prestrašena Minka je mislila, da se ji tla majejo pod nogami. Ali se ji sanja, — ali je kruta resnica, kar je pravkar slišala, — ali res ni bilo rešitve, ne bega? — Ha, tam so še ena vrata!

Z divjim skokom je skočila obupana k njim, — a vrata so se že sama odprla in visokoraščen, črno-oblečen, sivobrad mož ji je nenadoma zastavil pot. Obraz tega človeka ni nič dobrega prorokoval preplašeni Minki, — oči so mu bile bodeče in nekaj strašnega je bilo v njih, — tenke ustnice so kazale hladnost in neusmiljenost.

„Kdorkoli ste že, gospod,“ je prosila Minka z ihtem glasom, „rešite me iz tega strašnega kraja, — ta ženska me je sem izvabilna, da me uniči.“

„Hvaležni morate biti tej častiti dami,“ je odgovoril gospod z zlatimi očali, „ta plemenita gospa je Vas izručila v mojo oskrbovanje, da Vas ozdravim ker ste na duhu bolni. Jaz sem namreč dr. Morač, direktor te blaznice.“

„Pravdlični Bog — jaz pa nisem blazna, — pustite me ven, — proč s pota, — proč! pravim, — ali se pa borim z Vami na življenje in smrt!“

„Torej res, — besnečo blazno imam pred seboj!“ je rekel doktor s hinavsko mirnostjo, „no, najboljše sredstvo za Vas je prisilni jopič!“

Takoj na to je zažvižgal na piščalko, v naslednjem

hipu je stopila v sobo velika, močna ženska z zopernim nabuhnjениm obrazom; — zdravnik je pokazal Minko, — in velikanska ženska je planila na deklico, ki je v smrtnem strahu odskočila. Toda robata baba jo je zgrabila, vrgla na tla ter pokleknila nanjo.

„Usmilite se, — pomagajte!“ je stokala mučena revica, — „usmilite se me, — pod srcem nosim dete! — Oče v nebesih, — moj otrok, — moj biser! — Ha, nesram nica, — zadušila me boš — umrla bom! — Radivoj, moj Radivoj, — pomagaj, — jaz —“

Kruta strežajka ji je zamašila z robcem usta, ter revici nataknila prisilni jopič. Tesnejše, vedno tesnejše se je iz jeklene žice spleten jopič oprijemal lepih, bujnih oblik obžalovanja vredne deklice, ki je le z očmi še lahko prosila usmiljenja, ker so ji bila usta zamašena.

Ubogo, nesrečno dekle, — prej lahko upaš usmiljenje v peku, nego v blaznici dr. Morača, v tej strašni ječi! —

Brez moči, — niti ganiti, — niti zakričati ni mogla, — je ležala Minka na tleh. S solzanimi očmi je gledala, kako sta se hudiča v človeški podobi zasmehljivo pogovarjala o nji.

„Doktor,“ je šepetela Arabela, „to dekle mora izginiti, — nikoli več se ne sme pokazati med ljudi!“

„No, v mojem zavodu je za svet tudi izgubljena, — živa pokopana!“ je odgovoril sivobradi mož, „upam pa, da mi boste hvaležni, milostna!“

„Saj Vami je že znana, moja radodarnost, ljubi doktor,“ je šepnila demonska ženska svojemu tovarišu v uho. „Ali Vas nisem tudi takrat kneževsko obdarila, ko sem v tej hiši skrivaj porodila otroka!“

„Res je, milostna, — dobro, zadovoljni boste z menoj! Preden potečejo trije meseci, bo ta ženska le

še senca, — čez pol leta bo hirala in bolehalo, — in preden poteče leto, — to Vam prisegam, gospa baronica, — bo delilo na tleh ležeče dekle osodo onih, ki jih imam v oskrbovanju: jaz mislim, da bo potem res blazna, zato bom že skrbel!“

Da to naj bo moje maščevanje na tej nesramnici!“ je škripala Arabela, — „zdaj imam spet upanje, da si pridobim Radivojevo srce.“

Minki je kri oledenela po žilah. Kako, celo svoje življenje bo zdihovala med blaznimi, — strašljito! Proseče je pogledala proti nebu, da bi se je Vsemogočni usmilil ter odvrnil od nje to strašno osodo.

2. poglavje.

Skrivnosti blaznice.

Kričeč smeh, tuljenje, stokanje, ječanje, preklinječanje, — tisoč živalskih glasov, — divji ropot in kriyanje vlada v prostrani dvorani, kjer se polnage postave s topimi obrazi in pošastim podobne plazijo okrog ali se pa valjajo po tleh. Kako strašen, usmiljenja vreden pogled!

To je ženski oddelek dr. Moračeve blaznice.

V kotu po smradu dišeče dvorane je čepela v cunje zavita ženska. Zmršeno ji visijo plavi, že osivelci lasje po voščenorumenem, pošastnem obrazu, ki je moral biti nekdaj zelo lep.

Kaj pa drži nesrečnica v koščenih rokah, — kaj stiska na svoje vele, doli viseče grudi? Ali je mogoče, — malo človeško bitje je, — dete, komaj leto dni staro! In s kako sladkim, nežnim smehljajem je gledal trpki, upali materin obraz na malo nežno stvarco!

„Rožica, — uboga moja Rožica,“ je šepnila ženska, — „edina moja tolažba v tem brlogu človeške bude, — Ti sreča v nesreči! Celo leto že zdihujem v tej strašni hiši, kjer sem Te, vročeljubljeno dete, v silnih bolečinah rodila! S svojo srčno krvjo sem Te dojila, — zate trpim lakoto, — le radi tebe prenašam še to strašno življenje, ki je hujše od smrti!“

Solze so se vlike nesrečni materi iz rdečih očij, ko je še strastnejše pritiskala otroka na srce.

„O, ubogi moj ljubijenček,“ je nadaljevala obupana ženska, „zdaj še ne slutiš svoje strašne osode! Tvoj oče je naju zavrgel, in poleg tega zasramoval Tvojo mater, jo imenoval vlačugo, — o Radivoj, Radivoj, kaj si mi storil! A Ti si bil sam prevaran! — Ona prokleta pohotnica, ki me je z vražjo zvijačo izvabila sem, je tudi Tebe prevarala! — Ha, prokleta bodi, Arabela Zelenogorska, — dočim se jaz bližam strahoviti smrti med norci, ležiš Ti v naročju moža, ki je moj, — ki je moj pred Bogom! — Radivoj, oh Radivoj, ubogi zaslepjeni mož, — hudičovo pošast, strupeno kačo držiš v objemu! Radivoj, — kedaj prideš vendor, da rešič svojo ženo in dete tek strašnik muk! — Vsemogočni Bog, kaj govorim, — o usmiljeni v nebesih, ne daj, da postanem blazna, — zarad svojega deteta Te prosim: ohrani mi pamet!“

Trenotek je revica kakor brezpametna strmela predse, potem je vzela iz žepa preperelo in zmečkano pismo. Bilo je s solzami napojeno in se komaj čitalo. Žalostno je revica gledala komaj vidno, pisavo, — bil je oni list, v katerem je grof Radivoj ljubljenski svojega srca obljudil, da jo poroči in pripozna otroka za svojega.

Uboga trpinka je iznova poljubovala in s solzami

močila ljubljeno pismo, potom je skrila drag list pod otrokovo srajčko. — Hipoma je nesrečnica strahovito zakričala, — prestrašena je prijela otroka in poskočila.

„Pomagajte, — kača, — kača!“ je grozi kričala Minka; „proč, nesrečnica!“ S temi besedami je porinila od sebe blazno žensko, ki si je domišljevala, da je kača in pravkar vgriznila Minko v noge.

Naglo je bežala obupana mati z otrokom v drug kot dvorane, — plašljivo se je ozrla okoli, — oh, kakšno brezmejno gorje je vgleđala tu!

Tam je klečala sivolasa, do kosti suha ženska plapolajoče, nestalne oči pobožno uprte v nebo. V roki je držala rožni venec ter neprestano molila; revica, ki je izgubila pamet, si je domišljevala, da je svetnica!

Poleg nje je skakala mlada, popolnoma naga ženska, — strgala si je obleko s telesa, — nobene stvari ni trpela na sebi; — v svoji strašni domišljiji si je mislila, da živi v paradižu!

Tam zopet je plezala vitka ženska po omrežju okna navzgor in tulila kakor žival; — nesrečna stvar, se je smatrala za opico ser se tako obnašala!

„Gori, gori, — pomagajte, — zgorela bom!“ je kričala druga ženska, — ter letala z razpuščenimi lasmi in divjimi očmi tresoč se v smrtnem strahu po sobi, domišljajoč si, da gori.

Na okrogli mizi sredi dvorane je stala izredno krasna ženska, ki je s kričečim glasom neprestano peler se obnašala kakor bi bila na gledališkem odru. Revica, — bivša gledališke pevka, — je izgubila svoj glas in iz obupnosti vsled tega tudi svojo pamet.

Še mogo drugih postav, še bolj blazne, so obdajale Minko. — Toda te še niso bile najbolj obžalovanja vredne. Najbolj nesrečne vseh nesrečnic, — nevarne

bolnice, ki so divjale kakor divje zveri, — so bile zaprte v posebnih celicah. — Bralci bodo sčasoma izvedeli in izpoznali tudi te siromake in njih življenje.

Nenadoma je nekdo Minko potegnil za obleko.

„Ah, Vi ste Jaklič, — Vi moj edini prijatelj v tem peklu bede!“ je veselo vskliknila nesrečnica, „kako pride te semkaj, v ženski oddelek?“

„Tiho, — prostost Vam prinašam!“ je šepnil Minki starček s snežnobelo brado.

„Nesrečnik, Vam se sanja, iz te ječe ni mogoče ubežati!“

„Da, da, Minka, — moj duh je zdrav, — ura prostosti je bila, — in s pomočjo Vsemogočnega pride tudi Vi iz tega prepada človeške bude. — Doktorja Morača od včeraj ni tukaj, — čuvaji so porabili to priliko in se napili, — zunaj na koridoru leži višja čuvajka, ta pošast, popolnoma pijana! — Zato hitro Minka, pojrite z menoj, bežati hočeva, vse potrebno sem že pripravil.“

Kakor v sanjah je pritisnila Minka dete na prsi. „Usmiljeni Bog v nebesih, — prosta bom,“ je zavriskala, — „prosta s svojim otrokom! — in nesramna prevara se bo naposled odkrila!“

„Naprej, Minka, naprej!“ jo je silil Jaklič, „nag za menoj!“

Neopažena sta se splazila k vratom, katera je odprli. Stopila sta v dolg hodnik; — na tleh je počez ležala ženska z nabuhnjениm obrazom, — višja čuvajka.

„Zverina spi!“ je šepetal Jaklič, „zadavil jo bom!“

„Za božjo voljo, Jaklič, — ne umoriti!“ je prosila Minka, „pustite jo živeti, — kajti maščevanje je moje, pravi gospod.“

„Zarad Vas, Minka, hočem premagati maščevanje!“

je odgovoril Jaklič in pomagal Minki, ki se je tresla po vsem životu, priti čez žensko.

Zdaj sta dospela begunca na dvorišče, — žive duše ni bilo videti. Zurnostjo, ki bi se starčku neprispisovala, je vrgel vrv tako spretno čez kamniti zid, da je obvisela na železnih kavljih, ki so bili v zidu. Tako je splezal z mladeničko živahnostjo po vrvi in — že sedel na zidu.

Minki je močno tolklo srce, — kakor v vročici ji je plala kri po žilah, — vse čutnice telesa so se jitelesle, — hipoma bo prosta, prosta! Kakor brezpametna je šepetal molitve, da bi Bog, gospod sveta pomagal izvršiti rešilno delo. Zdaj je poizkušala plezati po vrvi, a ni se ji posrečilo, imela je namreč le eno roko prosto, — z drugo je stiskala Rožico nase.

„Najprej otroka!“ je zaklical starec od gori.

Minka se je obotavljalna, da bi dala iz rok svojo dragocenost.

Hipoma se je pa začul glasen vik iz temnega poslopja.

„Naglo otroka, — otroka, — in potem za menoj, odkrili so naju!“ je zaklical starec s tresočim glasom.

Napol nezavestna od strahu in groze je Minka ubogala, — izročila je svoj biser plemenitemu možu na zidu, — potem je prijela za vrv ter z močjo obupnosti začela plezati po nji.

Hipoma jo je zadel udarec s pestjo, da je z glasnim vsklikom padla na tla. Strel je počil, — znamenje, da poskuša kak blaznik ubežati.

V hipu je Minka zopet poskočila.

„Jaklič, moje dete,“ je kričala in vila roke, „dajte mi moje dete!“

V tem hipu je izginil starec z zidu, — trdno držeč malo Rožico v naročju.

Pijana čuvajka, vsled hrupa zbujena, je kakor furija planila na Minko, davila je na tleh ležečo ter, jo suvala z nogami; — a nesrečna ženska je bila neobčutljiva tudi proti najhujši bolečini, — mislila je le na svojega ljubljenčka.

„Jaklič, ali slišite — dajte mi moje dete! — Rožica, Rožica, kje si? — Pomagajte, rešite mi otroka, — mojo Rožico!“

S teško pestjo, da je kri curkoma tekla, je sirova čuvajka obupani materi zamašila usta ter jo potem vlekla v tako imenovano gumijevo celico, kjer je nesrečnica neprenehoma kričala in ječala po svojem otroku. Čutila je, da se ji vsled bolečin, ker je izgubila otroka, duh vedno bolj mrači.

Ko se je dr. Morač zvečer tega dne vrnil donov in našel Minko v takem položaju, je zadovoljno smehljaje šepetal predse:

„Vendor, — vendor je postala blazna, — neozdravljivo blazna vsled izgube svojega otroka, — zdaj mi nemore biti več nevarna!“

3. poglavje.

Prepozno razkrinkana.

Šestnajst let je medtem preteklo.

Sokolski grad je bil čarobno razsvetljen, — po krasnih sobah se je premikala praznično oblečena množica, — vesela godba se je slišala.

Grof Radivoj Sokolski je praznoval rojstni dan svoje soproge, lepe grofice Arabele. To je obdajala kot kraljico slavnosti cela množica častilcev in oboževateljev, ki so se klanjali njeni čudoviti lepoti.

Kakšno kraljevsko postavo je pa tudi imela ta ženska! Kako so ji v žarnosti trepetale čudovite, bujne grudi! Temne oči so ji ognjeno bliskale ter se kosale s krasnimi briljanti v polnih črnih laseh.

„Radivoj, trudna sem že,“ je šepetala Arabela svojemu soprogu, ko so gostje počasi odhajali, „zato bi rada odšla in legla k počitku, kajti čutnice so mi preveč napete.“

„Potem pa lahko noč, ljuba Arabela,“ je odgovoril grof ter spremil soprogo iz dvorane, — „sladko spančkaj in lepo sanjaj, ljubica.“

„Zapeljivo lepa ženska je pogledala soproga s porednim smehljajem v oči, potem se mu je izvila iz rok ter kakor metulj zletela po marmornatih stopnicah.

Ko se je grof vrnil v slavnostno dvorano, je vgledal na tleh z dijamantom okrašeno zapestnico svoje soproge.

„Sam ji jo hočem nesti, — lahko bi si skrbi delala, ker je zapestnico izgubila,“ si je Radivoj rekel ter šel po stopnicah navzgor v skupno spalnico.

Začuden se je ozrl po krasnem, tihem prostoru, Arabele ni bilo nikjer videti! Lahen sum se je hipoma pojavil v njegovih prsih, — preiskal je ostale sobe, vprašal služabnike po soprog, a v zadregi so ti skomignili z ramami. Šel je na vrt iskat, — in hipoma se mu je vstavila noga, — taho šepetanje dveh zaljubljencev mu je prišlo do ušes.

Radivoj je mislil, da mu kri oledeni v žilah, — telo mu je zdrhtelo, — lovil je sapo, kajti slišal je glas svoje žene, ko je nekemu moškemu, v čegar naročju je najbrž sedela, šepetala sladke besede.

Prevarami soprog je mislil planiti na roparja svoje časti ter ga z lastnimi rokami zadaviti, pravtako tudi nezvesto soprogo, — toda ne, — drugo kazen hoče

brezčastnežema določiti. Tako je hitel nazaj v grad zgrabil jezdni bič, potem je v največji naglici tekel nazaj na vrt. — A zaljublanca sta najbrž slišala njegove korake, — prestrašena sta skočila narazen.

„Brezčastni pes,“ je zagrmel Radivoj, — in strahovit udarec z bičem je zažvižgal na moža, ki je bojazljivo začel bežati ter planil skozi vrtna vrata na cesto. — „Ha, lopov, izpoznal sem Te, — torej korez Lajoš Kozlovski, Ti si torej! Čakaj, lopov, izpoznal boš moje maščevanje!“

A preden je mogel Radivoj za njim, je Kozlovski že ušel.

V nezvestobi zasačena in do smrti prestrašena grofica je naglo zbežala v spalnico kjer se je zaklenila in trepetajoč slekla. Toda prevarani mož je takoj šel za njo.

„Odpri!“ je zagrmel in še preden je strahu napol blazna ženska mogla odpreti, je Radivoj razbil vrata in besno planil v sobo.

„Ha, prokleta, ali sem odkril zdaj Tvoje ravnanje!“ je kričal varani soprog in njegov bič je žvižgal na cvetoče grudi, alabasterno ramo, snežene lakti in junonični obraz.

Bičana ženska je vsled strahovitih bolečin divje kričala ter stokajoč klicala na pomoč. — Služabniki so prihrameli, — z grozo so zrli strašni prizor, — a nihče si ni upal ustaviti brezmejno razburjenega grofa.

„Milost, — usmiljenje!“ je ječala Arabela, „pomagajte, ta zver me še umori!“ In zgradila se je na kolena ter trepetajoč vila roke.

Služabniki so tresoč se odšli.

„Kanalja, — nesramnica, — vlačuga, — ha, zdaj izpregledam vse, — Ti si bila ona, ki je pred šest-

najstimi leti pisala osodepolno pismo, radi katerega sem dolžil Minko Kamensko nezvestobe, ter jo zavrgel. Priznaj, nesrečnica, sicer Te na mestu usmrtilim!“

Grôzeč je dvignil razjarjeni mož bič nad njenou glavo.

„Jaz nisem pisala pisma,“ je ječala Arabela, „ampak knez Kozlovski! — Res je — na — moje — povelje,“ je jeclaje pristavila boječ se, da iznova zažvižgabič nanjo.

„Veliki Bog, kaj sem storil!“ je zastokal Radivoj, — „zakaj nisem verjel Minkinim besedam, — o strašno, grozovito! In namesto nje sem poročil to nezvesto kačo! — Propalica, govori, — kaj je postaloz iz Minke, — prokleta nesramnica, priznaj, — kje je Minka?“

Lokavo se je Arabela ozrla v besnega soproga, — hudičeva zvijača 'je švignila v njene možgane, — nesramnež, ki jo je tako sramotno bičal, — ne bo izvedel resnice o Minki.

„Nesrečnica si je iz sramu vzela življenje,“ je lagala zavratna ženska, „iz obupnosti je skočila v vodo!“

„Vsemogočni, — jaz, 'jaz sem torej njen morilec!“ je zaječal grof ter mislil, da se zgrudi na tla. — Od one strašne ure, ko je brezsrečno zavrgel Minko, se ni več brigal zanjo, — tudi nič več slišal o nji!

„In otrok, — kaj je z otrokom? Govori, — Ti veš, — povej, — ali Te pa zadavim!“

„Rodilo se je, — deklica je, — Rožica ji je ime, toda izginila je ob smrti svoje matere!“

„Žena, je-li to res? Najmanjša laž je Tvojasmrt!“ „Pri zveličanju moje duše, — resnico sem povedala, da mi oprostiš moj prestopek!“

„Hahaha, — jaz odpustil Tebi,“ se je grozeče zakrohotal grof, — „odpustil Tebi, ki si me ves čas nesrečnega zakona varala, nezvesto goljufala! Ne, pro-

kleta, svojo vlogo kot soproga grofa Radivoja Sokolskega si doigrala! Deset minut imas časa, da se oblečeš in odideš z gradu, — za vedno, — razumeš: za vedno!“

„Pri vsemogočnem Bogu, Radivoj, — bodi usmiljen, — pusti me pri sebi, — ne zapodi me na cesto, — popraviti hočem —“

„Niti besedice več, — propala, brezsramna ženska! — Tri minute so že pretekle, še sedem minut imas časa, da se oblečeš in hrbet pokažeš gradu!“

V strahotno grožečih očeh Radivojevih je Arabela videla, da je to resnica. Glasno kričeč je zbežala za zastor ter se poskušala obleči.

Medtem je grof poklical vse služabnike.

„Poglejte to žensko,“ je zaklical svojim ljudem, ko je Arabela ihteč stopila izza zastora, „doslej ste jo častili kot svojo gospo, — kot grofico Arabelo Sokolsko, ki je v blišču in sreči živila na moji strani! — Toda motili ste se, ljudje, — kakor sem se jas sramotno varal! Ta ženska tu pred Vami ni nič drugega nego vlačuga, prostaška propala pohotnica, ki sem jo z bičem ožigosal! In zdaj ven, nesramnica, — ven iz gradu, katerega Tvoj dih okužuje, — zastrupuje!“

Žarek najkrutejšega sovraštva, nepopisne besnosti je zablikal v Arabelinih demonskih očeh. Vzdignivši stisnjeno, pest je izustila, siknila besede:

„Kruti tiran, — boj se mojega maščevanja, — povračilo bo grozovito!“

Preden je mogel grof udariti žensko za te nesramne besede, je Arabela izginila iz sobe. Planila je v temno noč, plašljivo kakor ptica roparica, ako se jo prepodi iz gnezda.

Kakor od furij gnana, — blazno besnost v srcu, je bežala po zapuščeni cesti v temno noč.

Kam naj se obrne? Ni dvoma, v malo urah bo njena strašna osoda znana po celi okolici! — Torej kam?

„Ha, k dr. Moraču!“ je hipoma zaklicala, „da, k njemu, — njemu se hočem zaupati, — on je moj tovariš in ve za moje skrivnosti! On naj mi tudi pomaga, da se maščujem, — strahovito maščujem za vsak udarec z bičem, — za vsako psovko, ki mi jo je kruti tiran prizadel.“

S temi besedami je Arabela odšla po poti, ki je peljala k velikemu temnemu poslopju, komaj eno miljo oddaljnemu od Sokolskega gradu. —

Grof je medtem nemirno hodil po sobi gorindol. Vest ga je strahovito mučila. Minka si je torej življenje vzela, — sam je zopodil ubogo zaslepljeno žensko s čistim srcem, ki ga je vroče in odkritosrčno ljubila, v smrt, — in oh, prepozno, prepozno je prišel kes!

Čutil je, da je morilec te krepostne ženske, ki je bila njegova z vsemi čuti svoje duše.

O ko bi siromak čutil, da zdihuje revica le nekaj ur oddaljena med blaznimi, — takoj bi se odpravil k nji, jo objel, osvobodil iz strašnegra kraja ter jo priznal za svojo soprogo. —

„Minka, ki živiš zdaj gori nad zvezdami, ali mi moreš odpustiti?“ je obupno zaihtel, „o odpusti, kar sem zakrivil na Tebi in otroku! — Da, nain otrok, — ali živi, — ali še živi? — Oče v nebesih, povejmi! — In ako živi, prisegam Ti Minka, da bom na njem vse popravil, kar sem zakrivil na Tebi. — Tudi če bi moral preiskati celo zemljo, gotovost moram imeti, če moje dete, — moja Rožica še živi!“

4. poglavje.

Rožica, lepa gozdna vila.

„Plemeniti gospod, mi-li hočete pokazati pot v zavod dr. Morača?“ Te besede je izgovorila šestnajstletna cvetočelepa deklica, ki je naglo korakala po gozdnem potu.

Elegantni, mladi jezdec, kateremu je veljalo tovprašanje, je ustavil konja in začudeno, poln občudovanja gledal lepo, mlado devojko, ki se mu je prikazala kakor lepa gozdna vila.

Kako ljubka je bila ta sicer priprosto, a s finim ukusom oblečena deklica, ki je držala v eni roki malopotno torbico, v drugi pravkar nabran šopek dišečih gozdnih cvetlic.

Lovec na konju si je moral priznati, da še nikoli ni videl tako čistega angelskega obličja. —

„V blaznico dr. Morača hočeš, ljubko dékle?“ je začudeno odgovoril. „Pot do tja ni več dolga, toda vodi skozi gozd. Peljati Te hočem tja, ako ne zavrneš mojega spremstva.“

„Gospod, zelo rada sprejemem Vašo ponudbo, kajti popolnoma tuja sem v tem kraju.“

„Torej hočem biti Tvoj vodnik, ljuba deklica!“ je prijazno odgovoril lovec ter skočil s konja. Peljal je tega za uzdo ter korakal poleg mlade spremljevalke.

„Odkod pa prihajaš in kaj hočeš v blaznici?“

Deklica je globoko vdihnila, neizmerno trpka poteza se ji je pojavila na lepem obrazu.

„Prišla sem iz Pariza in ko sem stopila iz železnice, sem peš nadaljevala pot. Že od jutra se potikam tu

okoli, — in oh, tako trudna sem, da me komaj noge neso.“

„Dajva torej četrt ure počivati, ubogo dete,“ je zaklical lovec, „preproga iz gozdnih cvetlic pod tem hrastom je kakor ustvarjena za počitek. Daj, sedi v mah, ljubi otrok, — kajne, saj mi zaupaš?“

Mlada deklica se je ozrla s svojimi velikimi plavimi očini v lepega tujca. Levico je držala na brstečih deviških grudih, — potem je rekla z iskrenostjo in gorečnostjo:

„Da, gospod zaupam Vam!“

Srečen smehljaj se je pojavil na plemenitem obrazu mladega lovca, potem je ponudil ljubki deklici roko ter jo potegnil poleg sebe na mehka gozdna tla.

„Iz Pariza“ torej prihajaš, lepodete, in tako sama si šla na tako daljno potovanje? To je velika držnost od Tebe, zlasti ker si še tako mlada in tako —“ umolknil je ker ji ni hotel reči, kako nebeškolepa, oboževanja vredna se mu zdi.

„Oh, morala sem sama potovati,“ je odgovorila lepa devojka, „saj nimam nikogar na svetu, ki bi me spremjal. Plemeniti mož, ki me je vzgojil, je pred šestimi tedni umrl. Z zadnjim vzduhom me je rotil, naj grem na to daljno pot.“

Deklica je umolknila, — črno plave oči so ji neizrecno žalostne postale, — in glas ji je drhtel kakor da bi jok zadrževala, ko je nadaljevala:

„Prišla sem semkaj, da izpolnim veliko, pobožno dolžnost, sveto nalogu, od katere bo odvisna vsa sreča mojega bodočega življenja. Oh Bog, odkrito Vam hočem priznati, — iščem namreč svojo mater svojo ubogo, ljubljeno mamico!“

Kako pobožno, koprneče, z neznanskim hrepenenjem

II. 2.

„Na kak način ste prišli do tega prstana?“ je zagrmel grof Radivoj nad stolom, spoznajte, povejte use, — ta prstan ni Vaš, — jaz sam sem ga nekje podaril osebi, ki mi je bila draga!“

Strah na Sokol

so bile napolnjene besede, ki so jih izgovorile rdeče ustnice ljubezljive deklice in dve veliki, blesteči solzi sta se ločili od svilenih obrvi ter stekli po rožnih licih.

„Mater iščeš, — ubogi, obžalovanja vredni otrok!“ je globokoko ganjen odgovoril lovec — „in kje iščeš svojo drago, — kje misliš najti svojo ljubljeno mamico?“

„V blaznici dr. Morača!“ je zaihtela ljubezljiva devojka, ki si je v solzah olajšala svojo bolest, dočim je elegantni jezdec razburjeno prijel njeno malo ročico, jo sočutno stisnil ter iskreno poljubil.

„Kaj, — v blaznici dr. Morača, — strašno!“

„Da, gospod, — strašno! Toda oprostite mojo odkritosrčnost, — a ne morem drugače, moram Vam odkriti svoje srce. — Odkar je moj krušni oče, dobrí Jaklič umrl, nimam nobenega človeka na svetu, kateremu bi se lahko zaupala. — Izvedite torej: v oni strašni blaznici sem bila rojena! Eno leto po mojem rojstvu, — medtem je poteklo petnajst let — me je plemeniti starček odnesel iz blaznice. — Moja vboga mater so na begu vjeli in s silo pridržali; — od takrat ni Jaklič ničesar več izvedel od moje ljube mamice. — Na smrtni postelji mi je odkril, da moja dobra mati po nedolžnem zdihuje v blaznici. Poprej mi ni hotel tega povedati, da mi ne omrači otroške duše. Šele ko je umrl, mi je povedal strašno skrivnost mojega rojstva in skrivnost moje matere. Neka ničvrednica je pred šestnajstimi leti spravila mater v blaznico, od takrat so revico, ki je popolnoma zdrava, siloma pridržali notri. — Ali Vam je mo goče umeti, gospod, kaj se pravi: med norci, med blazniki pri zdravi pameti zdihovati in živeti. Gospod, zdaj Vam je jasno, da od

takrat nisem imela nobene mirne ure več. Neprestano me je mučila misel: rešiti svojo mamico, — razbiti njene spone, — osvoboditi jo iz strašne hiše — in njeno trudno glavo položiti na svoje srce. — Oh, gospod, če pomislim, koliko mora uboga moja mati trpeti, kako hrepeni po meni, — strastno zahteva mene, kliče po meni, — roke steza po meni, — potem, — potem nimam nobenega miru več! Vtrujenost me je že minila, — vstati hočem, — k nji moram, — k svoji mamici, — videti jo vendar moram enkrat, — naposled po šestnajstih letih! — — Zbogom, gospod, — in hvala, tisočora hvala za Vašo dobrohotnost, — zbogom, ne morem drugače, — mene vleče k mamici!"

Lepo, — strahu drhteče dekle je poskočilo, hlastno je prijela potno torbico in gozdne cvetlice, do odhiti proč, — toda njen spremljevalec je bil že poleg nje.

"Samo še par dobro mišljenih besed, ubogi, nesrečni otrok," je vskliknil, "ne pojdi sama v dr. Moračovo blaznico, ki je na slabem glasu, — strahotne govorice se širijo o početju v tej hiši, — a gotovega se nič ne ve! — Zato pa, draga dete, ne pojdi sama v to hišo, — spremļeval Te bom, s Teboj pojdem, — sicer se Ti lahko nesreča pripeti."

"O gospod, kako naj Vas zahvalim za tako iskreno sočutje, — toda ne bojte se zame, — tu na prsih nosim dokumente, ki me obvarijo vsake nesreče, — in potem zaupam tudi na Njega v nebesih, — ljubi Bog mi bo v vsaki nevarnosti stal na strani!"

"Da, Bog naj Te obvaruje, ljubo dete," je tiho šepetal lovec sam s seboj, "toda na zemlji Ti bo odsej stal drug varih na strani, — in ta hočem biti jaz!" —

Po preteklu pol ure se je nenadoma pokazala blaznica pred njima, — ležala je na gozdnem robu.

"In zdaj zbogom, gospod, in vročo zahvalo, da ste mi pot pokazali!" je rekla ljubezniva devojka ter s prikupljivo iskrenostjo prožila lovecu malo belo roko.

"Ne, sladko dete, ne pustim Te še proč, — izvedeti moram poprej, kako Ti je ime. Imenuj mi svoje ime in obdržal je bodem v spominu do poslednjega vzdaha.

Globoko zardela je deklica povesila pred njegovim plamtečim pogledom oči.

"Vi ste tako dobri in plemeniti, gospod, zato Vam povem svoje ime, — Rožica se imenujem, — Rožica Jaklič," je šepnila ter mu nežno izvila desnico.

"Rožica, — o kako sladko ime, — resnično, če bi Ti ne bilo ime Rožica, — bi Te jaz tako imenoval!" Je navdušeno vskliknil lovec; "a tudi svoje ime Ti hočem povedati, — ime mi je Mirko in sem sin grofa Mirkota Višnjegorskega."

"Gospod grof," je osuplo vskliknila Rožica, "oprštite, da sem jaz, uboga deklica brez doma, tako prosto, tako odkrito govorila z Vami. Saj nisem vedela da ste, — toda zbogom, — zbogom, gospod grof, prizadevala si bom, da pozabim to srečno uro."

Rožica je globoko zardela ter se v nedolžni zadregi obrnila proč in korakala proti železnim vratom temnega poslopja.

Mirko ni mogel odvrniti očiod lepe, ljubke dekllice, ki se mu je pokazala kakor krasna gozdna vila.

In ko je kričeče zadonel zvonec blaznice, se je Rožica v strahu stresla, — vsak udarec zvonca je odmeval v njenem krvavečem srcu.

Železna vrata so se odprla, kakor v sanjah je prestopila prag.

Mirkotu, ki se je skril v grmovju, je bilo, da mora planiti ven ter pridržati ljubko deklico, da ne prestopi praga temne hiše, — toda prepozno, vrata so se zaprla, — Rožica, lepa gozdna vila je že izginila njegovim očem.

„Bog Te obvari, sladka moja Rožica,“ je zaklical mladi grof zase, „Tvoja pot je nevarna, — toda počakati Te hočem tukaj, dokler se ne vrneš, — kajti zopet Te moram videti, Ti ljubo, nedolžnodekle, — Ti si mi zdaj najdražje na svetu, — jaz čutim, da moje srce ne bo imelo mirne ure, dokler nisi moja, — da moja, Ti krasna Rožica, — kajti ljubim Te, Rožica, z ljubeznijo, ki mi jo je nebo poslalo!“

Sanjavo je uprl mladi grof glavo v roke. V duhu je videl visoko postavo Rožice, — temnoplavate nedolžno, polne oči so mu zrle globoko v srce, in — „Rožica, ljuba Rožica, bodi moja, moja!“ so mu šepetale ustnice.

5. poglavje.

Rožica v blaznici.

V delavni sobi dr. Morača je strastno hodila Arabela gorindol. Njen sicer tako lep obraz je bil skremžen, — ustnice stisnjene, — grudi so ji valovale ogorčenja vsled krutega postopanja od strani njenega soproga po petnajstletnem zakonu.

„Gospod doktor, Vi že veste, — moj soprog, ta nesramnež, si je drznil těpsti me! Da, celo pred služabnik me je bičal z jezdnim bičem. — Pomagajte mi,

gospod doktor, da se grozno, kruto naščujem nad njim!“

Doktor Morač je naslonil svojo glavo z belo brado in nagubanim, zopernim obrazom v roke, — male lokave oči so mu zvijačno zrle skozi očala.

„Sčasom se bo že dalo svetovati, gospa grofica! Dajva mirno presoditi, kaj se bi dalo storiti v tej zadevi.“

Predvsem mi je na tem ležeče,“ je odgovorila bujno lepa ženska, „da se polastim premoženja svojega soproga, — na njegovi ljubezni mi ni nič ležeče, — bil mi je že davno neljub.“

Preden je dr. Morač nato odgovoril, se mu je naznanilo, da želi mlado dekle z njim govoriti. Zato je Arabela odšla v stransko sobo.

Takoj nato je stopila v sobo mlada, očarljivo lepa deklica. Osupel vsled tolike krasote je zdravnik trenotek strmel v lepo deklico.

„Kaj želiš, lepo dete?“ je potem vprašal ter lokovo stopil bližje ter s pohotnimi in poželjivimi očmi motril mladostno, brstečo dekliško postavo.

„Prišla sem poizvedovat po svoji materi; Minka Kamenska ji je ime!“ je rekla devojka z ganjenim glasom.

„Tvoja mati, — Minka Kamenska?“ je odgovoril obledeli in zelo prestrašeni zdravnik. V grozi je odskočil, strašna slutnja se ga je polastila, — to je biloni otrok, ki ga je Jaklič pred petnajstimi leti odpeljal, — in kot odraščena deklica je prišla zdaj, da ga pozove na odgovor!

Rožica je opazila nenaden strah zdravnikov, — razločno je videla strašno krivdo zapisano na njegovem bledem obrazu.

„Da, svojo mater, svojo nesrečno mater iščem!“ je nadaljevala Rožica s solzniimi očmi, „pred sedemnajstimi leti so jo spravili v to blažnice, čeprav je bila popolnoma zdrave pameti —“

„Dekle, kaj govorиш!“ jo je Morač prekinil, „niti besedice ni resnice v tem, nalagali so Te, lahkoverni otrok!“

„Ne, dobri stari Jaklič ni nikoli lagal, — pravil mi je, da je neka ženska zavratno izvabila mojo mater, čeprav je bila na duhu popolnoma zdrava, v to hišo, kjer so jo siloma pridržali. Zato mi povejte, gospod doktor, ali živi še moja mati? — O Bog, prestrašno bi bilo, ko bi prišla prepozno!“

Dr. Morač je stal kakor od strele zadet. Zdelo se mu je, da se mu tla umikajo pod nogami. Hudiča, — to dekle je vedelo za njegov zločin, — vsako minuto ga torej lahko spravi v ječo!

„Govorite vendar, — ali živi še moja mati?“ je iznova zaklicala Rožica ter proseče vzdignila roke. — „Usmiljeni Bog, ne mučite me toliko časa z obojavljanjem, — kajne, moja mamica živi, — kje je, — peljite me k nji!“

Zdravnik je pogledal dekllico s tako grozo, kakor bi zrl v pekel; — kaj naj ji odgovori?

Ha, — vražja misel mu je šinila v možgane. Rešiti se je bilo še lahko, — slučaj mu je bil ugoden, — naglo je odgovoril:

„Da, Tvoja mati živi, ubogo moje dete!“

„Moja mamica živi!“ je zavriskala Rožica in solze veselja so ji stopile v oči. — „hvala Ti, nebeški Oče, tisočera hvala, da si uslišal mojo molitev!“

V svojem brezmejnem veselju je dekllica skoro objela moža, ki se ji je doslej le studil.

„Da, Tvoja mati živi, — v moji oskrbi je ozdravela in zdaj hrepeni po Tebi. Kako se bo veselila, ko bo zopet videla svoje dete!“

„O peljite me k nji, gospod doktor, — rotim Vas, pustite me k moji mamici, — hrepenenja umiram po nji. — O mati, mati, skoro bom pri Tebi, — skoro bom ležala na Tvojem srcu —“

„Potrpi malo, lepo dete, mater moram poprej praviti na to veselo presenečenje. Ostani tu in počakaj, v četrт ure boš lahko objela svojo mater!“

Po teh besedah je doktor odšel v sosednjo sobo ter skrbno zaprl za seboj vrata.

„Kaj pa je, ljubi doktor, osupli ste?“ je zaklicala Arabela.

„Gospa grofica, — neko dekle je pravkar prišlo v moj zavod, ali v najino srečo, — ali pa v najino pogubo!“

„Ne razumem Vas, gospod doktor, — kdo je to dekle?“

„Rožica Jaklič, hči Minke Kamenske, ki je izginila!“

Kakor bi na kačo stopila, se je Arabela prestrašila tega imena.

„Za božjo voljo, doktor, — oba sva izgubljena!“

„Še ne, — nasprotno! — Rožica naj bo orodje maščevanja na Vašem soprogu!“

Dolgo časa sta šepetal, — hudičev načrt sta premotrivala, kajti temne Arabeline oči so divje bliskale v strastni razburjenosti. — — —

Medtem je Rožica sedelá v stranski sobi, — minute so se ji zdele cela večnost, — srce ji je hotelo počiti, tako je bilo v prsih, — vsak hip je mislila, da se odprovrata in da stopi v sobo njena ljubljena mamica.

Vrata so se res odprla, — deklici se je srce ustavilo od pričakovanja, — zdravnik se je prikazal in rekel:
„Tu, draga Rožica, Ti pripeljem Tvojo ljubljeno mater!“

Za roko je peljal lepo žensko, ki je z razprostrtimi rokami stopila v sobo ter hitela k Rožici, ki je onemela od veselega strahu.

„Ljubljeni otrok, — moja Rožica, — edina moja hčerka, pridi mi na srce, — ali Te vendar imam, Ti moj biser!“

S kljcem brezmejne radosti je presrečna deklica razprostrla roke.

„Mati, draga mati, moja dobra mamica!“ je v blaženi radosti zaklicala presrečna devojka, — in ravno se je hotela vreči na prsi lepe, elegantne ženske ter jo vroče poljubiti, — ko je Rožica hipoma smrtnobleda odskočila, — ruke so ji padle ob boku, — razočarana, polna groze je zrla lepi dami v obraz, — brezimen strah in stud se je bral na obrazu, — braneč je vzdignila roke.

„Proč,“ je zakričala, „proč, — Vi niste moja mati, — ne, Vi niste moja ljuba mamica, — take nisem videla podobe vroče ljubljene mater v sanjah, — take ne nosim v srcu!“

Kakor oledenela je Arabela stala tu, — bliski neizrecnega sovraštva so švigali iz njenih temnih očij na trepetajočo deklico, — ruke so se ji v brezmejni besnosti krčile, hotela je planiti na devojko, da jo zadavi, ko je zdravnik zaklical:

„Rožica, objemi vendar svojo mater, — pozdravi jo, — poljubi jo, — saj je tako hrepenela po Tebi!“

„Ha, Vi me hočete prevarati! A ne, — to se Vam ne posreči, — jaz vem, kako izgleda moja mamica, — ta pa ni moja mati! — Govorite vendar, gospod doktor,

— kje je moja dobra mamica, — k nji moram, — rada bom zamolčala vse, kar se je zgodilo, — toda pustite me k nji! Pri božjem Odrešeniku Vas rotim, gospod doktor, — kje je moja mati?“

Stari goljuf je z roko pokazal na Arabelo, ki je molče stala tu ter škripala z zobmi in vsled strašne razburjenosti komaj lovila sapo, „tu je Tvoja mati!“ je ponovil.

„Vse je laž in prevara!“ je zaklicala Rožica, „to ni moja mati, — mojo mater imate skrito, — zatajiti mi jo hočete, — toda še je pravica na svetu! K sodišču pojdem, — to Vas bo prisililo, da mi daste mater, kajti papirji, ki jih imam v roki, dokazujojo, da sem hči Minke Kamenske. — Še enkrat, dajte mi mamico, — ali mě pa pot pelje naravnost k policiji! Vse Vam hočem odpustiti ter oditi z materjo na Francosko, — toda dajte mi mojo ljubljenko prostovoljno! — Kaj, — Vi nočete? — Dobro —“ pri teh besedah se je razburjena devojka bližala vratom.

„Kača nesramna,“ je sikhnila Arabela, „te hiše ne zapustiš živa, kajti Ti si blazna, katero se mora neškodljivo napraviti.“

„Da, blazna je,“ je rekel doktor, „nora in besna in nujno potrebuje mojega nadzorstva!“

„Nazaj, nesramneža, — ne drznite se me dotakniti, — pomagajte, — Mirko, pomagaj, — nesramneža me hočeta pridržati —“

Kakor mačka je skočila Arabela na nežno deklico in dr. Morač ji je skušal odvzeti nevarno orodje.

Rožica se je obupno branila, — vedela je, da se gre za življenje in prostost. Toda zoper oba zločinca je bila preslab; vrgla sta nežno deklico na tla in ji

iztrgala papirje, katere je Rožica zaman skušala skrít na prsi.

„Čakaj, Ti zlobna, zavratna mačka,“ je sikala Arabela, „Te bomo že ukrotili! V celici pri vodi in suhem kruhu, — se boš, nesramnica spokorila, da nočeš mene, svoje matere, priznati!“

Zdravnik je na tleh ležeči Rožici z robcem zamašil usta, da ne bi več kričala, — potem je zvezal dekletu roke. In ko so se mu koščeni prsti pohotno dotikali deviških oblik nedolžne, krasne dekllice, si je moral priznati, da je bila Rožica še lepša nego Minka, ki ga je nekoč tako očarala. Sklenil je, da si vzame krasno deklico, — postarni mož je občutil nenanavno poželjivost po krasotah te lepe, čiste dekliske cvetke.

Nekaj minut pozneje so strežajke vlekle napol nezavestno, trepetajočo deklico v temno, umazano celico. In ko je Rožica v obupnosti in v solzah ležala na kolenih, je občutila vsaj nekoliko tolažbe, katero ji je dajala misel, da je pod eno streho s svojo ljubo mamico, kajti slutila, čutila je bližino vročeljubljene matere. — — —

V dr. Moračevi delavnji sobi sta se ta in Arabela živahno pogovarjala. Pregledala sta dokumente, katere sta siloma odvzela Rožici Jakličevi. Zlasti preperel papir je vzbudil pri Arabeli pozornost, — bilo je pismo, v katerem je grof Radivoj Minki obljudbil, da jo poroči in prizna otroka njune strastne ljubezni za svojega.

„Gospod doktor,“ je hipoma zaklicala Arabela in v očeh jí je vražje zabliskalo, „s tem dokumentom si upam dobiti grofovovo premoženje. Ta papir bom dala Loli, svoji nezakonski hčeri, — inta bo igrala vlogo Rožice, katero hoče grof Radivoj po celiem

svetu iskat. — Sreča, da moj mož ni nikoli izvedel, da sem pred poroko rodila nezakonskega otroka. Ta pregrešek mi bo zdaj koristil! — Rožica ostane vedno zakopana v tej hiši, kakor njenamati, — in Lola, otrok moje grešne ljubezni, bo namesto Rožice prišla na Sokolski grad. To bo moje maščevanje!

6. poglavje.

Kaj premore ljubezen.

„Vsemogočni v nebesih, kaj je to!“ je hipoma zakričal Mirko ter poskočil kakor bi ga gad pičil. „Slišim klice na pomoč, — to je glas Rožice, — devojka kliče moje ime, — usmiljeni Bog, nedolžnega otroka hočejo obdržati, kakor njeno mater, v blaznici!“

Prestrašeni grof je zgrabil svojo puško.

„Drago dekle, že grem!“ je zaklical in oči so mu plamtele v ljubezni in pogumu, — „Tvoje življenje je moje, — moja si, Rožica, — zato gorje nesramnežem, ki Ti kaj žalega storijo!“

Z naglimi skoki je pridirjal do železnih vrat, — že je prijel za zvonec, — tedaj si je premislil! — Ali bi ne bilo boljše, da teče k policiji ter jo prosi za pomoč? A to bi predolgo trajalo, — medtem bi bila ljubljenka lahko v strašni nevarnosti! — Velikj Bog, kaj naj počne? — Tedaj mu je šinila v glavo čudna misel.

„Že imam, — Oče nebeški, pomagaj mi, — le tako, tako, — če se naredim blaznegu, Te lahko rešim, krasno, ljubko dete! Da, kot blaznik pojdem v to hišo, — zdrav med bolnimi na duhu

hočem poizvedeti skrivnosti tega groznega kraja. In ali Te osvobodim, Rožica, ali bova pa oba izgubljena!"

Brezpametnež, kaj hočeš pričeti! Nesrečnik odidi proč, Ti ne slutiš strašno osodo, ki Te čaka! — Prepozno, — prepozno, — in zaman se mu je oglasil v prsih ta svarilni glas. Mirko je bil od drznega načrta tako navdušen, da bi ga nobena stvar na svetu odvrnila od izvršitve te predrzne misli.

Izpustil je takoj zvonec ter skočil proč od ograje. Potem je odvezal konja od drevesa ter ga zapodil v prostost. Nato je slekel suknjo ter skril to in klobuk v grmovje. Ko se je še kolikor mogoče divjegá naredil, je kakor blazen divjal v bližnjo vas, — in skoro dospel tja.

"Gori — gori — pomagajte!" je kričal. "Ali ne vidite, kako gori zvonik, — plameni se dvigajo proti nebu, — o rešite, rešite!"

Osupli kmetje so pritekli iz svojih hiš. Z grozo so gledali zdaj na zvonik, zdaj na osebo, ki je klicala na pomoč, — ognja pa niso mogli zaslediti.

"Ali ne vidite, kako gori?" je iznova zaklical Mirko ter se kakor besen obnašal, — "gasite vendor, gasite ogenj!"

Kmetje so zmajevali z glavami ter se izpogle dovali. Črna tema je obdajala zvonik, — tudi najmanjšega plamenčka ni bilo opaziti na njem.

"Blazen je!" so si šepetali ljudje, "le poglejte topi obraz, — nemirno se vrteče oči, — tresoče roke, — in kako mu pene stojo na ustih. — Zgrabite ga, — blazen je, najbrž je ušel iz dr. Moračeve blaznice!"

Nekateri so takoj planili nanj ter ga hoteli zgrabititi, toda Mirko je tolkel okrog sebe kakor besen, —

in le s težavo se je posrečilo kmetom, da so ga premagali.

Nato so vlekli možje mladega grofa, kateremu so zvezalí roke, iz vasi v blizu ležečo blaznico. — —

Dr. Morač je debelo gledal, ko so mu kmetje prepeljali navidezno blaznega človeka po noči v hišo. Zasedeno je motril zdravnik lepega mladeniča.

Na vsa vprašanja glede imena in doma ni grofičničesar odgovoril in je le zmešano in konfuzno blebetal. Pri tem je tako strašno kričal, besnel in klel, da je zdravnik izprevidel, da ima zelo nevarnega bolnika pred seboj.

Večkrat je dr. Morač zmajal z glavo, — lepí, tuji mladenič, ki se je tako besno obnašal, se mu je zdel zelo čuden, — zelo sumljiv, — da, celo strahoten.

"Zaprite ga v celico!" je ukazal zdravnik čuvajem, "in jutri bomo videli, kaj je storiti s človekom."

Ne dolgo potem je bil Mirko v ozkem, popolnoma temnem prostoru. Poslušal je tako dolgo, da se niso več slišali koraki odhajajočih strežajev, potem se je glasno zasmejal:

"Hahaha, — Vi mislite, da ste blaznega sprejeli v hišo, — toda motite se, — Mirko Višnjegorski ni blazen, — ne, moj duh ni bil nikoli bolj zdrav nego to uro!"

Vesel, srečen smehljaj se mu je pojavit na obrazu, ko je nadaljeval :

"Rožica, lepa moja devojka, — zdaj sem blizu Tebe, — zdaj bivam s Teboj pod isto streho, — ljubljenka, zdaj nisi več sama, — variha imaš na strani, — in kakor resnično živi Bog v nebesih, jaz Te osvobodim iz te strašne hiče, kjer gotovo še mnogi drugi po nedolžnem zdihujojo.

Ha, dr. Morač, ničvredni lopov, jaz hočem razkriti Tvoje zločinsko ravnanje, — svet naj izve, kako strahovite stvari se dogajajo za temi sivimi zidovi. — Ha, prokleti, ura povračila za Tvoje zločine je prišla! — Nedolžno dekle si napadel, — in oh, mati tega ubogega otroka čaka že leta in leta zaman rešitve.

„O Rožica, lepi angel,“ je iznova začel Mirko, „našla si svojega maščevalca, — Tvoja ljubezen naj mi bo plačilo za to dejanje, — oh, čutim, da ne morem več živeti brez Tebe! — Da, moja si, — moja, — in moja boš na veke, — za vse čase! Jutri že, ljubljenka moja, Te v naročju ponesem iz te ječe!“ — — —

7. poglavje.

Prst osode.

Prav tistega dne ko so Rožico s silo pridržali v blaznici doktorja Morača in je grof Mirko Višnje-gorski storil velikodušni sklep, da jo reši, naj velja, kar hoče, ko se je on, da reši to nesrečno, nedolžno žrtev, izdal sam za blaznega ter so ga tudi v resnici odveli v norišnico, kjer je bivala tako presrčno, tako vroče ljubljena deklica, stopila je iz neke precej zamazane hiše v predmestju mlada, vitka, jako lepa dama ter se vstavila pod širokim obokom pred glavnim vhodom poslopja, iz katerega je bila pravkar prišla.

Tu se nenadoma strese nje sloka postava, bilo je, kakor da jo napada, da jo prevladuje grozna slabost in tenki sivi pajčolan, ki je zakriyal nje lepo lice, porosile so zdajci svitle solze.

„Zadnji, oh zadnji spomin na ljubljene starisce,“

te besede izvile so se ji iz prsij in globoko je vzdihnila, — „tudi ti si zdaj izginil! — Toda Bog mi je priča, saj nimam mogla drugače, — oh Bože moj, ne, ne, nikakor ne, grehu vdati se ne smem, se nočem, — še enkrat hočem vse mogoče poskusiti, vse kar je v mojih skromnih močeh, da dobim dela, in potem — potem —“

Ni dokončala tega stavka, toda misel, ki ji je prešinjala možgane, ki jo je hotela izustiti, je morala biti strašna, kajte omagovala je — videti je bilo, kakor da se zdaj in zdaj nezavestna zgrudi na tla — in gotovo bi bila padla tja na trdi tlak brez zavesti, brez življenja, da ni priskočil v tistem hipu elegantno oblečen gospod ter vjel padajočo v svoje roke.

„Gospodična,“ zakliče tuji rešilec prestrašeno, — „kaj Vam je za Boga? Ali Vam je slabo? Ne jokajte! — kakršna koli je tudi Vaša bol, ne obupajte! Saj nikdo ne sme obupati, pa bila nesreča še tako velika! Saj en lek nam ostane, dokler nam srce bije v prsih — tolažba!“

Mlada deklica se je vzravnala kvišku, toda vsa obupana je zmajala glavo.

„Oh hvala Vam, hvala, gospod, za dobrotnе Vaše besede,“ reče nato z glasom, ki je zvenel kaj blago in kazal, da mora biti to bitje vseskozi plemenitega srca, toda zame ni nikake tolažbe več.“

„Zakaj bi je ne bilo? Morda si je samo ne znate poiskati,“ zavrne gospod. „V tej hiši seveda,“ — in pri tem so se obrnile njegove oči v črnkasto-sivo preperelo tablo, kjer so obledale pozlačene črke kazale napis, zastavljalnica — tu notri bodete pač težko našli pomoč in tolažbo. Prosim Vas, gospica, ne zamerite mi ter ne mislite, da Vas morda vprašam iz gole radovednosti, ako Vas prosim, da mi poveste, kaj ste imeli opraviti

v tej hiši, v katero se zatekajo pač le najsromičnejši vših siromakov, najnesrečnejši vseh nesrečnežev!"

V tujčevem glasu je moralo biti nekaj, kar je v duši mladenke vzbudilo zaupanje, kajti vzravnala se je krepko, si odgrnila z odločno kretnjo pajčolan raz lice ter živahno izpregovorila:

"Vse Vam hočem povedati, gospod, — imenujem se Alenka pl. Radič ter sem hčerka umrlega generala pl. Radiča: — moj oče, čeprav je zvesto služil kralju in domovini, ni zapustil skoro nikakega premoženja. Pri tem pa je moja mamica bila še vedno in vedno bolna, — stregla sem ji kolikor sem ji mogla, a ko je tudi ona zatisnila oči, ostala sem sama tu na svetu, sirota in revna od vseh zapuščena."

"Sirota in revna!" je ponovil gospod in videti je bilo, da je pripovedanje deklice napravilo nanj globok vtis, „oh Bože moj dobrotni, zakaj je vendar toliko tuge na tej lepi zemlji!"

"Mislim, da nisem ravno nenadarjena," nadaljevala je Alenka pl. Radičova, „in morda bi se mi bilo pač posrečilo, izvojevati si tu ali pa tam stalen zaslужek, siguren košček kruha, toda mladenka sem, — mlada deklica brez varstva! Ne da bi se zame kdo postavil v bran, oh, le preganjali so me, kamorkoli sem prišla, — oh predolgo bi trajalo, gospodine moj in preveč potrežljivosti bi morala zahtevati od Vas, ako bi Vam hotela popisati trnjevo pot, po kateri se mi je bilo preriti iz hiše v hišo, od obitelji do obitelji. — In nikjer mi ni bilo mogoče ostati delj časa, čeprav sem vestno in marljivo izvrševala svoje dolžnosti, toda — ne, ne, gospod, sram me je, Vam priznati, koliko trpljenja, koliko zlega mi je pripravljala vsepovsodi zavist ter ljubosumnost žene ali pa domače hčerke!"

„O razumem," mrmral je tujec, ni zaman rekel pesnik velikan: „Lepota tvoja — tvoja je nesreča."

Potem pa se priateljski obrne proti Alenki ter ji prisrčno poda svojo desnico; in ko je ona svojo lično ročico tesno zapeto v obledelo rmenokožnato rokavico položila vanjo, ni je izpustil, nego jo držal tesno in gorko.

Bili ste odkritosrčni napram meni, gospica," reče tujec, „naj si bo torej, izvedite tudi Vi, komu ste zaupali tajne svojega trpljenja. Jaz sem grof Radivoj Sokolski, — in glejte, čeprav mi ne primankuje posvetnega blaga in imetja, četudi sem v obilni, da preobilni meri preskrbljen z njim, vendar nisem nič manj nesrečen, kot Vi. Zato me bo veselilo, da, edina radost mi bo, ako bom mogel pomagati sotrinu. — Oj le povejte, le priznjajte mi, da ste pravkar bili v tej hiši ter tamkaj zastavili kako dragocenost, morda celo kako stvar, ki Vam je bila ljuba in draga?"

„Oh, gospod grof, niste se motili, zastavila sem tukaj pravkar dragoceno zapestnico, ki jo je nosila moja draga mamica še kot zaročenka. Še v zadnji uri, v zadnjih trenotkih mi je naročala, naj nikdar ne dam iz rok tega zaklada, — naj me spreminja povsod kot moj dobri varih, moj talisman vse dni mojega življenja, in sedaj, — sedaj me je prisilila kruta osoda —“

Ni mogla več dalje govoriti. Bolest jo je iznova premagala. Grof Radivoj pa jo v tem trenotku s krepko roko potegne izpred vežnih duri nazaj, kajti skozi te duri se je pravkar potisnila razcapana, stara, pokvečena ženska, z zopernim, hudobnim pogledom, ki se je ozrla za trenotek za grofom in Alenko, potem pa izginila v temni veži, hiteč gori po ozkih mračnih stopnicah, podobna tolsti podgani, ki pred človekom sovražnikom zbeži v svojo luknjo.

„Slušajte me, gospodična,“ nadaljuje zopet grof Radivoj Sokolski, ko je starka že izginila, „nikdar in nikoli ne dopuščam, da bi hčerka generala pl. Radiča zastavila zadnji toliko mili spomin na drago ji mamico. — Prosim, oprimite se me, gospica,“ — in pristopil je nudeč ji desnico, da se ga prime pod pazduho — „takoj sedaj greva skupaj gori v zastavljalnico — in takoj naj dobi Alenka pl. Radičeva nazaj svoj dragi, ljubljeni spomin!“

„Ne, ne, dragi gospod,“ se je branila Alenka, „to bi bilo preveč dobrote od Vas. Preveč dobrote napram meni tujki, katere niti ne poznate, — ki bi bila lahko kaka lažnjiva sleparka.“

„Res je,“ odgovori Radivoj, „lahko bi pač bila toda Vi, Vi niste! — En sam pogled v Vaše oči me je prepričal, da kaj takega pri Vas ni mogoče — in iz vseh Vaših besed, iz vsega Vašega govorjenja odseva nedolžnost, jasna čista nedolžnost in ta ne laže nikdar. — Torej gospica, še enkrat Vas prosim, ne odbijte mi moje ponudbe, moje prošnje, da Vam bi smel pomagati, in verujte mi, da ste potem zaupali v moža, ki iz srca rad stori dobro, a za to dobro nikdar in nikoli ne bi zahteval niti najmanjše protiusluge.“

O, hvala Ti, mati moja,“ zakliče Alenka, dvigajoč s hvaležnim vzdihom proti nebu lepe svoje oči, v katerih so zalesketale svitle solze „Ti, Ti si mi poslala svojega angelá — rešilca!“

Par minut pozneje sta vstopila Alenka pl. Radičeva ter grof Radivoj Sokolski v podolgasto, polmračno sobo, kjer je bila zastavljalnica in zoperen zrak jima je že takoj pri vhodu zavel v obraz.

Cela soba je bila razdeljena v dva dela, kajti po sredi je bila postavljena dolga miza od enega zidu do

UKOVNIK
drugega, — za to mizo, na nasprotui strani ob zidu pa so bile postavljene visoke omare z neštetimi predali in tu notri je bilo videti nagromadene najrázličnejše šare, ponajveč zvezane v velike zavoje, na katerih so viseli veliki beli listi.

Majhen, rdečelas žid je čepel pred omarami pri visoki, starodavni, na vseh koncih in krajih od črvov razjedeni pisalni mizi ter je pazno ogledoval in med prsti sukal zlat prstan, ki ga mu je bila bržkone prinesla v nakup ali v zastavo ona stara odurna ženska hudobnega pogleda, ki je prej smuknila mimo Alenke in Radivoja.

Ko je žid zagledal Radivoja grofa Sokolskega, da vstopi z Alenko, splezal je brž s svojega stolca; zlati prstan, ki je bil narejen iz finega zlata ter imel okovane tri krasne bisere, pa je položil pred staro žensko.

Nekak čuden nemir se polasti grofa Radivoja, ko zagleda ta prstan, — ostro je vprl svoje oči v te bisere, — bilo je, kokor da mu je črna senca hipoma švignila preko visokega čela, — bilo je kakor da ga za trenotek muči spomin na nepopishno žalostno dogodbo.

„Koliko pa zahtevate za ta prstan?“ vpraša David Hirš, vodja zastavljalnice, v tem ko je z enim očesom motril starko, z drugim pa škilil na Alenko, „toda naredite hitro, kar mislite, Galjevka, — saj vidite — imam še opravila z odlično gospodo.“

„Prstan je vreden med brati petsto kron,“ noslja starka, „dajte mi tristo in Vaš naj bo.“

Žid vzame zopet prstan v roku, gleda in tipa ga od vseh stranij, potem pa spregovori z lenim naglasom:

„Tristo kron hočete imeti zanj, Galjevka, no da, saj ne bom oporekal, da bi ne bil prstan toliko vreden, — toda kako pa ste sploh prišli do tega prstana, te

dragocenosti, — tu na notranji strani obroča je vdolbenih par besed, ki jasno pričajo, da ta prstan ni bil narejen za Vaše prste.“

Na to prinese žid povečalno steklo, položi prstan spodaj, ter čita z nosljajočim glasom: „Radivoj svoji Minki.“

V tem trenotku pretrese grozen krik zastavljalnico, z enim skokom je stal grof pri starki, krepko, da krčevito jo popade za roko ter jo potegne k sebi in motreč jo z groznnimi pogledi, zakliče:

„Na kak način ste Vi prišli do tega prstana, — priznajte vse, žena, govorite, — pri Bogu Vrsegavednem, ta prstan ni Vaša last, jaz sam sem ga nekdaj podaril osebi, ki mi je bila draga.“

V resnici, grof Radivoj Sokolski je izpoznal ta prstan, — on ga je nekdaj nataknil na prst Minkin, ah v oni nepopisno sladki, nepozabne uri, ko ji je prvkrat rekel, da jo ljubi, ko je prvi blaženstva polni poljub dihnil na njena usta.

Galjevka se je prestrašila vsled teh nenadnih nepričakovanih dogodkov tako silno, da je omahnila kakor posekana veja ter odletela tje v zid, ko jo je Radivoj spustil iz roke, s katero jo je držal kakor z železnimi kleščami.

Grof pa je ves razvnet hitel proti vratom, položil roko na kljuko ter zahreščal s hripavo-sikajočim glasom:

„Ako mi takoj ne priznate polne resnice, ženska, pokličem ta trenotek policijo ter Vas dam odvesti v zapor, — ako pa vse poveste, Vas izpustim in Vam koj tu na mestu plačam prstan.“

„Priznajte, nesrečnica,“ oglasi se zdajci tudi Alenka, „tukaj stojite pred blagim, dobrotnim gospodom, — oh ne skusite ga varati, govorite in priznajte resnico.“

„Galjevka,“ zakliče tudi David Hirš z zaničljivim glasom, obrnivši se k svoji stari priateljici — „ne bodi šalobarda, — kaj bi se stresala in javkala, kot mačka, kateri so mladiče podavili — saj gospod kavalir ti bodo plačali tudi pet sto kron za rinkico, ti boš pa lepo povedala, kako si prišla do nje.“

„Da, da, saj hočem vse povedati,“ hreščalo je staro ženče, „saj Vam prizemam, da bom vse po pravici povedala, — jar nisem ukradla prstana — ta prstan sem — našla!“

„Pa kje, kje ste ga našli?“ siknil je grof ter stopil, tresoč se po vsem telesu, bliže.

„V hiši, kjer čedim vsak mesec sobe,“ odgovori starka, „že dolgo dolgo vrsto let opravljam to službo in gospodar, ki me je najel, spričuje lahko vsak trenotek, da sem bila vselej in vseskozi poštena ženska.“

„Kdo je ta gospod in kje se nahaja ta hiša?“

„Gospodu je ime doktor Morač, hiša pa je slavnobnana blaznica.“

„Doktor Morač, — blaznica!“ Pri teh besedah je prebledele blago lice grofa Radivoja, bledelo prav do tje, kjer je je zaraščala gostja brada, tako da se je Alenka pl. Radičeva vsa prestrašena ozrla na svojega rešilca — prijatelja.

Grof Radivoj pa se naenkret vzravna, potegne iz žepa denarnico, vzame iz nje bankovec za petsto kron ter ga položi na dolgo mizo.

„To je Vaše,“ zakliče živahno, „ako mi poveste resnično in pravično, na kakšen način ste prišli v posest tega prstana, — kje ste ga našli v norišnici, — kako je prišel ravno v Vaše roke in na kak način ste ga mogli obdržati?“

Galjevka je motrila s poželjivimi pogledi bankovcem

in njena roka se je stezala, da ga pogradi; toda dobro se je zavedala položaja, — vedela je dobro, da ga mora prej pličati, preden ga sme pograbiti, pličati z — resnico!

„Milostljivi gospod,“ je pričela s ponižnim glasom, ki je Radivoja, kakor tudi Alenka zoporno dirnil, „jaz moram vsak mesec enkrat v blaznico doktorja Morača da snažim celice, v katerih bivajo blazni, — haha, kaj mislite, to ni zabavno delo; toda Bože moj mili, uboga žena sem, — siromakinja moram biti z vsem zadovoljna, da si prislužim vsakdanji kruh; — tako sem tudi včeraj zopet imela opraviti v sobicah, iz katerih so seveda prej odstranili blazne. In ko tako čistim eno celico, kaj vidim — nekaj se mi zablišči na tleh v kotu, — sklonim se ter poberem svetlo stvar — in bil je ta prstan, ki ga vidite tukaj.“

„In potem ste ga enostavno obdržali,“ spopoljuje Radivoj pri povest starke, „doktorju ste pa vse zamolčali seveda, — ali ni res tako?“

„Ne, gospod!“ se obotaylja Galjevka, „misliš sem — menila sem —“

„Že dobro, našli ste izvanredno dragoceno stvar, pa ste to zamolčali in prikrili toda to je Vaša stvar, — gledi tega si izprašajte sami svojo vest. — Toda zdaj mi pa odgovorite jasno in točno: Ste-li kedaj videli ono nesrečnico, ki je stanovala v oni celici doktor Moračeve blaznice, kjer ste našli ta pristan?“

„Sto in stokrat sem jo videla,“ odgovori Galjevka, „in lepa je morala biti nekdaj, čarobno lepa! — Toda zdaj, mili Bože moj, sama kost in koža, — pa vedno tako žalostna tako tiha, tako obupana! — Gospod, jaz sem usmiljena duša, — in rečem Vám, da mi vselej bridke solze silijo v oči, kadar se spomnim ubožice Minke.“

3 „Ali me ne poznaš, mati?“ je glasnejše nadaljevala deklica, „jaz sem, Tvoja Rožica, — Tvoj izgubljeni otrok, ki Ti ga je nebo zopet vrnilo!“

Nesrečna blaznica ženska je bolestno zakričala.

Strah na Sokolskem.

Vidi
Radivoj
Galjevka
Minke

Sokol Sokolskem

stari Martin

III

„Minka, — vsegamogočni vladar nebes — ona, oh ona je!“

V tem trenotku je bilo Radivoju Sokolskemu jasno, da ga je Arabela, nezvesta hinavka preslepila z velikansko lažjo. Ni mu li rekla, da so bili Minkino truplo našli v reki? In zdaj, zdaj je prišel po naključju — ne, ne to ne more biti naključje, to ni slučaj, to je roka Božje previdnosti, prst osode — zdaj je prišel do izpoznanja, da ta nesrečnica še živi, da je ona, zorna ljubica njegove mladosti, živa pokopana v blaznici doktorja Morača, — šestnajst let pokopana v temi in noči norišnice!

„Gospod grof,“ je šepnila Alenka, pristopivši čisto blizu k Radivoju, ki se je zgrudil v star naslonjač, „Vi sami ste me poprej bodrili k pogumu, Vi sami ste rekli, da je treba iskati tolažbe, če se jo hoče najti. Jšcite jo torej tudi Vi, če že ne tu na zemlji, pa vsaj gori pri Vsegomogočnem, ki vsako človeško srce zaceli, — išcite pri Bogu tolažbe, zaupajte na Boga, gospod grof!“

„Da, zaupati hočem.“ Radivoj se je zopet odločno vzravnal, hvaležno je stisnil roko Alenki potem pa se zopet obrnil ter obstal pred Galjevko, katera se je med tem z židom parkrat pomembno izpogledala.

„Rekli ste torej,“ ji zakliče Radivoj, medtem ko se mu je tresel glas vsled velikega razburjenja, „da ste ta prstan našli včeraj v neki sobici blaznice?“

„Da, včeraj, gospod!“

„In je-li bila v tisti celici nastanjena še vedno tista oseba kakor prej? — Je-li to bila Minka?“

„Da gospod; kajti pravkar jo so zopet pripeljali v celico, ko sem jaz odhajala.“

„Dobro, — hvala Vam, — vzemite ta bankovec,

— Vaš je. — In zdaj pa Vi gospod,“ — Radivoj se je pri teh besedah obrnil k židu, — „Vi pa vrnite precej tej gospodični tukaj zlato zapestnico, ki se Vam je pred četrt ure tukaj zastavila. Plačam pa jaz, kar je plačati.“

Kakor srnjak je skočil David Hirš k široki železni omari, v kateri je hranil novce, hitro jo je odklenil in medtem, ko je z rokami grabil po zlatu in srebru in raznih dragocenostih, je mrmral pred se:

„Srečo mora človek imeti, — kakor pravi pregovor, — glej, glej, pred četrt ure zastavila, zdaj se pa vrača, da, da, mlada lepa dama z elegantnim čestilcem, — no, kavalir pač ne bo zastonj delil svojih dobrov.“

Par minut pozneje je bila vsa stvar v redu. V očeh so se ji lesketale solze radosti, ko je Alenka spet prejela svoj dragi spominek. Radivoj pa je plačal židu, kar je leta zahteval, potem pa je odpeljal deklico iz zastavljalice, spremil jo še do prve kočije, ki je stala v bližini ter se poslovil.

„Oprostite mi, gospodična,“ je hitro rekel „da se Vam baš ta trenotek ne morem delj časa posvetiti, kajti neka zamotana zadeva o izidu katere je morda odvisna sreča mojega življenja, mi ne pripušča, ostati še nadalje tu. Toda prosim Vás, povejte mi, kje stanujete, — morda Vam lahko kaj pomagam, — najino snidenje je bilo pač več nego navaden slučaj. Solze, ki ste jih prelili, ker ste v hudi bedi morali oddati zadnji ljubljeni spominek na drago Vam mamico, privedle so me na sled, ki je zame velikanske važnosti in torej Vam bodem večno hvaležen in dokler bom živ, se lahko zanašate name.“

Alenka pl. Radičeva je pogledala grofa par trenotkov, kakor da bi hotela ugeniti njegove tajnosti

potem pa mu je imenovala ulico in hišo, v kateri je stanovala, in par minut pozneje je ni bilo več videti.

Radivoj je še dolgo časa gledal za njo, čeprav je že izginila, — njegova bleda lica oblila je lahna rudečica, usta pa so mu šepetal: „vem da nisem izkazal te usluge nevrednici.“

Koj na to pokliče nekega bližnjega kočijaža ter mu zaukaže, naj ga kolikor hitro mogoče popelje v blaznico doktorja Morača.

Niti ene minute ne sme zamuditi, da reši Minko, ako je v resnici vse tako, kakor je opisovala Galjevka, iz grozne ječe. Sestnajst dolgih let je jadikovala nesrečnica v tej groze — polni hiši, — oh, koliko strašnih mukotrpnih ur trpljenja in grozne zapuščenosti, koliko strahote in grozote je morala pač prestati v tem dolgem času! — Toda zdaj, zdaj naj ji napoči dan rešitve!

„Jaz prihajam, pote grem, Minka moja,“ je šeptal Radivoj, motreč z žarečimi pogledi temno poslopje, ki se je zdajci jelo dvigati pred njim, „jaz prihajam in če je še mogoče, da te rešim, ljubica moja, če je še mogoče, meglo blaznosti, ki je legla na twojo blago dušo, razgnati s človeškimi sredstvi in zemeljskimi močmi, potem, Minka moja, naj bodi vse poskušeno, vse storjeno, kar je le v mojih močeh. — Prisegel sem nekoč, da ti ohramim zvestobo, — videla boš, da se zavedam svoje prisege, da jo vzdržujem celo napram blazni!“ —

8. poglavje.

Strahovito snidenje.

Testo popoldne je prejel doktor Morač, sedeč pri svoji pisalni mizi, naznanilo, da želi neki gospod z njim

govoriti, — le-ta pa da hoče brezpogojno le z zdravnikom samim govoriti in tudi samo njemu povedati svoje ime.

In glej, že se odpro vrata in elegantna postava grofa Radivoja Sokolskega se prikaže med njimi.

Doktor Morač se je zganil, kakor da ga bi gad pičil, videč pred sabo moža, kateremu ni samo ugonobil, žene nego ga tudi oropal ljubljenega otroka, mile hčerke.

Tako se je prestrašil, da se je moral oprijeti z obema rokama pisalne mize, sicer bi se zgrudil na tla.

„Gospod“ je izpregovoril Radivoj Sokolski z glasom, ki je donel, kakor nevarno gromenje, „jaz prihajam, da od Vas tirjam človeško življenje, ki ste ga ugonobili. — Kedo sem, veste predobro, — torej ni treba, da Vam imenujem svoje ime, — tudi Vam bo jasno brez daljšega razlaganja, za kaj se tu gré.“

Doktor Morač je stresal z roko zlata očala, preko katerih je s strupenimi pogledi polnimi gnjeva in žolča škilil proti grofu.

„Jaz Vam povem resnico,“ pričel je z nesigurnim glasom, „jaz si ne morem predstavljati, kaj bi iskal grof Radivoj Sokolski v mojem zdravišču, vendar — bodite že za naprej prepričani, gospod grof, da si bom na vso moč prizadeval, zadovoljiti vas v vsakem oziru.“

„Dobro, — peljite me torej k Minki Kamenski, tej nesrečnici, ki že celih šestnajst let gineva za tem črnim židovjem.“

„On ve vse“ reče Morač v tem trenutku sam pri sebi, toda premeteni lisjak si je že sestavil bliskoma tudi ves svoj načrt.

Zakaj né bi prepustil Minko grofu, zakaj ga ne bi

peljal k blazni nesrečnici, — saj mu ne more več škodovati, — njen nekdaj tako jasen razum je omeglel, — nje duša zastrta s temno nočjo, — haha, kajpada, takih, prič se doktorju Moraču ni več treba bati. Šestnajst let v njegovem „zdravišču“ je zadoščalo, da so v Minkini duši izmrli vsi spomini, in da je bila zdaj to, kar je Arabela hotela iz nje napraviti, senca brez duše, — telo brez razuma.

Zdravnik blaznih se je vzravnal, vstal je ter stopil pred grofa.

„Zdaj mi je vse jasno, gospod grof!“ reče nato z glasom, ki je izražal najglobokejše sožalje; Vi ste nekdaj ljubili Minko Kamensko, — kaj ne, da je tako?“

„Ni Vaša stvar, staviti mi vprašanja, gospod, „ga zavrne Radivoj, ki je trdno sklenil, da doktorju niti besedice ne verjame in vse stori, da ga premeteni slepar ne prevara, „odgovorite Vi meni na vprašanja, a čuvajte se gospod da bi me morda preslepili, — kajti še vlada meč pravice v tej deželi.“

„Gospod grof, krivico mi delate, kakor gotovo je Bog v nebesih,“ zakliče stari hinavec, čeprav bi namesto vaših predbacivanj zaslужil le Vašo zahvalo! Ali ne veste, da bi bila brez mene Minka Kamenska umrla na cesti?! — Ja, da, le čudite še gospod grof! Le strmitite in obledite! Jaz sem bil edini človek na zemlji, ki se je zanjo potegnil ter ji pomagal!“

„Kaj to, — to je resnica?“ stisnil je mučno Radivoj skozi tresoča ustna. „Mož, človek, ako bi me varali v tem trenotku, potem ste največji lopov, kar jih ogreva Božje solnce! Toda ne, ne, saj ste tudi Vi človek, — tudi Vam bije človeško srce v prsih, zato Vas rotim, Vas prosim, priznajte, razgrnite mi resnico!“

Kako in kje ste našli Minko? Kako je prišla v Vaš zavod? Kako je mogla nje pamet tako otemneti?"

"Vse Vam hočem povedati, gospod grof!" je odgovoril Morač, kateremu se je velik kamen odvalil od srca, ko je videl, da se je grof umiril in ne govori več tako osorno in zapovedujoče kot prej. "Toda poprej mi dovolite, da grem k strežnici ter ji ukažem, naj pripelje nesrečnico. Čez pol minute sem zopet pri Vas."

In ne da bi čakal odgovora, smukne zdravnik iz sobe. Toda komaj je stopil v sosedno sobo, že se odprotu vrata in vstopila je — Arabela.

"Kaj vi ste?" vikne Morač s kolikor mogoče tihim glasom. „Za Boga, stojte, zadržite se mirno in tiho, — on je tu!"

"Kedo, doktor? Kedo? Za boga, kaj ste tudi vi zblazneli, da me gledate s tako planitečimi pogledi?"

"Tiho, — tiho! Ne govorite mi glasno. Tu zraven v sobi je Radivoj, grof Sokolski!"

"Oj, potem smo izgubljeni, — on išče Rožico, on ve da ona —"

"Ne, povpraševal je samo za Minko, — njo mu pač moram izročiti. Toda ne bojte se, ta nam ničesar več ne more škodovati!"

Lepa, črnolasta, diabolična ženska se je zganila, čuvši ime grofa Radivoja Sokolskega, kakor bi ji ostro bodalo prešnilo prsi. Toda takoj nato se vzravna visoko in vitko in s peklenškim nasmehom ji šepečejo ustna:

"On jo bo videl; toda to ni več ona Minka, katero je nekoč z nebeško radostjo stiskal na srce; to je zdaj le kost in koža, — videl bo le — vtelešeno smrt!"

Haha, doktor! Ta prizor si moram ogledati. Pustite, da mu prisostvujem, skrita tu za zagrinjalom, tu naj si vse ogledam! Dajte, da vstoupim v le-to sobo!

"Arabela, ne spuščajte se v tako nevarno igro!"

"Tiho! Jaz hočem, jaz moram, doktor! Moje maščevanje se prične! Tudi jaz imam bič v roki, ki naj ga čuti on in moji vdarci naj ga pobijejo k tlom!"

Izpregovorivši te besede je stopila Arabela pod veliki obok okna, za sabo pa je tesno zgrnila svilene zavese.

Doktor Morač pa je medtem pritisnil na zvonec in ko je koj nato vstopila strežnica, ji je nekaj zavkazal s tihim glasom. Pol minute pozneje stal je že zopet pred grofom Radivojem.

Grof pa je med tem parkrat z nemirnimi koraki, ves izmučen od grozne razburjenosti, premeril doktorjevo pisalno sobo. Velike znojne kaplje so mu stale na čelu. Tu notri, v tej hiši, ki je krila v sebi toliko strahu in groze, mu je stopila šele prav pred oči velikanska lopovščina, ki jo je imel na vesti ta zverinski človek! Oh, kako vse drugače bi se bilo v rajske sreči razvijalo Minkino življenje, da se ni dal takrat preslepiti od peklenške prekanjenosti hudobnice Arabele, o da bi bil takrat drugače postopal, ter se z zaupanjem oklenil nje, ki je edina zaslužila to zaupanje!

"Prepozno!" šepetal je, „prepozno! Moje dete je izgubljeno, izginilo je, — in moja žena, — oh Bože moj, videl jo bom le blazno!"

"Ali ne izvolite sesti, gospod grof?" začuje se zdajci glas za njim. „Čul sem pravkar, da je Minka ravn v kopelji, ubožica dobiva vsak dan redno svojo kopelj. Trajalo bo torej najmanj še kakih dvajset minut, preden jo Vam lahko pokažem. — Med tem časom pa Vam hočem vso stvar razložiti ter Vam osobito povedati na kak način je Minka prišla v moj zavod!"

"Povejte! da, da, — toda prosim Vas, pripovedujte,

...je pokril lice z rokama. Čutil je, da se ... gradi na tla.

Morda se neveda nisva zmenila za njen jok in ... nesveta krepko veslala proti bregu. Tu sem pa čolnarju ukazal, naj gre nemudoma iskat voz in prepeljal sem Minko, ki je bila rešena gotove smrti, v svoj zavod. Bil sem trdno pregričan, da jo bom že drugo jutro izpustil zdravo in čilo. Toda še tisto noč je pričela besneti. Hotela je zadaviti strežkinjo, ki je čuvala poleg nje. Morali smo jo vtakniti v prisilni jopič!

„V prisilni jopič!“ vikne Radivoj. „Oh strašna, oh pregrozna usoda, sladko telesce ljubljene mi neveste v prisilni jopič!“

Prisilila nas je k temu, gospod grof, le skrajna potreba! Le težko, težko smo se odločili k temu koraku, tem težje, ker smo videli, da ima nesrečnica v kratkem poviti dete! Pa kaj smo hoteli storiti? Ali naj bi mirno gledali, kako se umobolna sirota zaletava v zid, dokler si ne raztrešči lobanje? Kajti to je hotela storiti gospod grof! — Iz njenega besnenja in divjanja je bilo mogoče le toliko posneti, da se imenuje Minka Kamenska in da je bila nekdaj v zvezi z jako odličnim gospodom. Oj ti dobri Bože moj! Zazdelo se mi je takoj, da se gre tu za staro in vedno novo pripovest: ljubijo se, uživajo, potem se pa zapuste! Pa oprostite mi gospod grof! Takrat še nisem vedel, da ste Vi bili oni, ki je ubožico Minko tako daleč pripravil, da se je na vsak načim siloma hotela končati življenje!

Grof Radivoj je počasi privzdignil glavo.

„Prav imate, gospod doktor!“ je izpregovoril počasi z votlim glasom, ki je donel, kakor iz groba, „prav imate, da me obtožite vsega tega; — toda dovolite, da tudi jaz v tej zadevi spregovorim nekoliko besed. —

Prisegam Vam pri Bogu Vsegavednem, da sem bil jaz sam kruto prevaran, da bi jaz nikdar in nikoli Minke ne zapustil, da me ni peklenska kača v podobi zvite ženske preslepila ter odvrnila od nje! — Toda zadosti sedaj! Jaz vem, kaj mi dolžnost nalaga! Šestnajst let sem — ne da bi znal za to, — nesrečnico prepuščal Vaši oskrbi in samo ob sebi je umevno, da Vas bom, gospod doktor, za ta trud poplačal z zlatom, — kajti s suhim zlatom se pač ne dado poplačati take dobrote! Toda tu Vam dam še desnico: zahvaljujem Vas za vse, kar ste storili za Minko! In oprostite mi, gospod doktor, ako sem prej za trenotek dvomil v Vašo poštenost!

„Kristjan sem,“ reče Morač, „ter Vam odpuščam iz srca rad! — Toda stojte, zdelo se mi je, da je nekaj zaropotalo v sosedni sobi. Da, da! ona je tu! Prišel je trenotek, gospod grof, ko morete zopet videti ljubico svojih mladih dni! Čutite se li dovolj močnega?“

Radivoj je stal tu, nem in trd, ni se mogel premakniti a vendar je drhtel od groze. Da, da, trenotek je tu, ko bode zopet videl njo, ko bode stopila predenj ona, kateri je uničil življenje. Strašno ga je pekla vest in zdelo se mu je, da je morilec, ki ga peljejo k žrtvi, katero je umoril.

„Naj bo torej, peljite me tja, gospod doktor!“

„Torej pojrite, gospod grof!“ reče Morač s svečanim glasom, — „toda pripravite se že naprej na grozni pogled, ki se Vam bo nudil! Videli ste nekoč Minko Kamensko, ko je še cvetela v polni krasoti zlate mladosti, ko ste bili še vajeni, priviti jo k svojemu srcu, ko je še bila očarujoča deva. No torej, gospod grof Radivoj Sokolski, sedaj pa poglejte tu sem, — to je postalo iz Minke Kamenske; to je vse, kar je še ostalo! Telo brez razuma, — senca brez duše!“

Morač je v tem trenotku potegnil zaveso na stran in Radivoj se je opotekal proti pragu. Samo en trenotek je pogledal v sosedno sobo, potem pa se je z bolestnim krikom zgrudil na kolena.

9. poglavje.

Senca brez duše, — telo brez razuma.

Sredi sobe, kamor je bil Radivoj za trenotek pogledal, je stala belo oblečena oseba.

To je bila Minka, — to je bila deklica, katero je nekdaj tako vroče ljubil in ki je njemu žrtvovala vse — iz ljubezni!

Toda če jo je danes pogledal, čez dolgih sedemnajst let, ki jih je morala pretrpeti živa pokopana v norišnici, zastajalo mu je srce pri tem groznem, strahovitem pogledu.

Kje je bilo to nekdaj tako ljubko zaokroženo telo, ki je njegove oči vselej očaralo, ko je ves blažen upiral pogled v svojo ljubljenko? Vse je izginilo — le suha koža obdajala je kosti, ki si jih videl štrleti na vseh krajin in koncih telesa. Lice pa je postalo majhno, bledo kot lojena sveča in sivkasto kot pepel.

Samo velike, temne oči v tem licu kazale so še nekoliko življenja. Sladke ustnice pa, ki jih je bil tolikokrat poljubljal, raz katere je srkal raj ljubezni in ves solnčni žar blaženstva, te nekdaj rožnordeče ustnice so bile sedaj bele, brez krvi, strahovito so se blesteli izza njih svitli zobje. In ti lasje, ki so bili vedno njegova radost, ki so bili njen ponos in katere mu je tolikrat igraje se z njim v ljubkem objemu, ovila okoli vrata, rekoč, da ga tako za vedno priveže nase, — oh ti lasje

so zdaj povsem izgubili svitlozlatu barvo, ki je bila nekoč tako lepa, tako čarobna, da je bila celo lepša od solčnega zlata!

O Bože moj, pepelnatosivi so bili lasje, ki so ji viseli v redkih štrenicah raz teme, — sivi, in vendar je Minka dopolnila komaj petintrideseto leto.

S petintridesetimi leti, pa starka! To torej je bilo plačilo za nje zvesto, požrtvovalno ljubezen, s katero se mu je udala in mu zaupala sirota; tako jo je on poplačal, on, ki je bil tako dober in blag proti vsakemu človeku!

Dobro minuto ležal je Radivoj na kolenih, ne da bi mogel ziniti besedico.

Krčevito ihtenje pretresalo mu je telo; bilo mu je, kakor da mu trgajo živemu sreću iz prsi.

„Govorite ž njo, gospod grof!“ zašepeče mu Morač. „Njen duh je sicer otemnel, vendar se zgodi čestokrat, da se ji vsled kakega izvanrednega presenečenja razum za nekaj minut zjasni ter za nekoliko trenotkov dvigne megla, ki ji zastita bedno dušo. Torej poskusite svojo srečo gospod grof!“

Le z veliko težo se je grof premagal. S povešeno glavo in sklučenimi prsi stopil je počasi k Minki. In ko je stal pred njo, položil ji je roki na rame, in globoko se je vtopil v te oči, kakor nekoč tolikrat, kadar je hotel iz njenih milih usten slišati sladko zatrjevanje, da ga ljubi. In s tihim glasom jo povpraša:

„Ali me še poznaš?“

Nič odgovora!

S topimi pogledi zrla je zblaznela sirota vanj. Toda še druge oči so bile nevidne priče tega prizora. Izza svilenih gub zastora pri oknu je zrlo dvoje skritih oči in v teh očeh žaril se je ogenj peklenškega zadovoljstva.

„Minka, ali me še poznaš?“ ponavlja še enkrat grof z ljubeznivim prav iz dna duše prihajajočim glasom. „Jaz sem, saj sem jaz, Tvoj Radivoj!“

Grof je zaman čakal odgovora. Minka se je odvadila, slišati njegovo ime, ime moža, ki ji je bil nekdaj največji zaklad na zemlji; glas tega imena ni več našel odmeva v njeni duši.

„Minka, pred teboj stojim ves potrt in obupan,“ nadaljuje Radivoj, glas pa mu je hotelo vdušiti bridko ihtenje, „Minka, ti predraga moja, ko bi Ti vsaj povedati mogel, kako neskončno se kesam za vso grozno krivičo, ki sem ti jo storil. — Minka, oh ne glej me tako strašno! Ne, ne, tega pogleda ne vzdržim! Samo eno besedo mi izpregovori, Minka, samo eno besedico: „odpuščam!“

Tu se nenadno odpro njeni usta, z iskrim pogledom upre oči v lepega moža, ki se je izmučen od presilne bolesti, zgrudil k njenima nogama.

Zdaj, oh zdaj bo izpregovorila ono toliko zaželeno besedico, ki jo je Radivoj že tako nestrpno pričakoval.

Toda, — v tem trenotku pretrese blazen smeh sobo, potem pa začne zblaznela sirota vpiti in kričati na ves glas:

„Hu-u! voda je mrzla! — mrzla! — moje dete, —ahaha! — rožice, — te lepe rožice, — hu, s krvjo so poškopljene, — z mojo srčno krvjo so barvane —ahaha — rožice!“

„Ne, ne, tega ne prenesem več!“ zavpije Radivoj in v skrajni obupanosti si tleska z rokama po lici, — doktor, doktor, oh kaj ni mogoče, to noč grozote razsvetli z žarkom luči? Doktor, miljone tistem, ki jo reši —“

„In če daste deset milionov, če daste vse zaklade sveta, — to je in ostane nemogoče!“ je hreščal Morač nesrečnemu grofu na uho, v tem ko mu je lice pačil peklensko-hudoben nasmeh.

„Kar se je umorilo, ne da se zopet oživeti — kar je človek strl, o tem ne more zahtevati, da bi se zopet dvignilo kvišku! Ona je izgubljena, neozdravljiva in taka, kakor jo vidite zdaj tu pred sabo, ostala bo prav do zadnjega diha!“

„To je dvakratna smrtna obsodba! Poginila ne bo le Minka sama, sledil ji bom tudi jaz!“

Zdajci se je nevidno zganil zastor pri oknu in za trenotek se je prikazalo Arabelino lice; peklensko zloben nasmeh, da se je izpolnilo maščevanje ji je poigraval na licu. —

„Toda stojte,“ reče grof.

„Sam Bog mi je vdihnil dobro misel, edino sredstvo, s katerim morda razjasnim noč njenega razuma!“

Minka,“ grofov glas se je tresel in čuti je bilo, da je grozno razburjen, „Minka, poglej me; prišel sem, da Te popeljem domov v svoj grad, tamkaj boš odslej živila in vse blesteče bogatstvo naj te obdaja, kar ga imam. — Toda Ti si sama tukaj, Minka, kako, da si sama? Mislil sem, da najdem tu dva človeka, ki sta mi nad vse draga. Minka, kje pa je Tvoje dete, — najino dete, Minka kje je najina sladka Rožica?“

Kakor blisk so udarile te besede v bedno dušo blazne Minke.

Pričela je globoko dihati, valovito so se dvigale njene prsi, kriji je bušila po vseh žilah, celo telesce je podrhtavalo, — usta se odpro, oči se ji širijo. In zdaj — —

„Rožica!“ zakriči Minka, trpeča sirota, Rožica, —

dete moje, — kje si? — oh, ukradli so mi jo, — dajte mi zopet moje dete, — Radivoj, — o Radivoj, —“

„Ha, ona me spozna!“ zakliče Radivoj, „Večni Bog, v nebesih, zahvalujem te!“

„Radivoj, kje je najino dete?“ kričala je zopet nesrečna Minka, in se oklenila Radivoja, — „ti ljubiš svoje dete, o jaz vem, da ljubiš Rožico, — o ne pusti je v roki zlobnih, nečloveških ljudij! Haha, čula sem pravkar njen glas, — tu v ti hiši, — prej v celici sem čula njen glas, — Radivoj, naše dete je —“

Dalje ni mogla. Grgrajoč glas zaprl ji je sapo, ona pa se je zgrudila kakor da jo je zadela kap — pala je v nezavest.

Doktor Morač je zatrepetal ko je Minka zaklicala da je v celici čula Rožičin glas. Dobro je vedel, — da je blazna mati čula vikanje deklice, ko je le ta klícala na pomoč, dobro je vedel, da je ta glas hčerkin pregnal za par trenotkov temne sence raz dušo bedne matere. Toda zdaj se je k sreči onesvetila in črna tmina je zopet objela njen duh.

„Doktor!“ reče hitro grof, čegar srce se je krčilo v neznosni bolesti, — „kaj je torej z Rožico? Vi jo imate skrito v svojem zavodu! Kaj se je zgodilo z detetom? Priznajte mi resnico! Saj pravite da ste pošten mož!“

„To sem tudi, gospod grof,“ odgovori sivolasi lopov, in to z glasom, kakor da je preverjen o resnici teh besed. „Rožica je v istini tukaj zagledala luč sveta in trudili smo se na vse moči, da ohranimo mlademu bitju nežno življenje. To se nam je tudi posrečilo; niti poskušati nismo smeli, odvzeti jo materi, ki je noč in dan ni izpustila izpred oči. Nekega dne pa je skušala Minka zbežati v družbi z nekim drugim blaznim; Minko smo

k sreči še pridržali nazaj, oni drugi, z imenom Jaklič pa je zbežal ter vzel malo Rožico seboj. Od tega časa se pa ni nikdar več slišalo o Rožici.“

„Dobro torej,“ zakliče grof Radivoj, v tem ko mu vsa kri šine v lica, iz oči pa odseva nevpogljiva odločnost; „iskati hočem Rožico širom sveta, — vse kraje hočem pregledati, koderkoli bivajo ljudje — in če še živi, jo moram gotovo najti. Oj da, čutim, da pride še dan, ko pritisnem na srce ljubljeno mi dete. Bog Vsegomogočni me bo uslišal; on me je trpko kaznoval in bridko sem se pokoril za grehe svoje mladosti. Bog pa mi bo podelil svojo milost, uslišal bo moje vroče prošnje in združil me bo zopet z ljubljénim detetom.“

Radivoj je zopet zdrknil na kolena; in si lice zakril z rokama. Velike, debele solze so se prikazale med stisnjjenimi prsti rok, pogledi Arabele pa so se vjeli z očmi doktorja Morača! Obadva sta le predobro vedela, da so grofove nade zidane na pesek. Dobri mož, ki je zopet zaupal črnemu grešniku Moraču, pač ni vedel, da vzdihuje njegovo toli ljubljeno, toli zaželjeno dete par korakov oddaljeno od njega v ozki temni celici z želesnim omrežjem. Bila je jetnica doktorja Morača in ta ni več izpuščal svojih žrtev.

In ko se je Arabela zopet skrila za zagrindjalom, je zmagonosno šepetala predse:

„Svojo hčerko boš že našel, — da, celo na srce jo boš pritiskal! Toda to ne bo Rožica, — to hčerko Ti bom jaz preskrbela, da si potom nje polastim Tvojih bogastev! Ona Te bo pripravila ob vse — in potem — potem bo moje maščevanje končano!“ — — —

Še tisti večer vzel je grof Radivoj Sokolski Minko v svoj grad. V velikem, parku podobnem vrtu, ki je spadal k gradu, se je dvigala enonadstropna lična vrtna

hišica, ki je bila bogato in razkošno opremljena z vsemi udobnostmi. Tu je stanovala odsej blazna sirota.

Grof Radivoj ji je preskrbel tudi zvesto strežnico. Pisal je takoj onemu nesrečnemu dekletu, kateri je bil rešil dragoceni spominek, in Alenka pl. Radičeva je takoj prišla ter stregla in pomagala ubogi Minki s toliko vnemo in otroško vdanostjo, kakor da bi negovala rodno mamico.

Grof je poklical najslavnejše zdravnike. Poskušali so na vse načine, da bi vzbudili umobolno Minko iz mračne otožnosti, toda vse zastonj. Edino upanje, ki ga je knezov zdravnik mogel dati grofu, je bilo to, da mu je svetoval, naj povsod išče in išče svojo hčerko, in le-to naj pripelje v materino krilo.

In zopet je prisegel Radivoj, da si ne da poprej miru, dokler ne najde izgubljene Rožice.

Po vseh časopisih so se razglašali oklici, v katerih je bilo čitati, naj se javi hčerka grofa Sokolskega ako še živi. Grof je zavkazal najbolj izkušenim detektivom in agentom, naj iščejo Rožico. Visoko nagrado je razpisal za onega, ki bi mu mogel vsaj kak sled izgubljene hčerke pokazati in dan na dan čakal je otožne duše, kedaj bo rešena uganka, katero mu je zadala kruta osoda.

„Kje je Rožica, dedinja grofa Sokolskega?“

10. poglavje.

Z lažjo in zvijačo — do cilja!

Grof Radivoj Sokolski je sedel pri pisalni mizi, — popil je bil pravkar svojo jutranjo čokolado ter sedaj pregledaval pisma, kar jih je prišlo zadnjo pošto.

Otožno in temno je zrl predse in le še temneje so postale poteze njegovega obraza čim bolj, je čital pisma.

„Pisma iz vseh krajev sveta,“ reče brezupno, in z obema rokama odriva velik kup listov, „tisoč in tisoč ljudij se muči in prizadeva na vse načine, da poiščejo ubogo izgubljeno Rožico, — vsi bi radi zaslužili visoke nagrade, ki sem jih razpisal za onega, ki jo najde. Toda le prazne besede in domnevanja brez vsake vrednosti, da celo zvijače in sleparije, to je vsebina teh listov in take stvari čitati mi je dan na dan.

Iz Amerike in Avstralije, iz vseh poglavitnih mest sveta mi dopisujejo ljudje, — vsi pravijo, da pozna mlado deklico, ki jo je nekoč pripeljal iz južnoevropskih krajin starec, ki je bil baje tak, kakor so mi pisali Jakliča. — Toda med vrsticami čitam, da so to same sleparije, da ti pisači ali vedoma varajo, ali pa so sami prevarani od drugih.

In vendar,“ nadaljuje Radivoj, stopivši zdaj k oknu da pogleda v prostorni grajski vrt, česar drevje polnormenega in rudečega listja je obsvetljevalo jesensko solnce; „in vendar nisem nikdar tako krepeneče ževel, videti svoje dete, kot ravno zdaj.

Oj, Rožica, — Rožica, — ako še bivaš med živimi, pridi, povrni se k meni! Že mi postajajo sivi lasje ob sencih, in kakor je zunaj jesen, pozna jesen, tako čutim tudi jaz, kako hrumi preko moje glave hladni veter življenske jeseni, in dolgo ne bo trajalo, da mi žalost in zima življenja pobedita trudno glavo; toda le enkrat, le enkrat samo bi še rad užival par trenotkov čiste sreče, pravega veselja, preden me zakrije hladni grob.“

Kakor bi ga lipoma navdahnila jasna misel, se

obrne Radivoj, in stopivši k pisalni mizi pritisne na srebrni zvonec, ki je stal na nji.

* Med vrati se pojavi stari sluga Martin, ki je zvesto služboval že Radivojemu očetu.

„Martin,“ mu reče grof, „pojdite takoj v vrtno hišico in recite gospici pl. Radičevi, da jo prosim, naj pride nemudoma k meni.“

„Gospico,“ odgovori stari sluga in njegovo dobrohotno lice se še bolj razjasni, „takoj jo grem klicat, — koj, koj bode tukaj.“

„Martin!“

„Zapovedujte, gospod grof!“

Starec, ki je bil že pri vratih, se obrne in v istem hipu že stoji pred pisalno mizo.

„Povej mi, Martine, zakaj si se pa tako radostno nasmejal, ko sem prej izgovoril ime gospice pl. Radičeve?“

„Oh, milostljivi gospod,“ zakliče starec, „kako se ne bi vzradostil, ko čujem ime naše gospodične! Od kar so milostljivi grof vzeli gospodično pl. Radičovo kot strežnico in družico ubogi umobolni siroti v vrtno hišico, se mi zdi, kakor da bi po dolgi strahotnotemni noči zopet prvi žarek vzhajajočega solnce zasijal v to hišico — in tako ne mislim le jaz — tega mnenja, ja vsa služinčad.“

Radivoj ni odgovoril; hitro se je obrnil proti oknu, da bi zakril veliko razburjenost, ki se je vidno kazala v potezah njegovega lica.

Stari Martin je odšel in kmalu na to se odpro vrata in vitka ljubko dražestna postava se prikaže, oblečena v temno, ukusno a enostavno obleko.

„Zapovedali ste gospod, naj pridem?“

S temi besedami se je Alenka pl. Radičeva počasi bližala graščaku.

„Zapovedal nisem,“ odgovori Radivoj, nudeč mlad; damistol poleg sebe, „samo prosil sem gospico pl. Radičovo, naj pride za trenotek k meni, — da govoriva o nesrečni bolnici, — kako se počuti, — kako je kaj bilo že njo po noči?“

„Oh, gospod grof, zelo sem žalostna, da Vam moram vedno in vedno prinašati le eno in isto tugopolno poročilo, — vedno redkejši so jasni trenotki, ki jih ima bolna sirota, — vedno večja je nje otožnost in vse moje prizadevanje, olajšati ji mukotrpo dušno stanje je brezvspešno!“

„Brezvspešno!“ ponavlja z bridkim naglasom Radivoj, „da, da! zdi se mi, kakor da se nima nikdar več dvigniti meglja, ki zastira to blago dušo!“

„Ali je bil moj telesni zdravnik že pri nji? — Prosil sem ga, naj pride vsak dan.“

„Dvorni svetnik je prišel danes, kot vsak dan,“ odgovori Alenka. Toda njegova sodba je le vedno ena in tista: „Rešili jo bomo le tedaj, ako ji privedemo njeni dete!“

Preden pa se dete, ki je bilo umobolni siroti na tako krut način ugrabljeno, ne najde, preden ne pritisne Minka ljubljenega deteta, svojo Rožico, na materine prsi, je vsako upanje v zboljšanje njenega stanja izključeno.“ Le ako bi se na tako izvanreden način pretresli vsi njeni živci, bi morda zopet ozdravela. Zdravnik je rekel dobesedno: „To je edino sredstvo in zadnje upanje, da rešimo nesrečnico dušne teme.“

„Zadnje upanje!“ zakliče drhtaje grof Radivoj in

v svoji obupnosti si bije z belimi, aristokratskimi rokami bedno lice, „in tudi to upanje gojimo, kakor se kaže, zaman! — Ah, Martin, Ti si, — kaj pa hočeš?“

„Gospod grof,“ javlja sluga, „v pred sobi stoji mlada deklica, ki želi nujno z Vami govoriti, — oblečena je bolj siromašno, toda izvanredno lepa je, — ali naj ji rečem, da sme vstopiti?“

„Gotovo kaka vbožica, ki je potrebna pomoći,“ odgovori grof, „in naj ne ide odtod brez tolažbe! — Pripelji jo semkaj, Martin in Vi gospica pl. Radičeva bodite tako prijazni ter potrpite trenotek da jo odpravim.“

„Vi ste tako dobri, gospod grof,“ reče Alenka, ko se je Martin oddaljil, — „niti en siromak ne zapusti brez tolažbe in pomoći Vaših vrat, — Vi ste dobrotnik cele okolice.“

„Ali ni najlepša naloga, ki jo more vršiti bogataš, njegova najbolj vzvišena pravica, da sme lečiti bolesti siromakov, da sme otirati solze sirot?“ povpraša grof Radivoj. „Da, pri Bogu Vsevišnjem, ne smem si privestevati v posebno zaslugo, ako delim dobrote. Kam pa naj denem sicer ogromno svoje premoženje sam samcat, brez žene in brez dece? Z menoj izumre rod starih Sokolskih in v gradu Sokolskem bodo gospodarili tujci.“

Trpka grenkost je zvenela iz teh besed Radivojevih, toda brž je vtihnil, kajti zdajci se odpro vrata in med njimi se prikaže mlada, siromašno napravljena deklica ter obstane na pragu.

Martin ni pretiraval, tujka je bila čarobno-lepa, čeprav je nje lice v tem trenotku bilo voščeno-bledo.

„Le naprej, le vstopite, dete moje,“ reče Radivoj z mehkim, dobrohotnim glasom, „in povejte mi brez

4 „Gospa, povejte mi, kaj naj storim; kako naj rešim nas vse?“ je vprašal Mirko Višnjegorski.

„Umorite dr. Morača, tega trinoga!“ mu je šepnila črnala ženska.

Strah na Sokolskem.

strahu, kaj Vas je privedlo v moj grad in kaj želite od mene!“

A mlada deklica ni izpregovorila ničesar; počasi je okrenila glavo in vprašuje in nezaupljivo je gledala proti Alenki, ki je stopila par korakov v stran.

„Pred to damo lahko govorite odkrito in brez bojazni,“ reče grof, ki je uganil dekličine misli, „to je gospica plem. Radičeva, ki je ud naše obitelji, družica v moji hiši.“

Za trenotek so se temne oči lepe tujke zasvetile porogljivo in polno pritajenega srda, a že v istem trenotku izražale so poteze njenega lica zopet prešnjo poblevnost in angeljsko-milo udanost.

„Naj torej imenujem svoje ime pred to-le damo?“ pričela je počasi, „ali ukazujete to gospod grof?“

„Da dete moje,“ odgovori Radivoj, „le povejte svobodno in odkrito, kedo ste!“

Tu se vidno dvignejo prsa lepe mlade tujke in s krepkim glasom zakliče:

„Rožica sem, — hčerka grofa Sokolskega!“

Glasen krik se začuje v sobi, — opotekaje se pade Radivoj kakor bi ga porušila strela, v naslonjač pred pisalno mizo.

Alenka pl. Radičeva priskoči k njemu, — zbalala se je, da bi grofa zadela pri ti priči srčna kap, tako grozna, blaznosti podobna razburjenost se ga je polastila.

„Gospod grof,“ zašepeče mu Alenka v nepopisnem strahu, „gospod grof, prosim Vas, — umirite se, — Vi ki ste srečno prestali celo vrsto let groze in razočaranja, vendar zdaj ne smete umreti od veselja!“

„Ne, ne — saj ne umrem,“ zakliče Radivoj, vzravnajoč se polagoma v naslonjaču, „toda če je resnica, kar govori ta deklica tukaj, — potem — potem mi je

nebo izkazalo danes največjo vseh milosti. — Če pa to ni res, — no, potem sem zopet za enkrat več prevaran v življenju, nego doslej!

„Resnica je,“ zakliče v tem hipu lepa deklica s strastno-drhtecim, bolestno-razvnetim a obenem veselja vriskajočim glasom, „da, resnica je, oče, — Bog Vsegavedni na nebu naj mi bo priča, da Vas smem tako imenovati. — Oče, jaz sem Tvoje dete, Tvoj izgubljeni, kruto ti ugrabljeni otrok! — Jaz sem ona, kojo si tako iskal, — jaz sem Tvoja Rožica!“

Tujka je pala pred grofom na kolena, ter stezala roki proti njemu, — privzdignila je glavo in Radivoj je videl, kako so tekle svitle solze iz njenih temnih oči.

A tudi njemu je bilo, da ima rosne oči in skoro se mu ni dalo izpregovoriti, le z največjim naporom je izpustil besede:

„Oj Rožica, — da, Ti si, — Ti si moja Rožica, — oh zdi se mi, da v Tvojem licu spet gledam mile poteze Tvoje mamice. In vendar, — ne upam si verjeti v to svojo srečo, oh prečestokrat prekruto sem se že varal! Deklica, — ti uboga, ljubka deklica, — daj mi kak dokaz, ki mi prezene iz trpečega srca vse te krute dvome, ki me grozno mučijo, nečloveško trpinčijo, — samo en dokaz — Rožica moja, — en dokaz!“

„Bogu Vsegamogočnemu bodi hvala, dokaz nosim tu na svojih prsih,“ zakliče zapeljivolepo bitje in s trešoč roko si seže v nedri, „evo Ti dokaza, oče, da sem Tvoje dete, Tvoje dolgo pogrešano dete! — Glej torej, — Tu v roki imam list, ki si ga Ti pred sedem-najstimi leti pisal moji mamici, — pismo, v katerem si ji obljudbljal; da jo vzameš za ženo, — pismo, v katerem si hotel mene pripoznati za svojega otroka. Tukaj, oče, polagam ta najdražji mojih spominov v Tvoji roki,

— a Ti pa stori, kakor Ti drago: — iztiraj me iz svoje hiše ali pa me privij na srce! — Toda sladke zavesti, da sem Rožica, hčerka Radivoja, grofa Sokolskega, ne moreš mi več iztrgati iz srca!“

Grof Radivoj je bliskoma iztrgal klečeci deklici pismo iz rok. Bil je močno orumenel list papirja. A komaj je pogledal v to pisavo, že se mu izvije bolestenski krik, kakor da mu trpka bol hoče raznesti srce.

„Moje pismo,“ zajeca zdajci z onemoglim glasom, „da, to je prav tisto pišmo, ki sem je bil pisal nekdaj svoji Minki. — Oj, dobro poznam pisavo, in zdaj, — zdaj se spomnim celo besedila. Oh vse se zлага, vse je resnično. Ne, tu ne more biti več dvoma, — dobrotno nebo je vslišalo mojo molitev, — poslalo je zopet nove življenske moči mojemu razdrtemu, obupnemu življenju, — poslalo je solnce v hišo nesrečnika, — da ga vzdrani in navda z veseljem in iznova rasvetli z rajske žarki staroslavni grad Sokolski.“

Pri teh besedah so se mu vdrle svitle solze po licu. Toda komaj pol minute se je udal grof Radivoj svoji bolesti. Široko razprostrši roki zakliče zdaj s trešočim glasom:

„Pridi na moje srce, Ti ljubljeno, Ti tako dolgo pogrešano dete moje, — vstanji, dvigni se, Rožica moja! Ne tu, pri mojih nogah, tu na prsih mojih, v mojem objemu, na mojem srcu, je Tvoj prostor, — oj ti dete preljubljene moje nesrečnice Minke, bodi pozdravljen, bodi proslavljen!“

— Ljubko-nežno bitje, ki je ves čas ostro opažalo vsako kretnjo grofa, se zgane zdaj in z vzlikom neizmernega veselja poleti na prsi Radivoja!“

„O ljubljeni moj oče,“ zakliče mu, „hvala Ti, hvala za dobrotnе Tvoje besede; oh, skoro sedemnajst

let je moralo preteči, preden mi je sreča dodeljena, priviti se na srce očetovo in z njegovih ust čuti sladko ime: dete moje! — Oh, kako dolgo vrsto let sem sanjala zaman o ti sreči, — kako sem po nji hrepnela, — kako Boga prosila v vročih molitvah! Toda zdaj, — zdaj je vse dobro, vse je prestano, zdaj imam očeta, — očeta in domovje, — in pošteno ime.“

„Da vse, to naj Ti bo podeljeno, dete moje,“ zaihtel je grof Radivoj, stiskajoč z eno roko lepo svoje dete v nebeškem veselju na svoje prsi, in gladeč jí z drugo svilnato mehke laske. „Da, da, očeta, domovje, ime, saj vse to ti gre po božji in človeški pravici, in Tvoje sveto pravo je, da se imenuješ Rožica, kontesa Sokolska.“

Rožica,“ nadaljeval je z glasom, polnim vznesene svečanosti, „zlato moje dete, v ti sveti uri Ti prisegam, da Ti hočem biti ves čas svojega življenja dobrotljiv in pravičen oče.“

Alenka pl. Radičeva se je med tem pogovom počasi in tiko približala vratom, zdelo se ji je, da je ona tu odveč, da naj tu ostaneta oče in hčerka sama.

Gotovo sta si imela obadva mnogo mnogo pripovedati, kar se je tikalo samo njiju in kjer je bil vsak tretji nepoklican gost. Toda ni še bila čisto pri vratih, ko jo Radivoj opazi.

Takoj prime svojo hčerko za roko, vodeč jo proti Alenki.

„Dete moje,“ reče nato z ginjenim glasom, „pozdravi to mlado damo. Ona je družica in zvesta strežnica Tvoje uboge, bolne matere, — glej, da si pridobiš njen ljubezen in prijateljstvo, — ne dvomim, ljubljeno moje dete, da se Ti to skoro posreči.“

„Posrečilo se Vam je že, kontesa,“ zakliče živahnio Alenka nudeč s presrčnim pozdravom lepi mladi deklici

obe roki; „hčerka ste blagega grofa Sokolskega, — in to samo že zadostuje, da ostanete mojemu srcu za vedno ljuba in draga!“

Toda prav v istem hipu, ko je Alenka začutila roko mlade grofice v svoji ter ji gledala v nje temne oči, stresla in zdržnila se je na lahko, ne da bi znala, zakaj.

Ni si mogla raztolmačiti tega, — toda bilo je, kakor da ji je nekaj nevidnega za hip stisnilo prsa in grlo, — bilo ji je kakor da se je dotaknila strupene kače.

Mrzel in brez ljubezni je bil pogled, s katerim se je ozrla grofova hči vanjo in njena roka, katero je položila v roko Alenke, ostala je ledena in negibljiva in nikakor ni vračala tople prijaznosti, s katero jo je pozdravila gospica pl. Radičeva.

To vedenje je nekako nemilo dirnilo Alenko, vendar je hotela biti prijazna ter rekla z ljubeznjivim glasom:

„Upam, kontesa, da postaneva dobrí priateljici.“

„Upam da,“ odgovori kontesa mrzlo, obrnivši se hitro k svojemu očetu.

„In zdaj pa pojdi z mano, da greva k Tvoji materi,“ zakliče Radivoj, „oj dete moje drago, to je huda pot, ki te zdaj čaka, kajti srce Ti bode ginilo bolesti, ko zagledaš svojo bedno blazno mater, — grenka kaplja trpljenja ti bo kanila v kupo rajskega veselja, ki nam ga je danes dala uživati mila osoda. — Toda to se mora zgoditi, Rožica moja, — in jaz upam, da se zboljša žalostno dušno stanje Tvoje mamice, ko te zopet zagleda. Vsaj vsi zdravniki so prorokovali in vedno in vedno obetali, da se bolnica edinole ozdravi s tem, da zopet vidi in pritisne na svoje srce ugrabljeno ji dete.“

Temna senca je poletela preko lepega lica mlade deklice, — in za trenotek je obrnila oči v tla. Koj na

to pa je visoko vzravnala ponosno glavo s temnimi kodri ter zaklicala z odločnim glasom:

„Da, oče moj, pojdiva k moji bolni, dobri materi.“

Alenka pl. Radičeva je že hitela naprej, — morda je hotela umobolno nesrečnico nekoliko pripraviti na presenečenje, ki jo je čakalo, — in ko je prihajal grof Radivoj s svojo hčerko po prostorni poti grajskega vrta, je stala Alenka že pri oknu v sobici ter gledala na prišleca, ki sta se bližala hišici v vrtu.

„Dal Bog, da se motim,“ šepetala je Alenka, stiskajoč si z obema rokama tesne prsi, „a kakor se meni dozdeva, ni baš angelj sreče prišel v to hišo s to mlado deklico. — Lepa je, mnogo lepša od katerih koli deklic, kar sem jih kedaj videla, — toda v njenih očeh ni čuta, ni srca! Toda, kaj se hoče. njegovo dete je, njegova hčerka, — in zatorej jo hočem ljubiti, vsaj skušati hočem, da jo ljubim, — kajti prisiliti se ljubezen ne da.“

Radivoj in njegova hčerka sta vstopila v vrtno hišico, — Alenka pa je prišla nasproti, — in nemo je mignila z roko proti vratom, ki so bila zastrta z veliko črnobaržunasto zaveso.

Vrata se odpro, zavesa se razgrne. — Radivoj in njegova mlada spremljevalka pa obstaneta na pragu.

Sredi velike, prijazno opravljene sobe je sedela v visokem naslonjaču na svilenih blazinah koščena, od groznega trplenja do smrti izmučena ženska oseba, bila je Minka, nesrečna blazna sirota.

Bila je oblečena v čisto belo opravo, kar je le še premnoževalo strahotni vtis, ki ga je napravljal že en sam pogled na njo. Bilo je, kakor da v tem preperelem, koščenem smrtnobledem obrazu ni več drugega življenja, kot velike, temne, nemirno-gledajoče oči, ki so se takoj obrnile proti vratom, odkoder je bolnica zaslila šum.

„Kdo je,“ donelo je skoro brezglasno iz ust umobolne revice, „si-li ti, dobra deklica, ki mi tako zvesto streže?“

„Le vstopi,“ zašepeče Radivoj svoji hčerki, „povej ji svoje ime, — in zakliči ji besedo ,mati!“

Bajnokrasna deklica je izpustila grofovovo roko ter počasi stopila k bolnici; — vrgla se je pred njo na kolena, ji padla s sklenjenima rokama v naročje in gledajoč ji v lice z angelsko-milim pogledom je prisrčno zašepetala:

„O mati, — preljuba mati!“

Minka se zgane, se strese, — kakor da je živa iskra prešinila njeno telo, — potem pa dvigne glavo, a svoje velike oči, bleščeče se v rosnem svitu, vpre globoko v deklico, klečočo pri njenih nogah.

Grof Radivoj je stopil bližje. Sapà mu je zastajala v grlu od prevelike razburjenosti. Zdaj, — oh zdaj je tu ta toli zažaljeni odločilni trenotek, — zdaj bo začul besedo, ki bo vse odločila.

„Mati, mamica, kaj me ne poznaš?“ zakliče zopet deklica s povzdignjenim glasom, gladeč nesrečni siroti mrtvaškoblede kosti suhih rok s svojima svilnatomehkima rokama; „jaz sem, — Tvoja Rožica, — Tvoje izgubljeno dete, ki Ti ga zopet pošilja dobrotno nebo, — Tvoja Rožica!“

Pregrozen krik pretrese v tem hipu sobo. Blazna nesrečnica šine kvišku, — z močjo, ki je nikdo ne bi pričakoval od teh izmučenih udov, popade klečočo Rožico in z obema rokama jo vzdigne prav blizu do svojega lica. Nje pogledi iskreči se v strahotnem blesku, so se uprli v krasno lice najdenke, kakor da hočejo to lice prodreti, — nje borne, zvenele prsi so se dvigale burno in valovito v globokem hropecem dihanju.

Čulo se je vtrapanje njenega srca, — nje bedne prsi so se jele širiti, blede ustnice so vzdrihte, in —

„Rožica,“ je v tem hipu zategnjeno izpregovorila. „Rožica,“ ponovi še enkrat sirota. V istem hipu pa krikne s tako strašnim v dnu srca segajočim glasom, da se vsi navzoči stresejo. Blazen, grohoten smeh ji potresa koščeno lice in z divjim sunkom pahne od sebe krasno deklico, da se je opotekaje zgrudila k nogam grofa Radivoja.

„Rožica,“ je kričala umobolna nesrečnica in nje beli zobe so se svetili izza bledih ustnic, iz oči pa so ji švigale strele nevkrotljivega srda; „ne, ne! — Ti nisi moja Rožica, — ti si — haha — pustite me, — pustite, da grem k svojemu otroku, — da grem iskat svoje dete! — Kaj ne slišite, kako me kliče na pomoč, oh, — drže jo, — vjeli so jo — a rešiti jo moram iz njihovih pestij, raztreti železne mreže na oknu — vi ste goljufi, — vi me hočete končati, — me hočeti pobiti, — uničiti, — in jaz ubožica, Vam nisem ničesar žalega storila.“

Zamolklo tulenje, srce pretresajoče ječanje se je izvilo blazni bolnici iz prsi, — zgrudila se je na tla, — in suho koščeno telesce se je treslo kakor trepetlik.

Alenka priskoči, da pomaga nesrečnici. S krepkima rokama jo dvigne, položi jo na mehko blažino ter ji hitro vlije par kaplic neke blažilne tekočine na drhteče ustnice. V par minutah je objelo ubožico mirno, dobro dejno spanje.

Gvof Radivoj pa je svojo hčérko zopet peljal iz sobe. Mlado dekle se je treslo po vsem životu in njelice je bilo mrtvaškobledo. Vsa je trepetala in se ni prej vmirila, nego da je dospela z očetom na nasprotni konec grajskega vrta.

Tu pa se zgrudi na klop, poraščeno z mahovino, ki je stala pod starodavno, širokovejnato lipo. V neznanski bolesti si je bila z rokama v lice in je nevto-lažljivo jokala in ječala.

Grof Radivoj sede poleg nje na klop ter jo skuša potolažiti. „Ne žaluj toliko, dete moje,“ ji prijazno reče, „prosim Te, vmiri se.“

„Ne, ne, ne morem se vmiriti, oče moj dragi, o moja preljuba, moja nesrečna mamica, kake grozne, kake neznosne muke mora prenašati! Oh, zakaj ji ne morem odvzeti vsaj del njenega trpljenja, zakaj ne morem trpeti jaz mesto nje? Oh, dobrotni oče v nebesih, daj, prejmi mene kot žrtev in reši mojo nesrečno, ljubljeno mi mamico!“

Globoko ginjen se ozre grof Radivoj Sokolski na to mlado, čarokrasno bitje. Ko bi bil tudi pri grozepолнем prizoru v sobi bolnice za trenotek dyomil, da je to njegova prava hčerka, njegova izgubljena in zopet najdena Rožica, — pri teh dobrih, blagih besedah lepe, mlade deklice je moral izginiti zadnji sled dvoma iz njegovega srca.

Hitro prime Rožico za roko in poljubljajoč ihteče dete na cvetoča ustna, ji zakliče:

„Da, da, po tem Tvojem blagem srcu najbolj spoznam, da si Minkino dete. Zdravstvuj mi, dete moje, bodi mi pozdravljen stotisočkrat! — Kar se danes še ni posrečilo, se nam z Božjo pomočjo morda posreči vdrugič, morda pozneje enkrat. Le veruj mi, Rožica moja, — počasi se Ti bode že posrečilo, da v omračeni, bolni duši svoje mamice iznova vzbudiš spomin preteklih dnij, spomin nase. Potem pa, drago dete, — ne boš imelo samo ljubečega očeta, ki bo pripravljen, vselej in vse, kar mu bo le mogoče za te storiti, —

ampak imela boš tudi to, — česar v tem trenotku, revica, še nimaš, — imela boš — mater! Sedaj pa pojdi z menoj, da ti pokažem one sobane v gradu, v katerih boš odslej stanovaš. Ukašal sem že davno, da imajo biti pripravljene za slučaj, da se zopet najde moja Rožica, ljubljeno mi dete. Kakor vidim, živila si dosedaj siromašno, toda od danes naprej, dete moje drago, se prične záte novo življenje; kajti zdaj nisi več Rožica Jaklič, odslej si grofica Rožica Sokolska.“

Lepa, črnolasta deklica se je sklonila in mu naglo, ne da bi ji mogel grof braniti, poljubila roko.

„Oče,“ reče na to, dvigaje kodrasto glavo in upiraje v njega solzne oči s pogledom nepopisne ljubezni in hvaležnosti, „celo moje življenje do zadnjega mi dihljeja ne bo drugega, kot izraz brezkonne hvaležnosti do Vas. Ne, oče, nezahtevam niti bleska, niti bogastva, — brez vsega tega lahko ostanem, — le tukaj, v Vaši bližini naj smem ostati in živeti in posnemati Vaš vzvišeni vzgled.“

„Te besede so Ti resnično v čast“ odgovoril je grof ter objel svojo hčerko, „toda zdaj pa pojdi v grad, da odložiš to siromašno oblekico, — oh, nestrpno pričakujem trenotka, da te vidim pred sabo v obleki, ki je dostojna Tebe, moje edinke.“

„Oh oče moj,“ reče najdenka, ko je stopala ob strani svojega očeta po košatem drevoredu, ki je vodil proti gradu, „nekaj bi Vas rada poprosila.“

„Poprosila, — oh, le govori srece sladko, saj je ni prošuje, ki bi ti je rad ne izpolnil iz dna svoje duše.“

„O, moja prošnja se tiče le mojega imena. Vem, da mi je nesrečna moja mamica pri rojstvu s Tvojim privoljenjem dala ime Rožica. Toda dobri mi oče Jaklič,

ki me je vzgojil, klical me je Lola. In glej, oče moj, privadila sem se temu imenu tolikanj, da ga ne bi rada zopet izgubila! Očeta Jakliča, ki je žaliboze umrl pred par tedni, sem ljubila iz vse duše in rada bi si s spominom tega ohranila tudi ime, ki mi ga je dal. Čeprav torej sem in ostanem napram tujcem Rožica Sokolska, vendar bi rada slišala tudi iz Tvojih ust toli drago mi ime Lola.

„Ako se ne gre za drugo, drago mojo dete,“ odgovoril ji z ljubeznjivim nasmehom grof Radivoj, „no, potem bodi uverjena, da si tudi moja sladka, ljubljena Lola, prav tako, kakor si bila Lola dobrega očeta Jakliča!“

Prišla sta med tem do grada ter vstopila pri stranskem vhodu.

Sobane, ki jih je bil grof ukazal pripraviti za svojo izgubljeno hčerko, ležale so v prvem nadstropju. Njih okna so bila obrnjena na prekrasni grajski vrt.

Sleparka Lola, — ni pač treba omenjati, da je deklica, ki jo je vodil grof Sokolski pod pazdnho v svoj grad, nezakonska hči Arabelina, kateri se je bilo posrečilo z lažjo in zvijačo preslepiti dobrotljivo grofovovo srce, — ta nečimerna, gizdava, dopadažljna sleparka, se je morala z vso silo premagovati da ji ni všel glasen vsklik radosti, ko je zagledala te veličastne dvorane, opremljenе s toliko krásoto, s tolikim bleskom in bogastvom.

Ves čarobni lišp, vse prelestno razkošje, ki ga vidimo po bogatih grofovskih dvorih, ji je mamil poželjive poglede.

Svilene zavese v najpestrejših bojah, prekrasne slike, preproge iz najdragocenejšega blaga, pohištvo, izdelano od prvih mojstrov-umetnikov, — te in take

stvari, izkratka vse, kar treba k udobnosti razkošnega življenja, videl si v najbogatejšem izobilju v teh dvoranah.

Toda Lola je že dobro poznala grofa. In dobro je vedela, kako ji je ravnati z njim.

„Kako lepo, kako krasno je vse to, ljubi oče!“ mu zakliče, „in kako ginljivo-dobrotno od Tebe da si záme že poskrbel, še preden si me poznal. Toda Bog v nebesih mi je priča, da bi se rada vsej tej krasoti odgovedala, oko bi mogla z njo kupiti zdravje in jasen razum ubogi svoji mamici!“

Ko je slišal te besede, je grof Radivoj Lolo hvalično poljubil na cvetoča ustna ter jo iskreno pritisnil na srce.

„In tukaj, dete moje,“ je rekel na to, otvorivši vrata, skoz katera se je Loli zdajci odprl prekrasen pogled v spalnico; bliščečo se v najfinješi svitloplavi svili, — tukaj je tvoja spalna soba; — in v tej visoki, beli omari našla boš obleko, kar sem Ti je pripravil za prvi lip. — Odpri vendor omaro in veseli se lepih oblek, ki sem Ti jih naročil v Parizu.“

„Dobri moj oče,“ odgovori Lola, „z veseljem bom obiekla vse te krasne oprave, ako to zahtevaš, — toda, pravzaprav, dokler dobra mamica ni ozdravela popolnoma, morala bi nositi le črno obleko.“

„Ne ne, srce moje, — črno obleko se nosi le za mrtvimi. Tvoja mati pa še živi in upajmo, da nam jo mili Bog ohrani še mnogo let.“

Pri teh besedah je odprl grof Radivoj belo omaro in Lola je zagledala pred sabo celo vrsto najkrasnejših oblek iz najdragocenejšega blaga.

„In tukaj je Tvoja škrinjica za bisere in lišp“ nadaljuje grof, kažoč ji dragoceno v venecijanskem slogu

izdelano omarico ki je stala na toaletni mizici. „Vse, kar najdeš v ti škrinjici, je Tvoje, sicer je to le del briljantov z rodbinskega zaklada starih grofov Sokolskih; toda tudi drugi del, ki ga hranim za sedaj še sam, je namenjen Tebi drago dete, in postane danes ali jutri Tvoja last.“

Grof je pritisnil na gumb, in glej pokrov na škrinjici se odpre in pred Lolo se zaleskečejo v bajnem svitu zlati zakladi: krasni prstani, lanci, zapestnice in sto in sto takih in enakih dragocenosti, ki naj bi bile vredno okrasje njenemu divotnemu telesu.

Nebroj biserov, briljantov, smaragdov, topazov, rubinov in ametistov se je lesketalo pred njo v čarobni luči.

„Zdaj pa, drago moje dete, te pustim samo,“ je rekel na to grof, še enkrat je pritisnil Lolo na srce ter jo žarko poljubil. „Obleci in nališpaj se in pri obedu se zopet vidiva. Pa ne pusti me predolgo čakati, — kajti zelo se mi bo tožilo po Tebi, srce moje.“

Radivoj je naglo zapustil sobano in Lola je ostala sama v svoji spalnici.

„Igra je dobljena!“ je vskliknila sleparka z zmagonosnim, toda tihim glasom. „Lola Zelenogorska otrok greha in sramote, je postala kontesa Sokolska, — iz siromašne, zamazane hiše Galjevke, v kateri sem prestala strašno bolezen, sem se povzdignila do svitlih dvorov te krasne graščine. — V morju blaženstva plavam tu, sijajno bogatstvo me obdaja, neprecenljivo, neizcrpljivo, — strežaji čakajo na moje ukaze in v pozlačenih kočijah se vozim, prav kakor sem si to vedno želela v sanjah. In na tem vzvišenem mestu, do katerega sem se tako spretno znala povspeti, vedela se bom tudi vzdržati! — dolgo ne bom več igrala pohlevne hčerc,

— gospodinja hočem biti na tem gradu in gorje onemu, ki bi se mi zoperstavljal! Strla bi ga v prah in preknjega korakala naprej — slobodno svojo pot.“

Pri teh besedah je stopila Lola k velikim steklenim vratom, skozi katera se ji je nudil krasen razgled na širni grajski vrt.

Zagledala je Alenko pl. Radičeve, šetajočo se v vrtu. Mračnega lica stopala je vitka devojka pod orumenelim drevjem grajskega drevoreda.

„Ona bo prva, ki jo spravim iz tega gradu,“ je nadaljevala Lola in s temnimi pogledi je zrla na samotno šetaliko, „prav nič mi ne ugaja ta Alenka pl. Radič; dvoje premetenih oči ima, dvoje oči, ki bi mi utegnile postati skrajno opasne. Toda poskrbela bom, da me te oči ne bodo več dolgo opazovale.“

„Zdaj pa moram hitro dati znamenje materi, kakor sva se dogovorili. Tam pri lipah na onem holmu stoji ter čaka in stavim kaj, da jo mučijo dvomi in strah. Zato pa naj takoj izve, da je igra dobljena in da se nima ni treba ničesar več batiti.“

Naglo je odprla Lola steklene vrata, v hipu je stala na balkonu, izvekla iz žepa rdečo svileno rutico ter jo privezala na železno ograjo malega balkona.

Rdeča rutica je veselo zavijrala v vetru, — in v tem hipu je izvedela Arabela, da se jí je posrešilo, maščevati se nad grofom Radivojem.

Nevarna kača se mu je ovila okrog prsi, črna kača, ki mu bo le prekmalu smrtonosen strup izlila v njegovo blago, ničesar hudega sluteče srce.

Sleparka je prestopila prag Sokolskega grada, — sleparka, ki naj bi počasi a sigurno Radivoju ugrabilo vse, kar se mu je le moglo vzeti: ljubezen in zaupanje, srečo in mir, bogastvo, ugled in poštenje.

In med tem, ko se je on prevarani nesrečnik, prizadeval na vso moč, da obda sleparko z ljubezni in zadovoljstvom, ginevala je njegova prava in edina hčerka, njagovo nesrečno dete, ki je edino na svetu imelo sveto pravico, imenovati se kontesa Rožica Sokolska, — v grozepolni blaznici doktorja Morača, — v peku na zemlji.

11. poglavje.

Tajinstveni zid.

Grof Mirko Višnjegorski se je bil podal v skrajno nevarnost. K tako opasnemu koraku ga je mogla pač le ojunačiti ter ojačiti brezmejna ljubezen do Rožice. Vedel je, da je deklica, ki jo ljubi toliko strastno, ki jo obožava, v blaznici doktorja Morača in odločil se je, da igra ono grozepolno komedijo, ki je bila vzrok, da so i njega odvedli v samotno celico tega strahovitega poslopja. Na ta način je bil dosegel cilj svojega hrepenenja in koprnenja: — bil je v hiši, kjer je bivala Rožica, v hiši groze in strahote — zaprt med blaznimi!

Tri dni je že čepel Mirko v ozki celici, kamor so ga bili zaprli po ukazu doktorja Morača; a še ni zasijal v njegovo dušo najmanjši žarek upanja, da reši Rožico.

Kadar je bil Mirko sam, prevdarjal in premišljeval je hladnokrvno, kako bi se pač najlaglje in najsigurneje dala izvesti rešitev Rožice, — toda, priznati je moral, da to ni samo silno nevarno ampak tudi vrlo težavno podjetje. Vse kar je vedel do sedaj, je bilo to, da živi pod isto streho z ljubljenko svojo, — toda niti pojma ni imel, v kateri celici obširnega poslopja zdihiuje njegova ljubljenka. Pa da je to tudi znal, kako bi bilo

mogoče, se ji prebližati, ji razodeti svoj načrt ter pobegniti ž njo?

Po dnevi je ležal Mirko skoro vedno tiho in nepremakljivo, kakor da ga je obšla grozna otožnost, na svojem trdem ležišču, ki je tvorilo edino opravo njegove celice. Saj bi se lahko vsak třenotek odprla vrata in zdravnik ali pa paznik bi stopil.

Tu je bilo torej treba največje opreznosti.

Toda v nočnem času, ko je mir in mrok vladal v blaznici, ki ga je le tu pa tam prekinil kak posamezen hipen krik, kak zdihljaj ali bolesten vzkljik tega ali onega nesrečnika, — šele ko je — — — vedel za gotovo, da so tudi čuvaji, ki so spali na hodnikih, šli k počitku, takrat je šel na delo.

Obtrkal je vse zidovje. Zalibože se je pa kmalu prepričal, da je zidovje debelo ter zgrajeno iz močnega kamnenja. Ogledal si je tlak svoje celice, toda ta ni bil narejen iz lesa, temveč iz cementa. Otipal je železne stebriče malega okanca; skoz katero je po dnevi le malo luči prodiralo v njegovo ječo, in videl je da mu je pač nemogoče, razbiti jih.

Bridka otožnost se je polastila mladega grofa. Tri dni in tri noči je omagoval v skrajni bezupnosti; kajti niti za korak se ni mogel približati svojemu cilju. Oh, to je bilo za ubogo, preljubljeno deklico že dvainsedeset mukotrpnih ur zapuščenosti in strahu in groze. Nase niti mislil ni Mirko v mislih je imel le Rožico.

Vsak dan ga je večkrat posetil doktor Morač, in tedaj je moral Mirko — napeti vse sile, da je prevaral zvito oko premetenega lisjaka. Delal se je blaznega, — govoričil in kvasal vse mogoče bedastoče, — klical zdravnika na pomoč, naj mu vendor pomaga odpoditi krute zalezovalce, ki mu ne dado miru, ki mu hočejo

razbiti vrata, mu stresajo okno, — pri tem je kričal, se smejal in jokal, in bil kmalu zopet ves potprt in obupan. In vedno, ko je odhajal Morač, zdelo se je. Mirkotu, kakor da je že vse dobljeno, tako ga je razveselilo, da se je mu zopet enkrat posrečilo, prekaniti zvitega lopova.

Toda mladi grof se je stresel groze, če je pomis�il, da morda napoči dan, ko mu doktor pride na sled, — in gorje mu potem, kajti vedel je, da Morač ne bi poznal ne milosti ne prizanašanja, — in da se ta zavrhene ne bi vstrašil nikakega hudodelstva nego ga kratkomalo dal umoriti!

„Tem ložje me bo umoril“ je mrmral Mirko in hodil z dolgimi koraki semintja v ozki celici, „tem ložje, ker nikdo ne ve, da sem tukaj.“

„Oh, bila je to pač velika napaka od mene, da nisem prej vsaj očetu pisal par vrstic, kaj in kako je z mano ali pa vsaj da bi bil prijateljem črhnil besedico; toda, Bog v nebesih mi je priča, da ni bilo več mogoče. Zaslišal sem bil a klicati na pomoč, — vedel sem, da je moja Rožica pala v pest zdravniku blaznih — ne, oh ne, niti trenotka več nisem smel odlašati, — vsak třenotek je bil največjega pomena.“

Bila je temna noč, ko je Mirko izgovoril te besede z zamolklim od razburjena tresočim se glasom, in kolikor je mogel preračunati, bilo je okolu ene ure ponoči.

Zunaj na hodnikih ni bilo več slišati jednomernih korakov čuvaja, vse je bilo mirno in tiho — za Mirkota je napočila doba dela.

„Ko bi vsaj vedel“ je zdihoval Mirko in se vrgel na trdo ležišče, podpiraje si z obema rokama trudno glavo, „kje je nastanjena Rožica v tej nesrečni hiši;

— morda bi bilo vendar mogoče, priti ž njo v dotiko.
— Oh, groza me spreletava, če pomislim, kake nevarnosti prete ubogi Rožici v tem peklenškem kraju, — kajti oči Moračeve se mi nič kaj ne dopadajo — brezmejna poželjivost in pohotnost se žari v teh očeh! — Toda ti lopov! samo drzni se dvigniti svoj peklenški pogled proti moji ljubljenki. Ubog jetnik sem sicér v tem trenotku, jetnik v Tvojih pesteh, — Ti me lahko uničiš, umoriš, toda prej bi Te zadavil jaz s svojima rokama, — potem naj me pobijejo Tvoji rabeljni.“

Nepopisna obupnost, kakoršne prej nikdar ni čutil; se je polaštila mladega plemiča. Prepričanje, da ne more pomagati niti samemu sebi, niti svoji ljubljenki Rožici, za katero se je morda brezvspešno žrtoval, sledec ji v propast, v norišnico, ta grozna misel pripravila ga je skoro ob pamet.

V divjem brezupu je pograbil trdo blazino, preklečeno s surovotkanim platnom, ki mu je služila v vzglavje ter jo treščil v nasprotni kot samotne celice; z rokama se je pa zaril kakor blazen v posteljno slaminjačo.

Naenkrat pa se zgane z lahnim krikom.

Prvikrat je danes opazil, da je v tej slaminjači neka skrita nenavadna odprtina, ki pač ni bila nastala slučajno, ampak katero je moral kak človek popolnoma vedoma napraviti s kakim ostrim orodjem najverjetnejše se mu je zdelo, da je bila ta zareza za moško dlan široka narejena z nožem.

Nesreča nam vselej razbistri razum in tudi Mirko Višnjegorski se je bil že navadil, z ostrim pogledom razmotriti vsako, tudi najmanjšo stvarico, vsak tudi še tako neznaten pojav. Kdo ve, če mu slednjič vendar ne zasije žarek rešitve? In če je bil prav že neštetotkrat

gojil prazne brezvspešne nađe, povsem obupati le ne sme! Kdo ve, akar ne najde prav v tej celici kako stvar, ki mu postane morda velekoristna?

Tipal je z roko v odprtini, toda čutil ni drugega, kot slamo.

Morda pa ni bil potipal zadosti globoko. Jel je tipati iznova in zaril roko globokeje. In glej, v roki mu ostane precejšen sveženj slame. Že je hotel vreči v kot to slaminato šaro, a v tem hipu opazi, da je bil s slamo vred privlekel iz zareze nek star, zarumenel listič.

Torej vendar! Ta zareza ni bila kar tako brez vsega pomena, — v to slaminjačo je morda skril človek, ki je nekdaj bival v tej nesrečni celici, svoje tajnosti.

S tresočima rokama je razgrnil Mirko zarumeneli listič, — mesečina, ki je svoje bele žarke pošiljala v ta zapuščeni brezupni hram skoz klaverno okence, svetila je prav toliko, da si je mogel vspešno ogledati nenevadno stvar, ki jo je našel.

Toda z lahnim krikom in razočaranega lica je spustil v tem hipu Mirko tajinstvem list iz rok.

Upal je, da na tem lističu čita par besed, ki jih je napisala človeška roka, važna tajnost morda, ki jo je nesrečen človek zabeležil na to list, toda videl ni drugega na papirju, kakor risarijo, obstoječo iz samih navpičnih in povprečnih črt. Štirideset do petdeset kvadratov, drug poleg drugega, drug nad drugim, kakor opeka v zidu, bilo je zarisanih na ta listič. Dotičnik pa, ki je bil napravil to čudno risarijo in listič skril v slaminjačo, takrat očividno ni imel ne črnila ne svinčnika, — ti čveterokoti so bili zarezani, takorekoč zapraskani v ta čudni listič z nohtmi in bilo je videti da se je čudni risar pri tem delu posluževal lastne krvi.

„To mora na vsak način pomeniti nekaj posebnega,“ je zamišljeno šepetal Mirko in zopet je vzdignil listič in ga ogledaval še natančneje. „Zdaj pa poglejmo, koliko kvadratov je narisanih na tem papirju?“

Naštrel jih je natanko šestinsedemdeset.

Počasi je dvignil mladi grof glavo in ostro vprl oči v nasprotni zid. Tudi na tem zidu je zagledal nekake čveterogle, katerih tanke črte do sedaj niti opazil ni.

Mladi plemič je pričel šteti. — Dobrotni oče v nebesih, kaj naj to pomeni? — Naštrel je na zidu na tanko šestinsedemdeset predelov. Vsak tak predel je tvorilo čvetero velikih opek, vzdanih druga nad drugo.

„Ta listič,“ je zaklical Mirko z razburjenim glasom, „je natančna slika tega zidu. To sliko je napravil nešrečnik, ki je bival v tej celici pred meno, gotovo iz tehtnih uzrokov. Morda si je hotel zaznamovati gotovomesto v tem zidu, da je najde, če treba, tudi čez par let, morda je hotel zid le začasno na važnem mestu zaznamovati?“

Mirko Višnjegovorski je stopil prav pod okence, da so lunini žarki padali naravnost na orumeneli listič in glej! zapazil je nekaj, kar je še bolj povečalo njegovo razburjenost.

Videl je natanko, da je štiriinštirideseti kvadrat na listu, ki ga je držal v roki, preboden z iglo ali koščico ali sličnim orodjem.

„Našel sem tajnost!“ je Mirko zmagonosno zaklical in ves radosten je pohitel k zidu z listom v roki. „Prav v štiriinštiridesetem predelu tegale zidu tiči tajnost! Zdaj pa le hitro na delo, čas hiti in zagonetko si moram razrešiti!“

„In zares! Bila je to velepomembna tajnost za Mirkota, ki jo je take srečno zasledil; kajti ko si je ogle-

daval natančneje štiriinštirideseti predel v zidu, je kmalu opazil, da so bile tu opeke le rahlo položene druga na drugo, ne pa trdno vzdane, kakor v ostalih predelih.

Mirkotu so se tako silno tresle roke, da je potreboval dobro minuto, preden je izvlekel prvi kamen iz zida. Ceprav ni vedel, koga da bode našel v sosedni celici, vendar ga je prešinilo burno veselje, misleč na to, da bo zdaj zdajci v zvezi s človeškim bitjem! In bodisi, da tudi le zagleda umobolnega siromaka — tudi človek, česar mračna duša se zasvita le tuintam, mogel mu je biti morda lahko največje koristi.

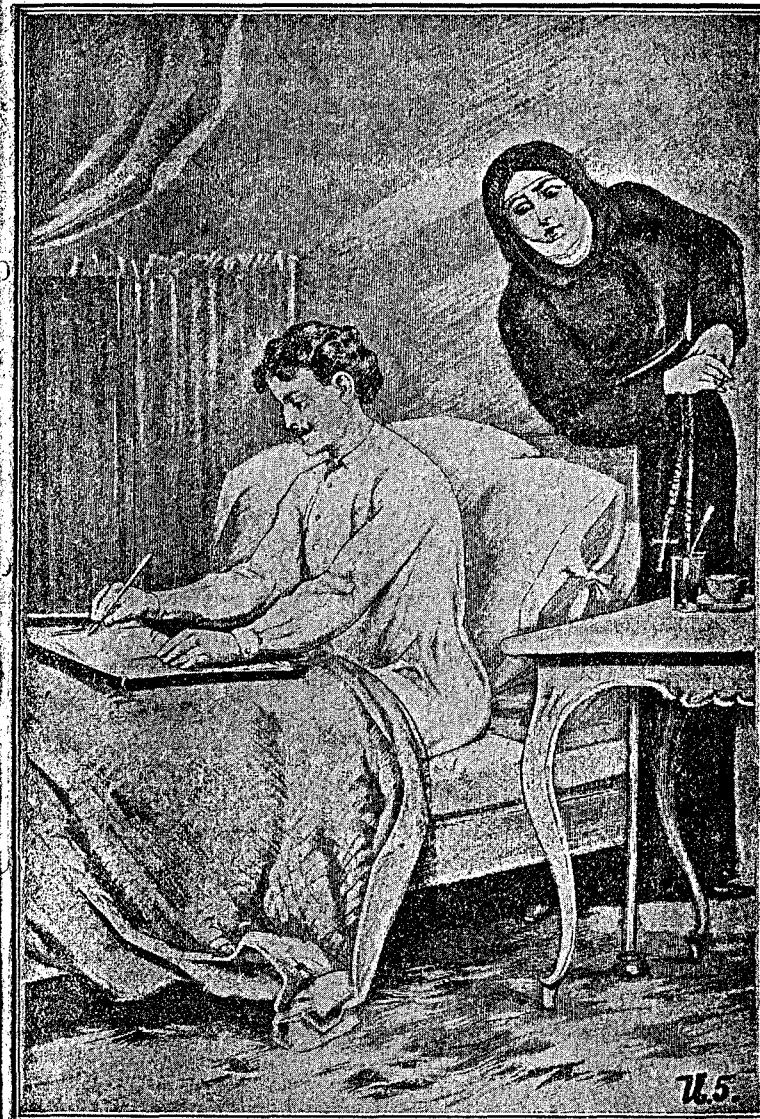
Tako je dvignil Mirko prvi kamen iz zidu in kmalu mu je sledil drugi in tretji i četrti. Nastala je odprtina, skozi katero je Mirko lahko pomolil lice in jasno in natanko viden v sosedno izbico.

Vrgel se je na kolena, stiskal je vročo glavo med ozko odprtino, njegove oči so se napenjale, da prodro z ostrim pogledom polutmino in —

Mirko je moral krepko stisniti ustnice in se premagovati z vso silo, da mu ni všel glasen vsklik brezmejnega veselja: nudil se mu je prizor, ki je nadkrilil tudi najsmejše pričakovanje.

Ob nasprotni steni sosedne celice, na ležišču morda še siromašnjem, nego je bilo njegovo, zagledal je — Rožico.

Blagodejno spanje je dalo nesrečni deklici vsaj za nekoliko časa miru, — oči so bile zaprte, — gladko čelo in cvetoče lice so objemali bujni kodri, bele ročice pa so bile sklopljene nad deviškimi nedri. Rožica je bila oblečena v svojo navadno obleko, bržkone se sploh ni bila slekla vse te tri dni iz strahu, da je po noči ne bi napadli.

U5

„Ko bi bilo Mirkotu le enkrat mogoče motriti obraz sestre
Elene, — gotovo bi mu svinčnik padel iz rok in nikakor bi
mogel končati pisma.“

Mirko jo je na prvi hip izpoznal. Izpoznal jo je po enostavni a vendar toli lični oblekici, — in obnjenem pasu je opazil celo šopek cvetic, ki jih je imela v roki tedaj, ko jo je videl prvikrat. Uboge cvetke so bile zvenele, — izgubile živo barvo in prijetni vonj.

Ah, srce mladega plemiča se je krčilo bolesti, ko je pomisil, da mora i ta živa, preljubljena cvetka samoborno hirati in poginiti, ako ne napoči skoro dan rešitve.

„Rožica!“ je s tihim glasom zašepetal Vladimir, „Rožica, sladka moja gozdna vila, zbudi se, prebudi se.“

Toda pretiho je šepnil te besede, ali pa je njenospanje bilo pretrdno; kajti ni se zganila, le okrog lepih usten ji je zaigral angelsko-miloven nasmeh in čisto tihio, kakor v sanjah, rekla je mehko: „Mirko, — oj z Bogom, moj Mirko, — sen je bil sicer kratek, ali lep, takoj nepopisno lep!“

„Moje ime je šepnila v sanjah!“ je zaklical Mirkodrhteč radosti in blaženstva, torej nosi spomin name v svoji duši!“ — Da, Rožica, ti si moja, s teboj edino hočem živeti in umreti, — dobrotni Bog v nebesih panama bode pomagal!“

Toda tu nihalo zamuditi časa. Še to noč je moral govoriti z Rožico, — kajti kdo ve, da li se mu še kedaj nudi prilika, poslužiti se odprtine v tajinstvenem židu!

„Zbudi se Rožica,“ je proseče zaklical, „čas hiti, vsaka minuta je dragocena, oh odpri svoje ljubljene oči, — Rožica, Rožica čuj me, — Tvoj Mirko tekliče!“

Deklica se je na lahko zganila. Nje ročice so se jele gibati, rabilo si je zgrnila bujne kodre raz celo-

*pogleduhinje straheda
vomz Tebeči brač testov*

potem se pa ozrla in s strahom gledala po celici. Revica je gotovo mislila, da jo čaka kaka nova grozota.

„Rožica, semkaj poglej“ ji zadoni na uhó. „Ne boj se! Čaka te rešitev, ljubezen!“

„Sveti Bog v nebesih, čuvaj me!“ se strese Rožica. „Ne, ne, oh to nimogoče, da bi bila v tej strahoviti hiši že prišla ob pamet! — Dvoje zvestih očij vidim, ki me gledata ljubezni polno; — oh ljubljeno lice me gleda iz odprtine v zidu! — je-li to prikazen, — so-li sanje? — oh Mirko, Mirko, reci mi, da si Ti!“

„Da jaz sem, prav jaz, deklica moja,“ je milo in polno ljubezni izpregovoril grof, „prav jaz sem pri Tebi, v Tvoji bližini! Hitro, Rožica moja, hitro pristopi sem k zidu in podaj mi roko, — oh daj, da jo poljubim, to dražestno, belo ročico. Rožica, deli naju ta stena, ta mrzla trda stena, — ni mi mogoče te pritisniti na srce, te iskreno objeti, — samo to ti lahko rečem, da si moje vse na svetu in da sem prisegel pri Bogu Vsevišnjem, da Te hočem rešiti. Da na teh svojih rokah te ponesem iz tega peklenskega kraja, iz te hiše groze in obupa ali pa naj poginem s tabo!“

Rožica je skočila z lahnim vsklikom k steni, sklonila se k mlademu plemiču in mu drage volje prepustila svojo roko, ki jo je poljubjal z vročimi poljubi.

Solze rajske radosti so mu privrele iz oči. Tri dolge dni in tri noči ni zasijalo niti iskrice upanja v trpečo mu dušo, zdaj pa mu je zasijalo v enem hipu solnce rajskega veselja, ko je zazrl zopet njo, toli iskreno ljubljeno, nepozabno deklico. — Oh, v tem blaženem trenotku je za hip pozabil na grozoto kraja, v katerem je bival.

Kaj je bila to res še temna, grozopolna blaznica,

ta strašna hiša prokletstva, v kateri ni drugega kot jok in stok in obup in nečloveško trpljenje? Bog ljubezni je poslal v ta pekel žarek solnčnega raja in združil dvoje ljubečih src.

„In Ti me ljubiš?“ je proseče vprašal Mirko.
„Oh, le enkrat naj slišim te presladke besede iz Tvojih ust!“

„Da, ljubim Te,“ je odgovoril čarokrasna deklica in glas ji je skoro zastajal v grlu, „da ljubim Te Mirko, neskončno, brezmejno te ljubim. Toda tu na kolenih te prosim, — beži, beži iz te grozepolne hiše! Jaz sem sicer izgubljena, — toda reši samega sebe, da ne pogineš nesrečnik med blaznimi!“

„Bežati, Rožica moja? — Da, s Teboj hočem zbežati,“ jo zavrne mladi plemič, „toda, — četudi bi hotel zbežati v tem trenotku, ne bi mogel, kajti jetnik sem, v pesteh zdravnika Morača, prav kakor Ti. Izdal sem se namreč za blaznega, da bi mogel priti v Tvojo bližino — in hvala Bogu, — posrečilo se mi je!“

„Mirko, kaj si storil? — Celo življenje udanosti in hvaležnosti ne bi ti moglo poplačati te žrtve. — Toda imaš li kaj upanja, da se rešiva žalostnega pogina? Si-li morda že napravil svoj načrt?“

„Nimam še načrta,“ odgovori Mirko, „samo to vem, da te bom vsak dan lahko videl in govoril s Teboj. Krepka volja vse premaga — velí že star pregovor. In pripravljen sem zate, Rožica, storiti vse, kar je le mogoče storiti človeku.“

Stiskal je glavo še dalje v odprtino, da je bil prav blizu njenega lica in s tihim glasom ji je šepnil na uho:

„Jutri, ko stopi Morač v mojo celico, pobijem ga

na tla. Zvežem ga, — še danes si napravim vrv iz koscev posteljne slamnjače, — povežem mu roke in noge, — ugrabim mu kluč do Tvoje celice in potem si siloma priboriva pot iz tega strahovitega poslopja.“

Rožica mu je hotela nekaj odgovoriti, toda v istem hipu ji zašepeče Vladimir:

„Tiho, čujem korake, — bližajo se vratom moje celice, — še en poljubček, srce moje in — iti moram.“

Za trenotek se je doteknilo dvoje rdečih ust, še enkrat je krepko in iskrenotóplo stisnil nje ročico, potem pa je švignil bliskoma nazaj in v par trenotkih so bili kosi opeke zopet v steni.

Bil pa je tudi skrajni čas; kajti že so se odprla vrata celice. Vladimir je imel le še toliko časa, da se je mogel vreči na ležišče.

Začul je glas doktorja Morača, kateri je zapovedoval strežajem, ki so ga spremljali. „Zavod je prenapolnjen,“ je vpil. „Zares nimam več mesta za tole blazno. Zaprite jo za to noč v to celico, — jutri Vam ukažem, kaj Vam je nadalje storiti.“

„A v ti celici je že blazni tujec“ odgovori eden čuvajev, „mlad mož — k njemu vendar ne moremo žene —“

„Kaj Vas to briga!“ zarojni doktor nad čuvajem. „Noter z blazno žensko! Naj se sporazumeta do jutri, kakor vesta in znata.“

Močan sunek, — srce pretresujoč krik, — in sredi celice se je zgrudila na trda tla temna postava.

Železna vrata so se rožljaje zapahnila za njo.

Vladimir ni bil več sam; vrgli so k njemu v celico umobolno nesrečnico.

12. poglavje.

Ogleduhinja.

Trenotek je postava, ki so jo na tako krut način vrgli v celico, obležala na tleh; pridušeno ihitenje se je slišalo izza robca s katerim je nesrečna, umobolna ženska imela glavo zavito. Tako srce pretresajoč glas obupnosti se je čul iz njenih ust, da je Mirko odločno vstal ter se poln sočutja in usmiljenja bližal bolnici.

Ko se je sklonil čez njo, je videl, da mu je bujno-lepa ženska ležala pri nogah.

Ženska je bila v polnem cvetju življenja in njene oblike so bile omamljive čarobnosti.

„Ne jokajte, nesrečnica,“ je rekel Mirko, objel umobolno ter jo vzdignil, „ne pretakajte solz. Ne, ne trepetajte, kajti od mene se Vam ni treba ničesar bat.“

Počasi je vstala in ko je izpustila robec na ramo, se je pokazal ostro začrtan, bled obraz, ki so ga okroževali črni, polni, kodrasti lasje.

Z obema rokama je ženska palnila Mirkota od sebe.

„Pustite me, ne dotaknite se me,“ je zaklicala z vročimi solzami, „kajti jaz nisem blazna in misel mi je strašna, da bi bila zaprta skupaj s človekom, ki je morda nevaren umobolen človek.“

„Torej nova žrtev doktorja Morača,“ je prešinilo Mirkotovo dušo, „oh, torej je nebo tega lopova s slepoto udarilo, ker je revico baš v mojo celico zaprl.“

Potem se je pa mladi grof obrnil k lepi, črnolasi bujni ženski, ki ga je neprestano gledala s svojimi velikimi, strastnimi očmi, ter ji s tihim razburjenim glasom rekел:

„Tudi jaz nisem umobolen, prisegam Vam, gospa,

tudi jaz nisem raditega v tej hiši, da bi potreboval pomoci doktorja Morača. Ne, popolnoma drug vzrok me je privedel sem. Torej sva tovariša v nesreči in zato je najboljše, če si brez ovinkov drug drugemu popolnoma zaupava. Tu je moja roka, gospa, in prisegam Vam, da imate opraviti s plemičem, ki se ne bo drznil dotakniti Vaše časti in dobrega imena.“

„Ali je mogoče,“ je vskliknila črnolaska, „našla sem tovariša v nesreči? Ha, gospod, oba sva izgubljena, če se nama ne posreči, da se čimprej rešiva iz te hiše. Pravili so mi, da je blaznica doktorja Morača ognjišče hudodelstva, — tukaj se ne ozdravijo blazni, — ne, tu postanejo zdravi norci!“

In iznova jo je zgrabila obupnost in lepa ženska je omahnila na postelj ter vijoč roke legla nanjo.

„Pravite, naj ubeživa,“ je zaklical Mirko ter stopil tesno k nji, „toda je-li sploh mogoče ubežati iz te hiše?“

„O gospod, če bi Vam res lahko zaupala! Saj veste, v hiši dr. Morača se ne more nikomur zaupati, Toda prepričana sem, da res pošteno mislite z menoj. Da, gospod, ena pot je odprta za beg iz te hiše.“

„Torej Vam dam častno besedo kot plemič,“ je zaklical Mirko s svečanim a tihim glasom, „da bom skrbno hranil skrivnost. Moje ime je grof Mirko Višnjegorski in da bi rešil nesrečno deklico, sem prostovoljno šel v to hišo. Toda pravkar sem našel sredstvo, da vsaj vidim ljubljenko in govorim z njo. Poglejte sem, gospa, tamle v zidu mi je treba le nekaj kamnov odstraniti in zvezan sem s svojo ljubljeno Rožico.“

Mirko je pri teh besedah hitel k zidu in s prstom pokazal mesto, kjer je bil zid razprt. Nesrečnež, ki je le prehitro zaupal vsakemu, ni videl zasmehljivih pogledov lepe ženske, kadar ji je hrbet obrnil.

Lepa črnolasa ženska je vstala ter stopila tesno k Mirkotu. Žgoči žarek njenih očij je za trenotek potčival s pravim razkošjem, skrivnim poželjenjem na njegovi lepi, vitki postavi, na njegovem plemenitem obrazu s temnimi kodri.

„In Vaše sredstvo, gospa? Kako je mogoče uiti iz tega pekla?“

„Vi ste plemič, gospod,“ je zaklicala Mirkotova tovaršica, „torej mi ni treba posebej vprašati, ako imate pogum za nekaj nenavadnega. Le odločno dejanje, ki je izvršite, lahko naju reši. Ali bodo naju počasi, a gotovo v tej hiši umorili, ali pa mi dva prehitiva morilce ter jih umoriva.“

„Oh, Vi hočete kupiti najči prostost s človeškim življenjem,“ je rekел Mirko Višnjegorski s tresočim glasom, „priznati moram v resnici, da na kaj takega nisem bil pripravljen.“

„No, se pa odrecite svoji prostosti in pustite, da pride Vaša ljubica v roke doktorja Morača. Toda veste-lj kdo je ta človek?“

Nobena ženska, nobeno dekle,“ — glas črnolase ženske je od besede do besede groznejši postajal, — „ne uide dr. Moraču; ako pride med zidovje te hiše. Življenje izgubiti ni še najstrašnejše za žensko v tej hiši, zanjo se gre še za nekaj večjega, vzvišenejšega.“

„Razumem Vas, gospa, in blaznost mi zadira svoje kremlje v možgane, ako na to pomislim. Oh, Rožica moja, Tvoja čast, Tvoja deviška nedolžnost je v nevarnosti! Gospa, povejte vse, kaj naj storim, kako naj nas vse rešim?“

„Ubijte trinoga, potem smo rešeni,“ mu je šepnila črnolaska v uho, in v istem hipu je razpela obleko na prsih in jo odgrnila prav čez alabasternobelna ramena.

Lepe grudi, stisnjene v svilen moderc, so se ji pokazale.

„Preiskali so me, ko so me poprej privlekli v blaznico,“ je šepetala črnolaska s čudnim smehom, „vse so mi vzeli, kar sem imela v žepu. Bila sem pa že davno pripravljena na to, da mi hočejo sorodniki odvzeti dedščino in da me bodo s silo odstranili. Iz tega vzroka sem si dala v moderc bodalo vdelati. Poglejte, gospod, na tem mestu se čuti ribja kost, toda v resnici je to ozko, italijansko bodalce, ki je s seboj nosim.“

Mirko je komaj zakrival svoje začudenje, ko je lepa ženska res potegnila iz moderca ozko bodalo, ki sicer ni imelo držaja, a je tudi brez tega bilo strašno orožje.

„In zdaj me poslušajte,“ je nadaljevala tujka ter lahno zardela, ko je zakrila lepe grudi, „jutri zjutraj, ko nam bodo čuvaji prinesli zajutrk, pojde dr. Morač okoli gledat od celice do celice. Ta trenotek morava porabiti. Čuvaji naj odidejo, potem se pa skrijte za vrata in počakajte, da se odpro. In ko vgledate človeka, ga takoj zabodete. Potem se osupli čuvaji, tudi če bi dr. Morač klical na pomoč, ne bodo upali ustavljati. — Potem oprostiva Rožico, odpreva celice drugih nesrečnežev, med katerimi jih je gotovo mnogo, ki so prav tako pri pameti kakor midva, zbrali se bomo vsi in rada bi videla onega, ki bi se nam upal ustavljati.“

Mirkotu Višnjegorskemu so znojne kaplje stopile na čelo, ko mu je črnolasa ženska razkrivala strahovit načrt.

„Gospa,“ je rekel, „Vaš načrt je strašen! Človeško kri naj bi prelij, zavratno naj bi ga umoril, — ne, to ni po mojem ukusu. A vendar izprevidim, da ne more biti drugače, ako nočem izgubiti svoje ljubljenke Ro-

žice. — No torej, gospa, to bodalo vzamem in — jutri — jutri.“ —

Mirko je prepustil lepi ženski za to noč svojo posteljo, — sam je pa legel na tla, prav tja, kjer je bila v zidu odprtina v celico.

Tako je bil vsaj malo bližje Rožici. A spati ni mogel, kajti krvav namen se mu je kazal v tisoč strahovitih podobah.

Naposled je zaspal. Tedaj je tujka počasi in previdno vstala, vzela iz žepa košček papirja, ga naslonila na zid ter napisala s svinčnikom, ki ga je tudi s seboj imela, na listič naslednje besede:

„Izdajalec je, — Rožico Jaklič hoče oprostiti. Jutri po zajutrku naj Rožica prva stopi v celico, — vse drugo veste že! Grof Mirko Višnjegorski mora čimprej izginiti!

Arabela.“

Ko je ogleduhinja napisala te besede, je spravila listič zopet v žep, zatisnila oči in poizkušala spati.

Toda čudno, tudi ona ni mogla zaspasti, — neznano čuvstvo se je je polastilo, a ne kes in tudi ne pekoča vest. In vendar je ležala Arabela teško dihajoč tu, kakov v omami, — v mrzličnih dihih so se ji vzdigovale in padale grudi, — vedno in vedno se je ozrla na spečega, lepega mladeniča, ki je ležal na tleh.

Vroče poželenje je napolnilo Arabelino dušo, želela je mladeniča objeti z rokami, položiti njegovo glavo na prsi, poljubiti mu ustnice ter z belimi rokami njegove temne kodre gladiti.

Kaj pomenja to čudno čuvstvo, ki ji je pretresalo celo telo z razkošnim drhtenjem? Še nikoli ni Arabela

v resnici ljubila, — in ta, katerega je hotela v nesrečo pahniti, naj bi bil prvi?

Na to ni mislila, da je Mirko za več let mlajši od nje. Ako ljubi zrela ženska, je to tako kakor bi žareč veter potegnil čez cvetlično polje. Cvetlice vsahnejo, ako se jih žareč veter dotakne.

„Moj mora biti,“ je šepetala Arabela s tresočimi ustnicami, „nasilita se bom poljubov z njegovih ust, — veselje in blaženost hočem dobiti na njegovih ustih. Poprej ga pa moram iztrgati od one deklice, ki mi hoče prekrižati vse načrte, njegova roka jo mora ubiti. Oh, Rožica Jaklič, izgubljena si! — — —

Po tej strašni noči je nastopilo jutro. Mirko je vstal, stegoval je svoje ude, kajti spal je na predtem ležišču. Njegova tovarišica je bila že zbujena, sedela je na posteljskem robu ter mu s hinavskim smehljajem prožila roko.

„Ali ste že pripravljeni, zabosti dr. Morača?“ je vprašala, „ali niso pred jutranjim solncem ubežale temne misli črne noči?“

„Gospa,“ je odgovoril grof Mirko Višnjegorski, „deviška čast moje Rožice je v nevarnosti, — ona in moje življenje sta stvari, ki se morata rešiti za vsako ceno, — doktor Morač ne bo živ prestopil tega praga.“ — — — — —

Vrata so se odprla prvič na ta pomenljiv dan.

Stežaji so prišli in prinesli imetnikoma temne celice zajutrk.

Bila je smrdljiva juha in majhen košček kruha.

Dočim sta jedla in pila, so ostali strežaji pri njih; paziti so morali, da niso žlice ostale v celici, ker so bile nevarno orožje.

Mirko, ki je le grižljaj kruha in žlico juhe povžil, je dal žlico in čašo strežaju.

V istem hipu je spustila Arabela, ki je svojo čašo izpila do dna, zavit papirček, ki ga je ponoči napisala, v čašo. Čuvaji so potem odnesli posodo.

„Zdaj imava še celo uro časa,“ je rekla Arabela, „moliva, da Bog blagoslovil najino podjetje.“

„Bojim se,“ je odgovoril Mirko globoko potrt, „da to, kar nameravava, nima ničesar opraviti z Bogom. Doktor Morač je sicer lopov, a vendar je umor človeka obsodbe vreden. Ne vznemirjajte se in obupajte, gospa, obljudil sem Vam in uverjeni bodite, da držim besedo.“

In počasi je izvlekel Mirko Višnjegorski ostro na-brušeno bodalo iz žepa ter se splazil k vratom, za katерimi je pričakoval dr. Morača.

Pol ure pozneje so se slišali koraki v koridoru, slišalo se je dr. Morača glasno govoriti, — nekaj je ukazoval strežajem.

Ključavnica v vratih je zažvenketala, ključ se je vtaknil noter, — vrata so se odprla in senca je padla v celico.

Mirko je stisnil bodalo, česar zgornji del je obvezal z žepnim robcem, — s tresočo roko je je vzdignil, — bliščalo mu je pred očmi, kajti zdaj; — zdaj je prišel trenotek, ko je hotel človeka umoriti.

Sredi celice je stala črnolasta ženska, — omamljiv pogled je uprla vanj, kakor bi ga hotela prikovati kakor bi ga hotel prodreti z žarki ognjenih očij.

In ko se je Mirko še vedno obotavljal, čeprav so bila vrata že napol odprta in se je temna postava že pomikala čez prag, tedaj je zaklicala s tihim glasom, ki je Mirkota udaril kakor bič.

„Zabodite, — sicer smo izgubljeni!“

Toda v istem hipu je Mirko zagnal bodalo pred noge lepe zapeljivke in s tresočimi ustnicami je zaklical:

„Ne, in tisočkrat ne, — grof Mirko Višnjegorski ni strahopeten morilec, — boljše je biti žrtev zločinka nego sám postati zločinec.“

Toda zadnje besede, ki jih je Mirko izgovoril, so se združile v strahoten vsklik groze, — s široko odprtimi očmi je strmel v postavo, ki je prva prišla čez prag.

Za njo je korakal dr. Morač s štirimi najsirovejsimi čuvaji.

Pred njimi je šla Rožica, njegova Rožica, katero so z nežno silo porinili čez prag.

Torej njo bi umoril, — v njeno srce, njene prsi bi zabodel morilno bodalo, če bi ga v zadnjem strašnem hipu ne zadržal njega dobri angel, če bi ga glas vesti ne premagal.

In pred očmi se mu je raztrgala koprena, — videl je prepad, na česar robu sta stala z Rožico.

Kakor blisk je planil k Rožici, ki ga je z bledim licem in solzniimi očmi gledala.

Potegnil je ljubljeno deklico nase, — pritisnil jo na prsi, — in položivši ji roko na glavo je zaklical:

„Umoriti so Te hoteli in mene napraviti za Tvojega morilca, toda Bog v nebesih je naju obvaroval. Ako morava umreti, umrla bova vsaj skupaj.“

„Zgrabite ju, raztrgajte ju!“ je zakričal doktor in se penil od besnosti, „ta človek se je splazil v mojo hišo kot ogleduh, kot izdajalec; zdaj je zapadel tudi kazni.“

Čuvaji so planili k njima ter s stisnenimi pestmi razdržili zaljubljenca.

Oh, kako se je Mirko v tem hipu kesal, da je

vrgel bodalo od sebe, — ko bi je imel zdaj v rokah, bi si siloma napravil pot v prostost.

Toda zdaj ni bilo dvoma, kako se vsa stvar izide! Iztrgali so Rožico iz njegovih rok, čeprav se ga je drhteč oklenila in ga ni hotela izpustiti. Toda Arabela je hitela k nji ter ljubko deklico za lase potegnila, da se je Rožica z vsklikom zgrudila na tla.

Mirko je hotel ljubljenki pomagati, — kri mu je stopila v glavo, — strašna besnost se ga je polastila, — toda doktor Morač je planil nanj in ga zgrabil za grlo, dočim mu je strežaj pomagal Mirkotu vrv položiti okrog vratu.

Mirho se je z obema rokama prijel za vrat, hotel je raztrgati vrv, ki ga je davila. Toda kakor od strele zadet je zakričal in padel na tla.

A še vedno ni izgubil zavesti, — videl je, kako se je Rožica zaman poizkušala iztrgati iz rok.

„Zbogom, Mirko moj, zbogom!“ je zaklicala s slabim glasom.

„Ne obupaj, ljublenka!“ je zaklical Mirko z zadnjim uporom i močjo, „Bog še živi v nebesih in ne bo pustil, da bi se nedlžnost sramotila!“

Potem je pa Mirko uprl pogled s strašnim izrazom v Arabelo, ki je zmagonosno stala poleg sivolasega doktorja. Vzdignil je stisnjene pesti, zamolklo je viknil in ji zaklical:

„Haha, tako lahko je postenega človeka varati in ga goljufati, — ljubeči srci si raztrgala, — zmagala si! Toda gorje mu, ki na ta način zmaguje, — svoji kazni ne odideš.“

„Odnesite ga!“ je ukazal dr. Morač, „oblecite mu prisilni jopič, ki ga pa ne bo dolgo nosil. Ta človek

si je drznil skrivnosti moj hiše razkriti; poplačal jih bo kakor še nikoli nobeden.“

Čuvaji so močnejše zadrgnili vrv na Mirkotovem vratu, nesrečnež je izgubil zavest.

Ko se je zopet zavedel, je imel prisilni jopič na sebi. Trdno zavit je sedel na železnem stolu in železni pasovi tega mučilnega orodja, ki se še dandanes klub napredku in kulturi porablja v mnogih ječah, so mu globoko rezali v mlado meso.

13. poglavje.

Skrivnost tatu.

V svoji delavni sobi, ki je bila z ono krasno udobnostjo opremljena kakor vsi prostori Sokolskega gradu, je sedel grof Radivoj Sokolski v visokem noslonjaču pred pisalno mizo. — Pri nogah mu je sedela mlada deklica, ki se je zdaj imenovala kontesa Lola Sokolska.

Radivoj se ni mogel nagledati lepega otroka, — vedno in vedno je kakor blagosloveč polagal roke na črnolaso glavico hčerke, katero je narava z vsemi prednostmi obdarila; — pazljivo jo je tudi poslušal, ko mu je zdaj pravila življenje svoje mladosti.

„Dobri Jaklič,“ je rekел Radivoj ter se sklonil k hčerki, „namestoval Ti je očeta? On Te je torej odnesel iz blaznice, je šel s Teboj v Pariz in tam delil s Teboj vse, kar je sam imel? Kajne, bil je vrl mož in se je moral zelo truditi in boriti, da se je preživil.“

„Da, oče,“ je naglo odgovorila lepa sleparka. „Jaklič je imel nekdaj veliko premoženje, toda pohlepni sorodniki so mu je ugrabili. Ko se mu je naposled posrečilo,

ubežati iz blaznice, si je služil kruh z napravljanjem papirnih škatljic, kakor jih potrebujejo lekarnarji ali juvelirji in jaz — jaz sem mu pri tem pomagala. Oh, kolikokrat sva sedela skupaj pri svitu male svetilke in delala, dokler ni mračna svetloba jutra zasijala v najino kamrico.“

„Ubogi otrok,“ je globokoganjeni Radivoj mrmral, „žalostno mladost imaš za seboj, toda zdaj, — zdaj se je Tvoje življenje popolnoma obrnilo! Kajne, ljuba Rožica, v sreči ne boš nikoli pozabila dnij nesreče?“

„Gotovo ne, oče! Že dobri Jaklič mi je vedno in vedno pravil: Lola, če boš kedaj našla svojega očeta, ki je menda bogat in ugleden človek, potem se vedno spominjam, obdana od bleska in sijaja, onih, ki nimajo ničesar in morajo v bedi in nadlogi živeti.“

„Lola Ti je rekel ta dobri, plemeniti mož,“ ja zaklical Radivoj, „zakaj pa ni obdržal imena Rožica?“

„Ljubi oče,“ je hlastno odgovorila Lola, „Jaklič je bil Francoz, — ime Rožica je le težko izgovarjal. Imel je tudi otroka z imenom Lola, — toda smrt mu ga je ugrabilo. Kot spomin na prezgodaj umrlo hčerko mi je dal to ime. O oče, če si res hvaležen Jakliču, ga s tem najbolj častiš, ako mi dovoliš, da se tudi še naprej, imenujem Lola. O prosim Te za to, dragi oče, ker se bom takoj vedno spominjala plemenitega vzgojitelja svoje mladosti.“

„Ti si dober, hvaležen otrok,“ je zaklical ganjeni Radivoj, „da, tudi poslej se lahko imenuješ Lola.“

In sklonil se je k nji ter poljubil belo čelo deklice, — oh, saj ni vedel, kako varljiva, izpridena duša stanuje v tem krasnem telesu.

„Pozno je že postal, dete moje,“ je rekel grof Radivoj ter vstal, ko je pogledal na elegantno uro na

steni, „čas je že, da greš v postelj; objemi me še enkrat hčerka moja, in potem pojdi v svojo sobo.“

„Lahko noč, moj sladki, dobri, ljubi oče,“ je zaklicala Lola ter pri vsaki besedi poljubila Radivoja na ustnice, „oh, ko bi ti vedel, kako sem srečna, da ostanem odslej vedno v Tvoji bližini!“

„Ali bi bila srečna tudi tedaj,“ je vprašal Radivoj ter vprašujoče zrl v temne strastne oči svojega namišljenega otroka, ko bi jaz ne bil eden najbolj uglednih in bogatih ljudij dežele?“

„Kako moreš le vprašati tako, očka?“ je zaklicala Lola, „in ko bi bil berač, bi šla s Teboj od hiše do hiše ter prosjačila zate. A zdaj: lahko noč, kajne, jutri daš zapreči voz in peljeva se v mesto, da se preskrbiva z onimi rečmi, o katerih si danes govoril? Saj veš, — prišla sem tako uboga k Tebi, da nisem drugega imela nego obleko na telesu. Toda Tvoja hčerka mora zdaj, ko jo je osoda napravila za konteso Sokolsko, tudi malo gledati na svojo zunanjost.“

„Kajpada, drago dete; jutri se peljeva v mesto in gospica Alenka pl. Radičeva bo naju spremila.“

Pri teh besedah grofa Radivoja se je Lolin obraz za hip zatemnil.

„Gospica Radičeva?“ je rekla po kratkem odmoru, „oh, peljiva se raje sama, očka! Sicer je res izvrstna mlada dama, toda veš kaj, — jaz sem najrajši sama s Teboj in sem skoro ljubosumna, če si tako ljubeznejiv in prijazen z gospico Radičovo.“

„Kako naj bi ne bil, ljubo dete,“ je resno rekел grof Radivoj Sokolski; „ko sem bil sam, mi je zvesto pomagala streči Tvoji ubogi nesrečni materi! — Sploh se pa lahko veliko naučiš od nje in želet bi iz celega

sreca, da ji postaneš prav dobra priateljica. In zdaj lahko noč, — sanjam sladko, draga dete!“

Malo minut pozneje je bila Lola v svoji elegantni sobi, ki je ležala v prvem nadstropju hiše in katere okna so gledala na vrt.

Velike voščene sveče so že gorele v srebrnih syčnikih, svilena postelj-jo je vabila k počitku in sanjam.

Komaj je pa Lola prišla v svojo spalnico, je takoj porinila zapah od znotraj, — potem je stopila k omari, jo odprla s klučem, ki ga je imela na prsih, ter vzela iz nje malo torbico, s katero je prišla v grad grofa Radivoja Sokolskega.

Iz torbice je izvlekla zvito obleko, ki je bila iz temnozelene svile in zlatimi portami pošita, — podobna je bila maski.

V Lolinih očeh je ognjeno zabliskalo, ko se je ozrla na to obleko. Naglo je slekla priprosto, a elegantno šivano domačo obleko in se oblekla v ono plesno obleko, ki je popolnoma kazala njene polne, rožnate lakti ter vsled globokega izreza tudi bele lilijsne grudi.

Tudi za to pomanjkljivo, za dostenjno dekle nepriherno obleko primerne nogavice in čevlje je našla v potni torbici. Tudi te je obula, — in ko se je potem ozrla v brušeno zrcalo, se je koketno začela zibati v bokih, — nagnila je glavo s črnimi kodri nazaj, da se je videl beli brezmadežni vrat, — in poželjiva, laskajoča poteza se ji je napravila okrog ust.

„Oh, fej, kako dolgočasno je v tem gradu,“ je zaklicala lepa sleparka ter se odločno žravnala. „Morala, pa vedno morala! — Haha, ko bi ne vedela, da bom nekega dne neomejena gospodarica na tem gradu, da bo vse moje, kar oklepajo ti zidovi, da bom bogata,

— bi tudi minuto dlje ne ostala tukaj ter igrala to smešno komedijo, ki jo mati zahteva od mene.“

A zategadelj ne bom zapravila najlepših dnij svojega življenja — živeti hočem, zabavati se hočem, v narocju svojega Franca se kočem vrteti v divjem, strastnem plesu. Dovolj, če sem čez dan kontesa Sokolska, po noči hočem ostati Lola, vesela kraljica valčka, kakor me imenujejo medonim svetom, ki sem ga zapustila, da postanem imenitna dama.

Še enkrat je segla v torbico ter izvlekla vrvno lestvico, ki je bila zvita, iz nje.

Natò se je ogrnila s plaščem, ki ji je popolnoma zakrival gòle ude, potegnila kapuco čez glavo ter stopila na balkon, ko je poprej zopet spravila torbico v omaro.

Pritrdila je lestvico iz svile na ograjo balkona ter jo izpustila dolj. Nato je skočila z graciozno kretnjo, ki bi očarala vsako moško oko čez ograjo; male nožice so prijele gibljive kline na lestvici in kakor mačka je naglo splezala na vrt.

Še enkrat se je ozrla na grad, ki je zauščen ležal pred njo. Bil je zavit v temo in tudi v delovni sobi grofa Radivoja je luč že ugasnila.

Nato je hitela Lola po vrtu na cesto, ki je vodila v mesto.

Naglo je korakala v mesečni noči in skoro dospela v predmestje. Ni se bala, čeprav je videla sumljive ljudi, ki so se plazili ob hišah, ko so slišali vik in krič, ki je prihajal iz odprtih oken, predmestnih beznic, kamor zahajajo najbolj propali ljudje človeške družbe.

Kajti v predmestju so našli ničvredni, tatinski elementi zavetje; v hišah se je skrivalo polno zločinskih rodbin. Tu so se zbirali v skritih sobah ter se posvetovali o opravilih, ki se imajo izvršiti v temni noči. In

kakor je navadno slučaj: poleg hudodelstva se je skrivalo siromaštvo in propalost ter strast.

Lola je prišla do vrat dvonadstropne hiše, iz katere je odmevala godba in zamolklo govorjenje. — Ptič z razprostrtnimi perutnicami se je pokazal nad rdeče gorečo svetilko, to je bilo znamenje zloglasnega plesiča, ki se je imenovalo „Pri zeleni papigi“.

Lola je stopila v hišo. Z ono sigurnostjo, ki se doseže le vsled dolge navade, je hitela po ozkih stopnicah navzgor. S pravim razkošjem je srkala soparo, ki se ji je širila nasproti, vase. Naglo je odvrgla plašč ter ga izročila, stari grbasti ženski. Nato je stopila v plesno dvorano kjer so se pari, priviti drug drugemu vrteli v poskočnem valčku.

Zločinci in vlačuge so se vsako noč zbirali tu k zabavi in igri; v stranski sobi se je igralo in kadilo, metale so se kocke ter padale pisane karte na mizo. S stropa viseče svetilke so s svojim svitom komaj prodrlale soparne oblake, ki so ležali nad glavami plesalcev in plesalk.

Lola je trenotek neodločno obstala na pragu; z očmi je iskala onega, ki jo je z magnetično močjo privabil semkaj. Hipoma je lahno zakričala ter prodrla vrste plesočih. V naslednjem hipu je že stala poleg visokoraščenega, vitkega mladeniča, ki bi se kljub rdečim lasem lahko lep imenoval, ko bi ne bil preveč razločno vtisnjen pečat strasti na njegovem mladem obrazu.

„Franc, — Franc Robič, — ljubljenček moj!“

„Oh, Lola, Ti — si vendor prišla, — dekle, kje si pa bilo? Zaman sem Te iskal dan na dan, toda izginila si kakor bi Te zemlja pozrla.“

„Ne vprašuj, Franc, — rotim Te, ne vprašuj me, kajti odgovoriti Ti ne morem. — Vzemi me na srce

in plesajva — da plesajva kakor sicer! — Še vedno sem Tvoja, ljubim Te kakor poprej, — ne dvomi v mene.“

Franc Robič je sklenil roke okrog očarljive deklice, z vzdihljam mu je padla Lola na prsi in ko se je vrtela z njim po gladkih tleh plesišča po taktu poskočnega valčka, se je zjasnil obraz lepe deklice, zabliskalo je v njenih očeh in zašepetala je z drhtečim glasom:

„Krepkejše me stisni nase, Franc; čutiti hočem Tvoje srce na mojem. — Oh hitrejše, — hitrejše plesiva, — da, še vedno sem kraljica valčka, Tvoja kraljica, ljubi Franc, — le Tvoja!“

Franc Robič in Lola nista opazila, da sta končno le še sama plesala in mrmranje občudovanja je preletalo vrste gladalcev.

„Ona je spet tu,“ je šlo od ust do ust. „Lola, kraljica valčka, je spet prišla.“

„Kje je le bila,“ so se drugi oglasili, „v zadnjih tednih je nisem več videl.“

„Haha, gotovo ni zamudila tega časa; prelepa je, da bi ostala zvesta Francu Robiču. Kdo ve, katerega kavalirja je medtem skubila.“

Franc Robič se je hipoma sredi plesa ustavil, — zadnje besede so prišle do njegovih ušes.

„Govoriti mi je s Teboj,“ je hripavo rekel in bledi obraz mu je temnordeče zardel, „pojdi, spremi me v oni kabinet.“

Hotela se mu je odtegniti, a že je prijet lepo črnolaso deklico z železno pestjo za roko ter jo potegnil s seboj v enega onih kabinetov, ki so kakor venec obdajali plesno dvorano. Franc Robič je nepotrpežljivo zagrnil oguljeni svileni zastor, — potem je s temno naimršenimi obrvimi vprl pogled vprašajoče in presun-

ljivo v krasno deklico, ki je z valujočimi grudi, v katerih je še drhtela razburjenost plesa, stala pred njim.

„In zdaj priznaj, Lola, kje si bila?“ je vskliknil Franc Robič, „Ti veš, da Te ljubim do blaznosti in da ne bi nikoli trpel, da bi se Te kdo drug dotaknil. Zaman sem Te iskal v stanovanju Tvoje dojnice. Stara Galjevka ali ni hotela govoriti ali pa res ni vedela, kaj je postalo iz Tebe. — Lola, ko bi se kakemu drugemu moškemu udala! — Ne pozabi dekle: jaz ne znam samo odpirati zaklenjenih vrat in vlotiti v zaprte blajnjice! — Kakor me imenujejo zdaj kralja tatov, tako me tudi lahko imenujejo kralja morilcev.“

„Franc, rotim Te,“ je prosila Lola, „ne sili me, da bi Ti zaupala skrivnost, vsled katere bi bila obesrečna. Ne morem Ti vsega povedati, — prisegla sem.“

„Saj si tudi meni prisegla, da boš vedno moja,“ je odgovoril Franc Robič.

„To bom tudi, Franc, — ubij me, ljubljene, ako Ti kedaj prelomim svojo priso. Toda vidim, da Ti moram odkriti vse, kar je zdaj novega v mojem življenu, torej poslušaj.“

Kakor veš, nisem otrok Galjevke; moja mati me je dala tej ženski takoj po rojstvu. Nikoli nisem vedela, kdo je moj oče. Pa veliko tudi nisem vpraševala po njem, prav nič mi ni bilo do starišev, ki se nikoli niso brigali zame. Nenadoma pa, — od tega sta menda dva tedna, — je prišla k nam elegantna dama in se dala izpoznati kot moja mater; pravila mi je, da se mojem očetu toži po meni in me hoče z odprtimi rokami sprejeti, rekla je, da je zelo bogat in imeniten človek.“

„In Ti, — si šla z materjo?“

„Da, ljubljenček, z njo sem šla. Toda prisegam Ti, da sem le nate mislila. Zdaj stanujem v lepi vili

in se vozim v krasni kočiji na izprehod, služabniki so mi pokorni, če le mignem, vse, vse imam, kar mi potrebuje. Toda da Tebe vidim, ljubljeni mož, sem se v temni noči splazila iz gradu svojega očeta, da bom par ur preživel v Tvojih rokah. — Tako, zdaj veš vse, — in Ti vendar ne boš tako neumen, da uničiš lastno svojo srečo, ako me prisiliš, naj zopet zapustim očeta in se vrnem k Tebi. O Franc, le eno leto mi privošči, potem bom imela miljone in potem, — potem jih boš Ti dedil z nenoj.“

Kralj tatov je poslušal te besede deloma napol neverjetno, deloma jezno, in ko je Lola končala, jo je prijel za roko in potegnil lepo dekle k sebi.

Vgobil je svoje oči skoro v njeno čelo, kakor bi hotel uganiti njene najskrivnejše misli, potem je hriпavo zaklical:

„In Ti, Lola, mi obljudiš, da me ne pozabiš v svoji sreči; Ti mi prisežeš, da ne bo nihče onih imenitnih gospodov, ki se smučajo zdaj okrog Tebe, imel Tvojo jubezen, Tvoje srce?“

„To Ti obljudim, to Ti prisežem! Položi torej tri prste na to bodalo in govori za menoj besede, ki Ti jih bom narekoval!“

Rdečelasec je naglo vzel iz žepa bodalo, česar držaj je končal v mrtvaško glavo. Lola je rahlo položila tri prste desne roke na bliskajoče jeklo, — in pri tem je telo strepetalo.

„Prisegam,“ je govoril Franc s tihim, a razburjenim glasom, „da ne bom nikoli ljubila drugega nego Franca Robiča, kralja tatov. Nihče drug se ne bo dotaknil mojih ustnic, nihče drug me ne bo objel, nikogar drugega nočem biti žena, z nikomur nočem deliti sreče in skrbij!“

Lola je ponovila te besede z drhtečim glasom. Franc Robič je za hip umolknil, potem je z zamolklim, strahotnim glasom nadaljeval:

„Ako prelomim prisego, ako ne držim besede naj se to jeklo zadere v moje nezvesto srce in padla ne bom kot žrtev umora, ampak pravičnega maščevanja.“

„In potem ne bom padla kot žrtev umora, ampak pravičnega maščevanja,“ je ponovila Lola.

„Prisegla si!“ je zaklical zločinec ter spravil bodal. Nato je potegnil Lolino roko na svoje srce ter rekel: „In ta poljub naj zapečati prisego.“

Ustnice so se mu priželete na njene, objela ga je s svojimi mehkimi rokami, stisnila se tesno k njemu — vedno bolj vroči in strastni so bili njeni poljubi, žarnejši objemi, tedaj — —

Zastor se je potegnil proč in s smrtnobledim obrazom je planil krčmar „Pri zeleni papigi“, majhen, rejen, plešast možišek, v sobo.

„Policija!“ je vskliknil, „Tebe išče, Franc Robič, — naglo skozi skrivni izhod, sicer si izgubljen, naglo, — naglo!“

Zločinec je divje zaklel in v dvorani je hipoma nehal godba kakor bi odrezal. Slišal se je vik ženski, ki so plašno zbežale v kot dvorane, ko so videle, da so vsa vrata zasedena od policajev, slišal se je ukažujoč glas, ki je zaklical:

„Nihče ne sme zapustiti te dvorane; nikomur se ne zgodi nič žalega, ki se ne bo policiji zoperstavil. Iščemo Franca Robiča, kralja tatov!“

„Potem morate bolj zgodaj vstati, če hočete tegavjeti,“ se je Robič zasmehljivo krohotal ter potegnil Lolo k sebi, dočim je krčmar kakor blisk izginil.

„Lola, sladko moje življenje, prvič Te moram se

„Franz, nekdo prihaja, teče po stopnicah!“ je hlastno začala Lola.

In že je stala Alenka pl. Radičeva pred njima, — začušeno je gledala Lolo, ki je stala pri mladeniču ter držala njegovo

v svoji.

znaniti s skrivnim izhodom, ker bo policija preiskala hišo; pojdi naglo za menoj, sicer sva oba izgubljena!"

"Lola se je prestrašila, tudi sama ni smela dlje ostati tukaj; hiteti je morala domov in je strepetala pri misli, da bi morda izvedeli, da je po noči zapustila grad, — potem je bilo vse izgubljeno. In zdaj so policiji obkolili hišo, morda jo bodo do ranega jutra stražili in kot ljubico Franca Robiča jo lahko aretirajo.

A v tem hipu se ni mogla ustavljati volji Franca Robiča. Le en hip je mislila nase, potem jo je le skrbela blaginja ljubljenega moža, kateremu je bila z blazno strastjo udana.

Franc Robič je pa naglo skočil k divanu, ki je stal nasproti vrat; potisnil je naslonilo v stran in glej, — pred Lolinimi začudenimi očmi se je pokazal skriven hodnik.

"Pojdi mi v naročje, nesel Te bom," je zaklical zločinec in takoj objel ljubko 'deklico. Stopil je z njo na okrogle stopnice, ki so vodile navzdol ter hitel z njo doli, dočim je naslonilo divana zopet zavzelo prejšno lego.

Stopnice so peljale na prostorno dvorišče in odtod sta dospela begunca, ne da bi jih kdo opazil, pod milo nebo, v stransko ulico.

"Dajva se raje ločiti," je zaklical Franc svoji ljubici, „zbogom, Lola, — saj veš, kje me dobiš." Pritisnil je deklico še enkrat nase ter potem izginil v temni noči.

Lola je zrla za bežečim ter potem sama hitela iz predmestja na polje.

Tu se je spomnila, da je pozabila plašč „Pri zeleni papigi". Ali naj se vrne ponj?

A ne, — le naprej, — nazaj na Sokolski grad, —

sreča njenega življenja je bila v nevarnosti, — to noč izgubi lahko miljone, ki so ji bili že tako gotovi.

Nezaslišana prevara, s katero je goljufala nič slučeve srce grofa Sokolskega, se mora izvedeti, ako jo zalotijo pri nočnem izhodu.

Hvala Bogu, zdaj je dospela do grajskega vrta, vrata so bila odklenjena. Zdaj ni več dvomila, da bi se ji ne posrečilo, skrivaj in neopaženo priti v svojo spalnico ter sleči izdajsko obleko.

Hitela je ob trnjevi ograji, ki je segala do gradu, kolikor mogoče tiko naprej ter neprestano zrla na grajska okna.

Zavila je okrog oglja, — olajšano je vskliknila, — lestvica iz vrvi je še visela na balkonu.

Naglo je vzdignila temnosvileno obleko, lahno stopala po lestvi navzgor, prijela se je že za ograjo balkona, še malo napora in v zavetju bo.

Ha, kaj je bilo to? Strašna, pošastna postava se je hipoma pojavila pred njo, — čez balkonsko ograjo se je sklonilo suho telo, — bodeče oči so uprle svoj pogled v obledelo lice lepe grešnice, — koščene roke so se iztegnile po nji, — hripav, zaničljiv smeh ji je zadonel na uho.

Lola se je zdrznila. Ko bi se z obema rokama ne držala trdno ograje, bi z glavo naprej strmoglavila z lestve na vrt. Noge so se ji tako tresle, da so ji skoro odrekle podporo. S prdušenim glasom je vskliknila:

„Blazna, nora Minka!

„Sleparka!“ je grgrala umobolna ter z jeze polnimi očmi strmela v Lolo. „Proč, ne vsiljuj se v to pošteno hišo, — haha, Ti si kača, ki se hoče oviti Radivojevega telesa! Proč, gad, — doli s Teboj!“

Loli je kri oledenila v žilah, lasje so ji vstali,

mrzel hlad ji je pretresel lepo telo, kajti zdaj je umobolna potegnila nož, ki ga je najbrž našla v Lolini spalnici, ter začela rezati vrv.

Lolo je zgrabila obupnost. Ali hoče blazna ženska uničiti njen srečo, ali ji hoče to strašilo brez mesa in krvi prekrižati račun, — naj se li tako blizu cilja izpotakne? Ne, rajši se bori na življenje in smrt!

Lestvica iz vrvi se je le še na eni strani trdno držala. Lola je izprevidela, da se mora že v naslednji minutni strgati, zato je zgrabila z eno roko blazno za grlo, z drugo se je uprla na ograjo, se zagnala čez in bila v naslednjem hipu poleg umobolne na balkonu. Blazna ženska je kričaje planila na Lolo ter jo z obema rokama zprabila za prsi, — in zdaj se je pričelo divje, obupano borenje.

„Izpusti me pošast,“ je viknila Lola, „in čeprav postanem Tvoja morilka, Ti me ne boš oropala moje sreče. — Proč, pravim, — še enkrat, doli s Teboj v globočino!“

Moči uboge bolne ženske se niso mogle meriti z mlado, zdravo dekllico. Takoj je Lola vrgla umobolno čez balkonsko ograjo, že je Minka visela s polovico telesa v globočino.

„Sleparka!“ je umobolna še enkrat zaječala, „Ti nisi moj otrok, — haha, pazila sem nate, — daj mi svoje srce, — Radivoju bom pokazala, kako je varljivo in ničvredno Tvoje srce, pravim, — Tvoje srce hočem!“

Minka je z rokama iztrgala košček zelenosvilene obleke na Lolinih prsih, — nato je z veliko močjo, ki jo norci večkrat imajo, zagnala mlado dekllico nazaj. V poslednjem hipu se je zagnala čez ograjo, splezala doli po lestvi in odhitela z blaznim krohotom po vrtu.

Lola je s širokoodprtimi očmi in mrtvaško bledim obrazom gledala za njo.

Pravkar je blazna izginila za trnjevo ograjo, — še enkrat je slišala Lola njen grozen, strahoten smeh, potem je tiko postalo na vrtu, mrtvaško tiho.

Lepa sleparka je zdrhtela. Pot ji je tekel s čela, toda toliko zavesti je še imela, da je naglo potegnila lestvico navzgor in jo zvila tudi nož je pobrala, ki k sreči ni padel med borbo na vrt, ampak obležal na balkonu.

Minuto pozneje je bila Lola v svoji spalnici. S treščimi rokami si je slekla zelenosvileno obleko ter jo naglo skrila v potno torbico v omari.

Nato je prižgala luč. Najprej se je pogledala v zrcalo, — hvala Bogu, — boj z umobolno ni imel velikih posledic v njenem obrazu, — bala se je že, da jo bodo praske na obrazu naslednje jutro izdale.

Vendar ne, obraz ji je bil sicer bled in upadel, toda zdrav. Nihče ji drugo jutro ne bo videl, kako strašen boj na življenje in smrt je morala po noči prestati.

Skoro je ugasnila luč v Lolini spalnici. — Lepa sleparka je legla na svileno postelj, a še dolgo je trpelo, predno so se ji zatisnile teške trepalnice v spanje. —

Ko je grof Radivoj kakor po navadi ob šesti uri zjutraj zajutrkoval v vrnem salonu, je stopila gospica Radičeva bleda, upadla in v veliki razburjenosti k njemu.

„Gospod grof,“ je rekla, ko je stopila k bogato obloženi mizi ter se oprla nanjo, „to noč se je zgodilo nekaj strašnega, a tudi nerazumljivega.“

„Pripovedujte, gospica,“ je rekел grof ter vstal in

primaknil stol Alenki, „ne zakrivajte mi ničesar, — vse hočem izvedeti, kar se je to noč prigodilo.“

„Uboga blazna Minka je ubežala,“ je odgovorila gospica Radičeva, „a hvala Bogu, našli smo jo zopet!“

Radivoj je obledel, toda premagal se je in vprašal z razburjenim glasom:

„Kako je to mogoče? Saj ste vendar tako pazljivi, gospica, in umobolna tako ubogljiva?“

„Ne vem, kako je to, gospod grof,“ je odgovorila lepa devojka s solzami v očeh, „nesrečnica je bila vedno ubogljiva in mirna, toda nekaj dnij, — oh, povedati moram, odkar je kontesa Lola v hiši, — se je popolnoma izpremenila. Napadi besnosti se skoro vsak dan ponavlja in v zadnjih treh dneh nisem zatisnila očesa, ampak bdela pri postelji umobolne.“

„O kako ste dobri!“ je zaklical Radivoj, „o tem mi niste ničesar povedali. Že tri noči torej niste spali, ne da bi kdo vedel o tem!“

„To je moja dolžnost,“ je rekla Alenka z nežnim glasom, „in Bog mi je priča, da sem tudi to noč sklenila čuti, — toda spanje me je premagalo. Zgrudila sem se v stol in ko sem se proti jutru zbudila ter najprej pogledala, kje je bolnica, — tedaj sem videla postelj prazno, — umobolna je ubežala!“

Planila sem na vrt in jo iskala, — napisled sem jo našla ležečo pod visoko lipo, — nepremično kakor mrtva je ležala tu. Vrgla sem se čez njo in vstala šele tedaj, ko sem se prepričala, da je globoko spala.“

„Hvala Bogu, da se je vse še tako obrnilo,“ je rekel grof, „in poleg Boga gre Vam največja zahvala, gospica Alenka.“

„In zdaj pride uganka,“ je po kratkem odmoru pričela Alenka ter počasi segla v žep, — „to noč se

je moralo nekaj čudnega, skrivnostnega pripetiti, gospod grof, — umobolna se je morala z neko osebo čuvati in boriti, kajti — na vratu ima znake rok, ki so jo davile.“

Radivoj je groze poskočil in zakričal:

„Ne, ne, gospica,“ je zaklical s tresočim glasom in izgubil mirnost, „to ni mogoče, pravim; to ne morebiti! — Kdo pa bi bil tako podel in ničvreden, da bi se z roko dotaknil nesrečne blaznice? Znake prstov, pravite, da ima, — torej je nekdo poskušal, Minko zadaviti?“

„Da, to je nekdo poskušal, gospod grof.“ je rek' a. ALENKA z odločnim glasom, „a ta ni bil moški, ampak ženska!“

„Ženska, pravite, ženska? — Tudi tega ne morem verjeti, gospica Radičeva.“

„Prepričajte se, torej sami, gospod grof! — Ali vidite ta košček svile z zlatimi ploščinami, — umobolna ga je stisnjenega držala v roki in le s težavo sem ji ga iztrgala.“

Naglo je ALENKA potegnila iz žepa košček temnozelene svile, pošite z zlatimi ploščinami.

Radivoj je vzel svilo v roko in temno gledal najo; več nego minuto ni mogel izpregovoriti, nobene besede, potem se je pa odločno vzravnal kakor bi se izbudil iz sanj.

„Gospica Radičeva,“ je rekel, „prosim, da molčite o vsem tem dogodku in ta košček blaga, ki ga je nesrečnica najbrž iztrgala svoji napadovalki, bom jaz shranil. Kdorkoli je imel to svilo na sebi, ta mora iz moje hiše! In če se je danes ponoči splazil v hišo, ga bom poklical na odgovor! — Prav imate, gospica Radičeva, to je za nas uganka, — toda potrudil se bom,

da jo rešim. Toda — ali prav nič ne slutite, kdo bi bil nosil tako obleko? Brez dvoma je to kaka služabnica?“

„Za služabnice sem skoro porok, gospod grof,“ je odgovorila ALENKA, „med vsemi služabnicami ni niti ene, ki bi imela tako obleko in bi je tudi ne nosila ne, ker je gledališka roba!“

„In si tudi ne morete misliti, kdo bi to bil? Morda pa slutite, kdo bi imel pod mojo streho tako obleko, gospica Radičeva?“

Trenotek je stala ALENKA kakor okamnela, — le grudi so ji zdrhtele pod priprosto črno obleko, ki jo je nosila, — ustnice so ji trepetale, kakor bi se hotele odpreti in izgovoriti neko ime, — toda hipoma se je vzravnala in lepe jasne oči so s čudnim sočutnim pogledom zrle na grofa, dočim je z odločnim glasom odgovorila:

„Ne, gospod grof, — jaz ne vem, kdo je nosil zelenosvileno obleko, — nikogar ne poznam v hiši, — nikogar, ki bi imel tako obleko.“

13. poglavje.

Operacija na življenje in smrt.

Sredi temne celice je sedel grof Mirko Višnjegorski v strašnem stolu, na katerega so ga privezali, čim so mu oblekli prisilni jopič.

Strahovito noč je preživel; jekleni pasovi prisilnega jopiča so mu globoko rezali v meso. In tako trdno so te pošasti v človeški podobi zadrgnili mučilno orodje, da je komaj mogel dihati nesrečni Mirko.

V nogah, katere je moral celo noč držati v gottedvem položaju, mu je kri zastala. Glava, katere ni mogel pregibati, ga je bolela kakor bi ležali teški uteži na nji. A vendar niso telesne bolečine tako potrle Mirkota kakor dušne. Izgubil je igro, vse drzne nade so se razpršile in le praznota je tičala v njegovih prsih.

In vendar ni mislil nase; ni objokoval lastne osode, dojam so nočne ure s svinčeno počasnostjo, oh tako počasi, mukopolno lezle mimo njega! Ne, vedno in vedno je bila le podoba ljubljene Rožice, ki se je pokazala njegovemu duhu. Videl jo je v oblasti te pošasti, ki se je imenoval dr. Morač, — brez moči, brez rešitve njemu izročeno!

Zdelo se mu je, kakor bi slišal ljubljenko, ki kliče na pomoč. Vedno in vedno je poskušal, da raztrga vezi, ki so ga oklepale kakor roke polipov, katerim zapade žrtev, ako se potopi v globočino morja.

Toda oh, moči so mu bile preslabe, da bi raztrgale železne pasove. Niti uda ni mogel ganiti, — rablji dr. Morača so le predobro izvršili svoje delo.

Tudi o svoji osodi, ki ga je čakala, si ni bil na jasnem. Ali ga bo dr. Morač res umoril?

Mirko skoro ni mogel dvomiti nad tem, — rekел si je, da se dr. Morač ne bo strašil umora, da bi se Mirkotu ne posrečilo, priti do prostosti. Potem bi bil lopov gotovo izgubljen. Kajti le eno besedo mu je bilo treba izreči in dr. Morač je zapadel sodišču!

Mirko se je spomnil tudi svojega starega očeta, ki ga je čakal na rodnem gradu in ni slutil, v kako strašni nevarnosti je njegov sin, njegov edini otrok, na katerega je stavil vse nade bodočnosti.

„O moj oče,“ je šepetal Mirko, „kako zapuščen

boš odslej in upal sem, da Ti pripeljem ljubeznejivo hčerko, bitje, ki bi si tudi Tvoje srce pridobilo. —

Oh kako lepa, srečna slika, ki sem si jo zaman predstavljal: moja Rožica združena z menoj na gradu mojih očetov, ki streže mojemu očetu! Proč, — proč so krasne sanje, — izgubljene, — izgubljene na veke!“

Mirko je poskušal spati, toda čutnice so mu bile tako razburjene, da mu ni hotel spanec priti v trudne oči.

Naposled je minila noč, in bledi dan je zasijal skozi malo, omreženo okno, v strahovito sobo, kjer je Mirko zdihoval.

„Zdaj, — zdaj se bo moja osoda skoro odločila,“ si je rekел Mirko, „najbrž je stari Morač po noči premišljeval o tem, na kak način me hoče najbolje odstraniti in neškodljivega napraviti. O Ti ljubi Bog v nebesih, le ne predolgih muk, — hitra smrt, to je vse, kar še prosim od Tebe, in — reši mojo Rožico, pridi ji na pomoč, Ti veliki, vsemogočni Bog tam gori, potem, — potem hočem mirno umreti.“

Ključ je zaropotal v vratih, — Mirkotu je bilo srce prav do vrata, zdaj, — zdaj se bo odločila njegova osoda!

Ni se zmotil, — doktor Morač je vstopil.

Belobradi hinavec je nekako svečano stopil k njemu, ko je poprej skrbno zaklenil za seboj vrata. S prekrizanimi rokama na prsih je obstal pred njim in se več minut pasel na njegovih mukah.

Toda mladi plemič je krepko uprl svoje oči vanj, — ni povesil pogleda pred poizvedujočimi očmi starca, — globoko zaničevanje je šinilo iz njegovih očij na doktorja, kajti Mirko si je prisegel, da ostane do zadnjega hipa stanoviten, — nobene solze ne bo nesramnež videl v njegovih očeh.

Da, sovražil je doktorja Morača, kakor še nikoli ni sovražil nobenega človeka na zemlji in vendar je bilo še eno bitje, ki je je še bolj zaničeval od njega, — ki je je še bolj sovražil.

Ona bujna, črnolasa ženska je bila, ki se je ponizala doktorjeve špijonke. — O saj je ona spravila njega in Rožico v pogubo! In on, on ji je tako iskreno zaupal. Pravzaprav je bilo le sočutje do nje, ki ga je pripravilo, da jii je odkril svoje srce in vse priznal.

In ona, — ona ga je zato izdala! O dobro si je zapomnil njen obraz! Ako se mu še kedaj posreči, rešiti se iz rok doktorja Morača, bo poiskal to žensko, da jo uniči. Med tisoči in tisoči jo bi izpoznal, tudi kobi se še tako preobleklia.

„No, grof Mirko Višnjegorski, je prekinil naposled doktor mučni, pričakovanja polni molk, „zdi se mi, da niste preživeli prav prijetne noči. Kajne trudni ste, počitka si želite? — No, prijatelj, saj ga boste dobili!“

„Mislite počitek smrti,“ je odgovoril Mirko, „umoriti me hočete, saj vem. Toda glejte, jaz se ne bojim smrti. Toda ako je le žarek človečnosti v Vaši duši, izpustite ono nesrečno deklico, katero ste brez vsake pravice pridržali v tej strašni hiši, — umorite mene, toda prizanesite vsaj ubogemu, nesrečnemu otroku!“

„Samo od nje je odvisno,“ je rekel dr. Morač s hripavim smehom, „ako hoče biti prosta ali ne. Dalji bom na izberi, da mi ali podari svojo naklonjenost, ali pa da je za vedno zaprta za temnimi zidovi moje hiše.“

Divja besnost je zgrabila mladega grofa — zbral je vse svoje moči, — žile in kite so se mu napele in otekle, da bi razbile jeklene vezi, — toda z zamolklim vsklikom vtrujenosti se je zgrudil nazaj, — imel je premalo moči, da bi raztrgal prisilni jopič.

„Kajne, to vidite,“ je zasmehljivo nadaljeval doktor Morač, „da lahko naredim z Vami, kar hočem. Ker ste si prisvojili moje skrivnosti, ste mi postali nevaren sovražnik. Ako Vas izpustum, tečete takoj na sodišče in me obtožite. Torej imam dovolj povoda, da Vas naredim neškodljivega.“

„Da, to je isti vzrok,“ je odgovoril Mirko, „ki ga ima zločinec, ako hoče ropati in se ga pri tem zasači. Ko vidi, da je zasačen, plane na nesrečno žrtev in jo umori.“

„Tako je,“ je odgovoril Morač, „obžalujem Vašo bistroumnost, — toda jaz sem usmiljenejši nego si mislite. Nikakor nisem sklenil, da Vam vzamem življenje, — na drug način Vas moram neškodlivega napraviti, da mi neki dan ne postanete nevarni. Vse, kar ste videli v mojem zavodu, morate pozabiti, — spomin Vam hočem vzeti!“

Mirko se je zdrznil, — strašna slutnja se ga je polastila, — bal se je, da bo kazzen, ki mu jo hoče ta pošast naložiti, desetkrat hujša nego če mu zabode bodalno v srce.

Doktor se je radoval strahu, ki se je zrcalil na bledem obrazu mladega plemiča.

„Kakor vidim, veste, kaj se Vam bo zgodilo,“ je brèzbrižno rekel. „Ker ste kot blazen človek prišli v moj zavod, ga tudi poprej ne zapustite, dokler niste v resnici blazni. Jaz imam tako sredstvo, ki pospeši ta proces, — že v nekaterih tednih Vas bom spravil v stanje, v katerem mi ne morete več škodovati, to se pravi: Vaš duh bo baš tako mračen in otemnel, kakor duh nebrojnih nesrečnežev, ki so izročeni moji oskrbi.“

„Krvoločni tiger!“ je zajecal Mirko Višnjegorski ter se groze stresel, „trinog, ki si prišel iz pekla, —

ako je le še ena iskra človeškega čuta v Tvojih prsih, naredi kratko, — ne pusti me dlje trpeti. Daj mi zavžiti strup. — zabodi mi bodalo v srce, — zamojdek zadavi me, — toda ne napravi me za blaznega, ki nima več poguma, da bi si črepinjo razbil ob steni. Ne, vse, vse, — le blazen ne!“

„Dovolj besed,“ je mrzlo odgovoril doktor Morač, „že predolgo sem se zabaval z Vami. Zdaj pa takoj na delo!“

Iz žepa je vzel malo škatljico, v kateri je bila steklenica z jasno tekočino in mala brizgalnica. Poln groze je gledal Mirko, kaj počenja doktor, ki je zdaj napolnil brizgalnico z belo tekočino ter potem stopil k njemu.

„Nesramnež!“ je zakričal Mirko v brezmejni groži, „ničvrednež, kaj hočeš storiti?“

„Pod kožo na glavi Vam hočem brizgniti to tekočino, ki Vam bo otemnila razum. To bom vsak dan ponavljal, — in preden poteče štirnajst dnij, boste vse, kar ste doživeli, — vse ljudi, ki ste jih kedaj poznali, — tudi Rožico, pozabili!“

Vsklik groze, ki ga je do smrti prestrašeni Mirko izustil, je sledil tem besedam.

„Pomagajte!“ je kričal Mirko v smrtnem strahu, „pomagajte! Ali ni nobenega človeka več v tem zavodu, — ali so v tej hiši le peklenški prebivalci? Usmilite se — na pomoč!“

„Kričite kolikor hočete, tukaj Vas nihče ne sliši. Toda zdaj bodite tiho, sicer —“

„Nesrečnež, kaj hočete storiti!“ je hipoma zaklical jasen ženski glas.

Mirko je pri tem glasu olajšano vzdihnil, — hotel se je obrniti, da bi videl rešiteljico, — toda ni se

mogel geniti in nepričakovano vstopivšo žensko pogledati.

„Ne motite me,“ je nevoljno zaklical doktor. „Kar imam opraviti s tem človekom, Vas nič ne briga!“

„Nazaj, pravim,“ je zaklicala vitka bujna ženska, ki je zaprla za seboj vrata, „nič žalega mu ne smete storiti!“

Zdravnik je za hip umolknil, — nikakor ni mogel razumeti izpremenjenega obnašanja Arabele, — kajti ta je tako nepričakovano vstopila.

„Saj vendar veste, da je ta človek lahko nama obema nevaren, — zato sem sklenil, da mu omračim duh.“

„Ne, — tega ne boste storili!“ je zaklicala Arabela in njene temne oči so sočutno zrle zvezanega trpina. „Odložite brizgalnico in pojrite z menoj, potem, — mu je zašepetala, — „Vam hočem povedati, zakaj sem zdaj drugačnega mišlenja, a ne tukaj, ampak med štirimi očmi.“

Doktor je obledel, — oči so mu bliskali za očali, kakor divje zveri, — sovražne poglede je uprl v Arabelo.

„Kako, — še pred nekaj urami ste bili moja zaveznica, — in zdaj — zdaj pomagate temu nevarnemu človeku, ki hoče naju oba uničiti!“

„Pojdite z menoj!“ je rekla Arabela z ukazujočim glasom, „takoj Vam bom rešila to uganko.“

Morač je bil veliko preveč v rokah te ženske, da bi se ji dlje ustavljal. Odložil je brizgalnico v škatljico skril v žep, potem je odšel iz celice, ne da bi skrivaj besno zaklel, ker ga je ženska motila delu.

Stopila sta v priprosto sobo in dok zaklenil vrata za seboj.

„Doktor,“ je brez ovinkov pričela Arabela, „jaz sem sovražila Mirkota Višnegorskega, — sovražila iz vse duše, ter mu privoščila smrt, ker je hotel ugrabiti Rožico Jakličeve in naju izdati! Toda odkar sem preteklo noč preživel z njim skupaj, — od tega trenotka, — od tega trenotka sem občutila poleg brezmejnega sovraštva tudi brezmejno ljubosumnost. Da, doktor, odkrito Vam hočem priznati; od one noči ljubim lepega mladega grofa, — ljubim ga s strastjo, katere je sploh zmožna koprneča ženska.“

Doktor Morač je vsled presenečenja stopil korak nazaj, — brezmejna besnost se mu je čitala na obrazu.

„Oh, Arabela, — Vi ga ljubite! je vskliknil s hri pavim glasom, „to je kajpada kaj drugega! Zdaj razumem vse, zdaj mi je jasno, zakaj ga hočete rešiti. Toda ne pozabite, — ta mladenič Vas ne bo nikoli ljubil, — njegovo srce je oddano drugi, — in ta je Rožica Jaklič!“

Arabela se je stresla pri teh besedah. Doktor je izpoznal, da je s tem imenom porinil nož v srce po ljubezni koprneče ženske.

„Vseeno!“ je strastno zaklicala Arabela, „nikoli ne dopustim, da bi Mirkotu Višnjegorskemu kaj žalega storili, kar bi mu lahko škodovalo. Pravico imam do njega in ga hočem tudi imeti. — Pomislite, doktor, da bi brez mene ne vedeli, kdo je mladi mož in s kako nevarnim namenom se je splazil v to hišo. Priznati morate,

„Kda sem Vas ubranila velike nevarnosti, — in Toda zdaj vam zdaj svoje plačilo.“

„Nesrečačilo bo obstalo najbrž v tem, da Vam prejasen ženski gospod moža?“

Mirko je prvi zahtevam od Vas, zato Vam pa prese je obrniti, Jakličeve. Naredite z njo kar hočete;

saj vem, kako visi Vaše srce na tem otroku. Norec ste postali na tej nedolžnosti.“

Doktor je zardel prav do korenin svojih belih las, — videl je, da ga je Arabela spregledala. V zadregi ni mogel stari belobradi grešnik nobene besede spraviti iz sebe.

„Torej sva edina v tem,“ je nadaljevala Arabela, „Mirko Višnegorski je od te ure moj in je pod mojim varstvom. Jaz lahko naredim z njim, kar hočem.“

„Da, storite z njim, kar hočete,“ je viknil zdravnik. „Toda za nekaj časa mora ostati v tej hiši, sicer bi nama obema pripravil strašen konec!“

Arabela je nekaj časa molče gledala predse, — premišljevala je. Resnično, Mirko Višnegorski še ni smel biti prost.

„Naj bo, ljubi doktor, s tem se strinjam, toda z grofom lahko storim, kar se mi ljubi,“ je rekla strastna ženska.

„Dobro, storite z njim, kar hočete, — premotite ga, — goljufajte ga. Zamojdol, ljubite ga, toda moje hiše ne sme poprej zapustiti, dokler ni neškodljiv.“

„Sploh pa,“ je nadaljeval doktor in glas mu je zasmehljivo donel, „ste še vedno zapeljivo lepi. Z Rožico Jakličeve se lahko kosate, — jaz mislim, da boste Vi zmagali.“

„Da, jaz bom zmagala,“ je samozavestno zaklicala Arabela, „iztrgala mu bom ljubezen do te deklice iz srca. Kajti, kaj pa ljubi ta mladenič pri tem dekletu, ki še ni zrelo — ki še ni doseglo zrele lepote prave ženske? — O, jaz vem, kaj ljubi na nji, — nedolžnost, — lepo, čisto nedolžnost. — Da, jaz poznam moške, — le toliko časa ljubijo deklice, dokler, — dokler jim ne ugrabijo nedolžnosti.“

Čez obraz sivobradega grešnika je šinil pohoten smehljaj — Arabeline besede so vzbudile v njegovi duši že davno pozabljene blažene ure. Tudi zapeljiv prizor za bodočnost si je predstavljal, — videl je pred seboj Rožico, kako nežno objema njega, starega moža.

„Torej, našla bom priliko,“ je nadaljevala Arabela, ki je uganila umazane misli starega grešnika, „da prepričam Mirkota Višnjegorskega o Rožicini nezvestobi. Dala mu bom priliko, da bo z lastnimi očmi videl, kako bo svoje najvišje najsvetješe zabarantala drugemu, — in to, — to bo povzročilo, da se bo njegova ljubezen do Rožice izpremenila v brezmejno sovraštvo in se njegovo srce k meni obrnilo.“

Doktor Morač je zadovoljno pokimal, — sklenil je, da bo on tisti, kateremu bo Rožica zabarantala občutke mladega srca.

„Doktor, Vaše pogoje sprejmem,“ je iznova začela Arabela, „Mirko ostane še nadalje v Vaši hiši, toda ne sme biti zaprt za temnim zidovjem Vaše celice, ne, elegantno opravljeno sobo mora imeti, kjer se bo dobro počutil in ne bo slutil, da je v blaznici.

„Izpolnit hočem Vašo željo,“ je rekel doktor Morač, „ker upam, da me boste podpirali v boju zoper Rožico Jakličeve.“

„Saj veste, kako sovražim to kačo,“ je trepetajoč odgovorila Arabela, — „čemu naj Vam še posebej zagotavljam! — Zdaj se pa vrniva k Mirkotu Višnjegorskemu, — bolni mladenič se mora takoj oprostiti iz neznosnega položaja. Še to uro mora priti v sobo, ki je vredna človeka.“

„Da je pa to mogoče,“ je odgovoril Morač, „je treba, da ga malo omamim, — ne sme zapaziti, kako smo ga spravili iz celice v drugo sobo.“

Po teh besedah sta se zopet bližala vratom, za katerimi je zdihoval zvezani Mirko. Tiho se je splazil zdravnik k njemu ter mu pod nos pomolil omamljivo sredstvo, kakoršno je vedno nosil seboj za nevarne bolnike. Mirko je nato počasi zaspal.

Naposled so se mu oči čisto zaprle. Nesrečnež je bil v nezavesti, oziroma v globokem spanju.

14. poglavje.

Alenka. Sestra Helena.

Nekaj ur pozneje je Mirko počasi odpril oči; kakor v sanjah je gledal krog sebe, — z roko si je potegnil čez oči, kakor bi ne videl prav, prijet se je z roko na čelo, kakor bi hotel zbuditi spomin. Ali so bile le s ki so ga obdajale, ali je res bdel? Široko je odpr in se ozrl krog sebe, in res, bil je v elegantno oblejeni sobi, ki je bila z vso udobnostjo in snaž napolnjena. Ležal je v mehki postelji, pred kat ležala mehka preprog. Prijazno so silili solnčni žarki skozi visoka, čeprav omrežena okna. Hlauden, osvežjujoč zrak mu je odgnal bolečine, ki so mu tičale v glavi.

V kotu se je hipoma vzdignila postava, — počasi je prišla bližje, — prijeten mir jo je obdajal in ta mir je blagodejno vplival na bolnika.

Postava je imela obleko pobožne sestre na sebi, — čez obraz je bila potegnjena kapuca, in belo blago je pokrivalo spodnji del obrazu, da so se le čelo in oči lepe nune videle.

„Kje pa sem?“ je vprašal Mirko, „o gotovo nisem več v strašni hiši, — gotovo sem rešen! Sicer si še

ne morem razjasniti, kakšen božji čudež me je rešil, — toda hvala Ti Vsemogočni, hvala Ti, da si me iztrgal iz rok brezvestne ževez!“

„Grof Mirko Višnjegorski,“ je zaklicala pobožna sestra z nežnim, iskreno donečim glasom, „v bolnišnici ste zdaj, kajti bolni ste, — zelo bolni; huda mrzlica Vas je napadla. Pred nekaj dnevi so Vas našli pod drevesom v gozdu, ki leži v bližini mesta, — usmiljeni ljudje, ki so prišli po poti, so Vas prijeli, — prinesli so Vas v bolnišnico, — in tu ste tri dni ležali v hudi mrzlici in strašni deliriji so grozili Vašemu življenju.“

Mirko je poslušal te besede z začudenjem, ki ga ne moremo popisati.

Torej bolan je bil, — nevarno bolan, — mrzlica ga je zgrabila, — da, glava mu je gorela, — v sencih mu je razbijalo, — čutil se je tako slabega, da se je Aračaj malo sklonil. — Prav je imela pobožna sestra, sme se mu je godilo!

eleg Toda vsi dogodki zadnjih dnij, — snidenje z Ročču. — da se je splazil v blaznico, — da je preživel strašno noč, — grozni trenotek, ko mu je hotel Morač brizgniti nevaren stup v glavo, — to vse ni bila torej resnica, vse le sen? — Nemogoče!

„Prosim Vas, pobožna sestra,“ je zaklical Mirko s plašnim, mučnim glasom, „stopite bliže k moji postelji in odgovorite mi na moja vprašanja.“

„Preveč me ne smete vprašati,“ je odgovorila strežnica, „kajti višji zdravnik mi je strogo prepovedal, preveliko govoriti z Vami. — Toda vidim, da Vas skrivna skrb tare. Govorite torej in kar Vam morem pomagati, da dobite nazaj srčni mir, se bo zgodilo.“

„Torej, pobožna sestra, bodite usmiljeni in mi povejte, — ali sem res v bolnišnici?“

„Da, v bolnišnici svete Elizabete.“

„In so me naravnost iz gozda pripeljali sem?“

„Tako so mi rekli; — v gozdu ste se zgrudili, ko Vas je zgrabila huda bolezen, — tam ste izgubili zavest. — Oh, če pomislim, kako strašne besede ste govorili v mrzlici, se mi srce krči v prsih.“

„Torej sem v sanjah govoril? — O povejte mi, pobožna sestra, prosim Vas, — kaj sem govoril, — kaj ste slišali?“

„Najbrž ste sanjali, da ste v blaznici. — Klicali ste ime Rožica, ki Vam je bilo zelo drago in še danes ste me iskreno prosili, naj zapodim moža, ki Vam grozi s strupeno brizgalnico in pri tem ste si z obema rokama držali glavo in srce pretresajoče ječali.“

„In to vse — sem res sanjal, — nikogar ni bilo pri moji postelji, ki mi je hotel stup brizgniti v mojo glavo, in nihče me ni s kloroformom omamil?“

„Nasprotno, prizadevali smo si, da Vas vzbudimo iz omotice! In mož, — Ti ljubi Bog, najbrž višji zdravnik, ki se je dobrohotno sklanjal čez Vas, je vzbudil v Vas mnenje, da je zdravnik v blaznici, — toda dovolj o tem, gospod grof, — poskušajte zaspasti, — jaz pa bom bdela pri Vaši postelji, kajti Vaša strežnica sem.“

„In Vaše ime, pobožna sestra?“

„Ime mi je Helena.“

„To je redko, lepo ime,“ je šepetal Mirko, „pomenja upanje.“

In počasi je zopet padel nazaj v blazine.

Tako je Mirko dolgo nepremično ležal, trepalnice z dolgimi svilenimi obrvmi so bile zaprte, toda spal ni, to so kazali hitri dihi.

Čudovito zaokrožena prsa so se mu vzdigovala in

padala, roke so se mu lahno tresle na odeji, kamor jih je položil.

Pobožna sestra, ki se je imenovala Helena, je stopila k posteljnemu znožju. Odtam je neprestano gledala izpod kapuce na lepega ležečega moža; čudno so ji bliskale oči in pod haljo so ji zdrhtele lepe, le preveč bujne grudi.

Hipoma je pa Mirko poskočil; iztegnil je roke proti strežnici, pravkar še bledi obraz mu je zalila plamteča rdečica.

„Sestra Helena!“ je zaklical s tresočim glasom, „le na eno vprašanje mi še odgovorite. Rekli ste, da so me našli v gozdu, da so me usmiljeni ljudje prinesli v to bolnišnico. O, povejte mi, — ali ni bilo mlade deklice med njimi, ki so me do sem spremili, ki so skrbeli za to, da sem bil tukaj sprejet in tu tako ljubeznivo preskrbljen, — deklica, lepša kakor angel, s svilenomehkimi, temnorjavimi kodri, nedolžnost in plemenitost srca na čelu, — Rožica Jaklič je njeni ime?“

Pobožna sestrá se je v tem trenotku obrnila v stran, na videz, kakor bi imela opraviti na mali mizici, kjer so stale steklenice in kozarci, v resnici pa, da premaga globoko razburjenost, ki jo je hipoma zgrabila. Kajti obraz ji je bil skremžen od sovraštva in globoka guba se ji je pojavila nad nosom.

„Ne,“ je rekla s trdim glasom, „take deklice nisem niti videla, niti kaj slišala o nji.“

„Toda kajne, našli so me na onem kraju gozda, ki leži nasproti blaznice dr. Morača?“

„Blaznica dr. Morača?“ je odgovorila pobožna sestra ter zopet obrnila obraz k bolniku. „Oh, res je,

kajne, Vi mislite oni izvrstni zavod, ki je blizu mesta. Ne, tam Vas niso našli, ampak v neposredni bližini mesta.“

„Oblečen sem bil v lovsko obleko, kajne?“

„Tako je,“ je odgovorila nuna, „najbrž ste bili na lov, ko Vas je zgrabila bolezen, — celo ostroge ste meli na čevljih, — dokaz, da ste tudi jezdili.“

„In moj konj?“

„Nič se ni izvedelo o njem! — Toda zdaj ste dovolj povpraševali, prosim, počivajte zdaj in vzemite mladeče zdravilo, ki Vam je bom dala, dobro Vam bo storilo.“

Nuna je zmešala pihačo, ki je prijetno dišala, nesla je zdaj na srebrnem ploščku bolniku. Toda ta je zdravilo odločno zavrnil z roko.

„Ne,“ je vskliknil, „zdaj ne bom pil, — poprej hočem pisati svojemu očetu. Saj veste že, kdo sem, — najbrž ste našli v žepu moje suknje pisma, naslovljena ame. — Dobro, moj oče je grof Višnjegorski, ki ima v Savi svoja posestva. Izprevideli boste, da moram takoj obvestiti svojega očeta in da bo gotovo že skrbel ame. Izvedeti vendar mora, kje sem.“

„Izprevidim, in da Vas še bolj ne vznemirim, hočem izpolniti Vašo željo. Toda ali ne boste preslabi, da bi napisali pismo?“

„Poskušal bom,“ je odgovoril Mirko, „odločna volja bri veliko. Vidite, saj se že lahko sklonim po koncu blazinah. Dajti mi oni plošček, na katerem ste mi pravkar prinesli kozarec, in pa polo papirja, — in če imate drugega, pa samo svinčnik.“

Skoro je dobil zahtevano in Mirko je sedeč v poletji pisal naslednje vrstice:

Ljubljeni dragi oče!

Huda mrzlica me zadržuje tu v bolnišnici „Pri sveti Elizabeti“. Kljub temu Ti ni treba skrbeti zame, ljubi oče, kajti ozdravel bom, saj sem še mlad.

A jaz imam neko drugo prošnjo do Tvojega očetovskega srca, ki mi je ne boš odrekel. Ko dobiš te vrstice odpotuj takoj ter poizveduj v blaznici nekega doktorja Morača, če ni tam kaka deklica z imenom Rožica Jaklič.

Oče, mogoče je, da pridržujejo to mledo bitje, ki je pridobilo srce Tvojega sina in ki se bo, ako bo Bog hotel, enkrat imenoval grofica Višnjegorska, s silo v tej blaznici, ki ni posebno na dobrem glasu.

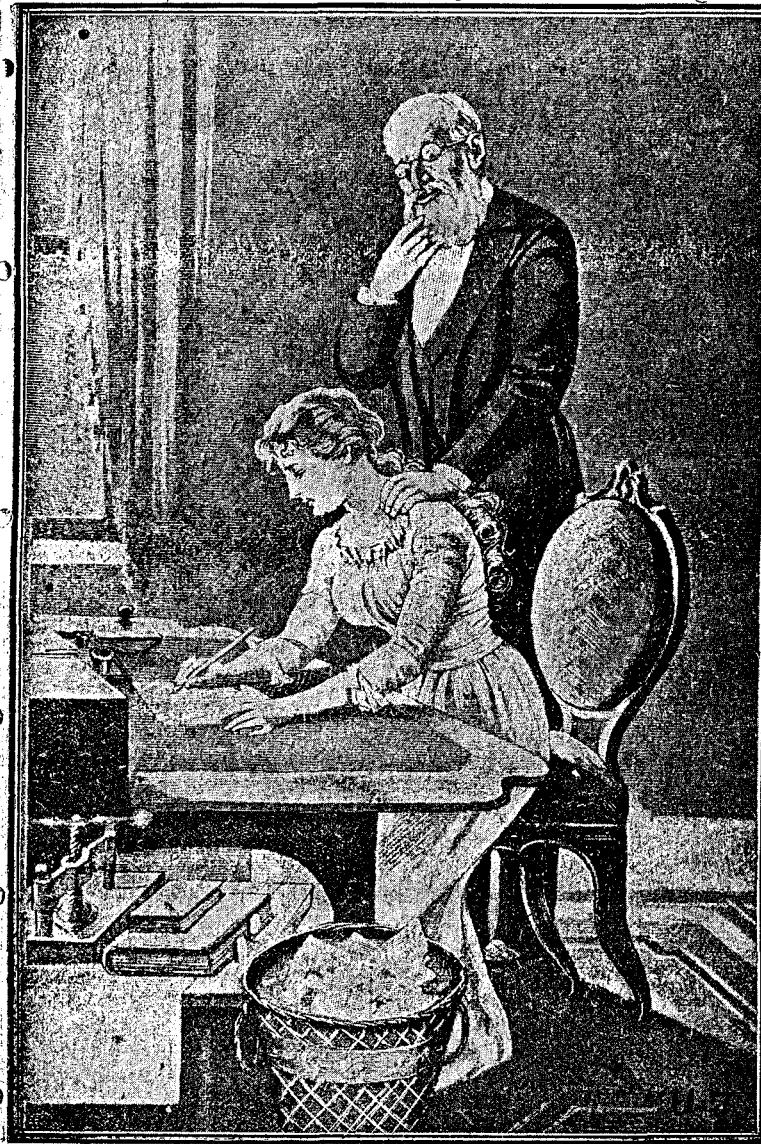
Oče, reši jo, — kajti življenje Tvojega sina je odvisno od sreče tega dekleta.

Objarem Te in poljubljjam Tvojo roko v zvesti sinovski ljubezni.

Mirko.“

Sestra Helena je gledala grofu čez ramo, ko je pisal to pismo. Ko bi mu bilo mogoče, da bi se le enkrat ozrl nazaj, ter videl njen obraz, — resnično svinčnik bi mu padel iz roke in ne bi mogel končati pisma in ga spraviti v zavitek, kakor je zdaj storil.

„Zdaj pa le še naslov,“ je rekел Mirko, „in potem boste sestra Helena tako dobri in oddali še danes ta pismo na pošto, kajne? O ne obotavljaljajte se, teg storiti, življenje plemenite deklice je morda odvisno od tega. — O moj Bog, ko bi le vedel, kje se začenja

„Le piši, Rožica!“ je ukazal dr. Morač, ki je eno roko oprl mizo in drugo na ramo svoje žrtve položil.

„Pisati? — Kaj naj pišem, kaj zahtevate od mene, gospod doktor?“

Strah na Sokolskem.

sanje in kje se konča resnica, kje se je huda bolezen pričela in kedaj se je sen naselil v mojo glavo.“

„To pismo pojde še danes na pošto in se bo takoj odposlalo,“ je zagotovila sestra Helena, „toda zdaj morete pa zato ubogati in piti zdravilo.“

„Prav rad, sestra Helena,“ je rekel Mirko in srečen smehljaj upanja mu je igral na ustnicah, „in hvala Vam za vso ljubezen in dobroto, ki ste mi jo izkazali, — o, dajte mi roko, sestra Helena, — poljubiti jo hočem.“

Telo sestre Helene je zdrhtelo, ko je mladi grof poljubil njeno belo, lepo roko, — kajti res se je lepa roka pokazala izpod kute.

Zaprla je oči in za trenotek se je globoko sklonila čez bolnika, kakor bi jo nekaj z nepremagljivo silo vleklo k njemu.

Nato mu je pa nesla korarec k ustom; Mirko je pil in komaj je čudno zdravilo zavžil, ko se mu je glava nagnila, oči zaprle in ga je iznova obdal globok spanec.

Tedaj se je pobožna sestra tiko zasmejala, — globoko se je sklonila k lepemu mlademu možu in z vročim, poželjivim koprnenjem je prižela svoje ustnice na njegove.

„Tako te hočem poljubovati danes in vedno, — Mirko Višnjegorski, kajti zdaj — zdaj si moj! — Rožica Jaklič, po kateri tako hrepeniš, je za vedno izgubljena zate. Nikoli ne bo Rožica rešena iz strašne celice v blaznici, pravtakomalo kakor si Ti v tem trenotku v kaki drugi hiši, kakor — v blaznici doktorja Morača!“

Kapuca je padla z glave sestre Helene, s črnimi kodri obdani obraz Arabele se je pokazal.

Potem je bujno lepa ženska naglo stekla k peči in vrgla Mirkotovo nežno pismo na očeta v ogenj.

„Življenje je sen,“ je mrmrala lepa ženska, „torej sanjam, Mirko Višnjegorski, sanjam naprej!“

15. poglavje.

V pasti.

Noč je kraljevala, — le malo zvezd se je videlo na nebu, in kakor srednjeveški grad so se vzdigovali temni zidovi doktor Moračeve blaznice v temini.

Okrog visokega kamenitega zidu, ki je obdajal poslopje se je plazil v nočni temi človek ter se oziral po oknih, ki so bila le še slabo razsvetljena.

„Polnoč je,“ je šepetal človek, ki je bil mlad mož z ostro črtnim obrazom energičnih, toda lokavih potez, — „vse spi, — tudi doktor Morač je šel počivat, — torej hočem iti na delo. Pravijo, da si je stari skopuh nakopičil ogromne zaklade. Najbrž ima denar spravljen v svoji pisarnici. Obiskati ga hočem, hiša je tako mirna, nihče ne bo mislil, da ima zločinec pogum vломiti v blaznico, v poslopje, katerega se vsakdo ogiblje, ker ima nekaj strahotnega na sebi. Toda jaz sem Franc Robič in ne nazivajo me brez vzroka kralja tatov. Zame nima ta hiša nič strašnega na sebi.“

Zločinec se je zdajci približal do nekega kraja v zidu, ki je bil malo poškodovan. Zurnostjo spretnega telovadca je v naslednjem hipu splezal na precej visoki zid. Prišedši do vrha, je nekaj trenotkov poslušal, nato je na drugi strani zidu skočil v prostorno dvorišče, v katerem se je plazil vedno dalje, vedno bliže temnemu poslopju. Skoro nato se je zavihtel na prizidek nekega

okna, — v naslednjem hipu je zažvenketalo razbito steklo.

Zločinec se je zdrznil, zdele se mu je, kakor bi slišal šumenje v sobi. In res je bilo tako.

Morač, ki se je nemirno premetaval po ležišču, ni mogel zaspasti. Ne da bi ga vest pekla, — o ne, le skrb in strah, da bi prišla njegova hudodelstva na dan, ga je mučila. In ko je tako, glavo naslonjeno na ramo, premišljeval in tuhtal, je na poltemnem oknu zagledal postavo, — moškega, ki je gledal k njemu v sobo.

Zdravnik si je takoj mislil, da je morda kak bolnik ušel in da poiškuša ubežati. Tako mu je tudi šinila v glavo misel, da je to najbrž Mirko Višnjegorski.

V hipu je skočil Morač s postelje ter le pomanjkljivo oblečen kar tak planil iz sobe. V tem hipu je začul žvenket ubite šipe na oknu.

Le malo korakov od njegovih vrat je visel zvonec, s katerim se je alarmiralo celo hišo. — Doktor Morač je planil k zvoncu ter ga tako potegnil, da je kričeče zazvonil v noč. Vsi strežaji in strežajke so vedeli, kaj pomeni to známenje in da morajo takoj na dvorišče in obstopiti zavod, da zabranijo vsak beg blaznega bolnika.

Nekaj strežajev je spalo v pritličju, zato je bilo dvorišče v malo trenotkih obkoljeno in nekaj mož je že pridrlo k Francu Robiču ter ga skušalo prijeti.

Drzni tat ni imel navade, da bi se takoj udal, — potegnil je kratkomalo bodalo in planil na napadalce ter jih večkrat ranil. V nočni temi niso mogli napadovalci izpoznati vsiljence, — še vedno so mislili, da imajo umobolnega pred seboj, ki je hotel ubežati iz blaznice.

Iznova so se vrgli na drzneža, a iznova je zavihtel

nevarni človek bodalo, ter se počasi umikal do zidu, da bi splezal čez njega.

„Kdor se me dotakne, je mrtev!“ je zatulil zločinec ter najbližjemu strežaju zabodel v prsi bodalo, da se je ta teško ranjen zgrudil na tla. Krvava osoda tovariša je ostale zdražilo, — prizadevali so si, da bi iztrgali blaznemu borilcu orožje iz rok, — toda Franc Robič ni nikogar pustil do sebe. Sicer se je umikal, toda le da uide zasledovalcem.

Hipoma se mu pa izpotakne noge, — gredoč s hrbotom nazaj se je zadel v neko reč, ki se v temi ni videla.

Ta trenotek so strežaji porabili ter se vrgli na ležega in še preden je Franc Robič mogel vstati so ga prijeli, — mu iztrgali bodalo iz rok, čeprav se je branil, — in v malo minutah je bil zvezan.

Strežaji se niso malo čudili, ko so videli popolnoma neznanega človeka, ki ni bil blazen; začudeno so gledali tuji obraz.

„Torej tat!“ se je oglasil zadaj doktor Morač, „ki nas je hotel po noči obiskati! — Ej, priatelj, gotovo niste pomislili, da je moj zavod zastražen kakor jetnišnica?“

Na besnem obrazu zvezanega zločinka se je pokazalo sovraštvo in obupnost, toda niti glasu ni dal od sebe.

„Spravite ge najprej v mojo sobo,“ je ukazal doktor svojim ljudem, „in dobro mu preiščite vezi: preden izročim moža policiji, si ga bom malo natančneje ogledal!“

Ta nesrečni dogodek je zbudil vse stanovalce v blaznici, — tudi Arabela je slišala vpitje, — ni si vedela razložiti, kaj se je zgodilo. — Zato je hitela iz prvega nadstropja v Moračeve sobe. Kako se je tudi

ona začudila, ko so strežaji privlekli tujega človeka zvezanega v doktorjevo sobo.

Doktor Morač je mignil služabnikom naj odidejo; jetnik je bil zvezan, — torej ni mogel ubežati.

Pazljivo sta opazovala doktor in Arabela jetnikov obraz — bil je še mlad, prav lep mož, sicer drznega, malo zdivjanega obraza, a vendar prijetnih potez.

„Torej v mojo blaznico ste hoteli vломiti?“ se je norčeval doktor Morač, „ali ste pa vedeli, da najdete tukaj zaklade?“

Zaničljiv nasmeh se je pojavil na obrazu zvezanega lopova.

„Vi ste bogat človek, doktor,“ je odgovoril, „in tamle v blagajnici je gotovo več sto tisoč goldinarjev spravljenih.“

„Morda, imate prav, kako ste pa to izvedeli?“

„Prav enostavno,“ je odgovoril zločinec, „opazujemo dolgo in imamo zaznamke najbogatejših ljudij kakega kraja, le take obiskujemo, — z malimi opravili se ne pečamo, kajti jaz sem Franc Robič!“

„Franc Robič!“ se je začudil doktor Morač. „Franc Robič, ki se imenuje kralj tatov. — O potem je bil pa izvrsten lov, — policija bo vesela, če Vas izročím, — in to bom tudi storil. Ali pa morda kaj drugega pričakujete?“

Zločinec je skomignil z ramami.

„Vem, kaj me čaka,“ je udano odgovoril, „in udam se v svojo osodo.“

Arabela je pogledala doktorja s yprašjujočimi, ponmljivimi pogledi, — ta je najbrž uganil misli te ženske.

„In če bi Vas ne izročil policiji?“ je iznova začel doktor Morač, „če Vas izpustim?“

Neverno je pogledal zločinec zdravnika.

„Vi se hočete najbrž norčevati iz moje nesreče?“ je rekel.

„No, kaj bi storili, če Vam v resnici dam prostost in Vas izpustim?“

„Zasmehujte hudiča v peklu, če hočete!“ je jezno zaklical Franc Robič, „niti besede Vam ne verjamem! — Saj želite mojo pogubo, — zato ste me zvezali!“

„No, prijatelj, odkrito povejte, kaj bi dali, ako Vas razvežem?“

„Gospod!“ je zaklical zločinec in žarek veselja mu je šinil po obrazu, „gospod, govorite-li resnico, — mi hočete res dati prostost, — ali me res ne boste izročili policiji? O potem lahko vedno računate na mojo hvaljenost! Zahtevajte od mene kar hočete, za vse sem pripravljen!“

„Torej bi vse storili, ne da bi se branili?“ je odgovoril zdravnik ter presunljivo pogledal zločinca, „vse, kar Vam bi ukazal?“

„Ah, razumem, neki osebi ste namenili bodalo v prsi! Dobro, — izvrstno se razumem na tako opravilo, — zanesljivo Vam spravim človeka s pota.“

„Nič o tem!“ se je vtaknila Arabela v pogovor, „doktorju bi morali na drug način izkazati svojo hvaljenost.“

„Ah,“ je zaklical Franc Robič, „morda nameravate kaj velikega, kjer se zasuži dosti denarja? Ali je treba kam vlotiti? Rad Vam potem ponudim svojo pomoč. Franc Robič se ne bo več dal tako lahko prijeti.“

„Motite se,“ je odgovorila Arabela, „doktor Vas noče za nobeno hudodelstvo porabiti, ampak nič za drugega ne gre kakor za službo skrivnega policaja, opazovalca.“

„Aha, zasledovati, opazovati bi moral koga? O potem

ste pravega zadeli. Za vse sem pripravljen, kjer se denar zasuži, kajti siromak sem in si hočem nakupiti bogastvo ter obesiti hudodelski obrt na kol. Toda razvežite me vendar, — vrvi mi režejo v meso, — komaj govorim od bolečin.“

„Preden Vam razrežem vrvi,“ je počasi rekel doktor Morač, „bi imel rad zagotovilo, da se lahko zanesem na Vas. Ali mi hočeti prisèci, da ste pripravljeni, pomagati mi pri vsaki stvari? Tu se ne gre za umor, — ne za hudodelstvo, — ne za tativino, — in vendar lahko pri tem veliko denarja zasužite!“

„Denarja, — veliko denarja?“ je ponovil Franc Robič, „gospod, ne mučite me predolgo, — za kaj se gre pravzaprav?“

„Vam je znan grad Sokolski?“ je vprašala Arabela.

„Sokolski grad, — slišal sem o njem, — ta graščina leži v bližini. Grof Radivoj Sokolski je njen lastnik, — pravijo, da je zelo bogat.“

„Tako je,“ je rekla Arabela, „ali bi hoteli opazovati Sokolski grad in vse dogodke v njem?“

„Ako ni nič drugega! — Rad, — prav rad!“ se je zasmajal Franc Robič, „ali moram morda voščene odtise ključev preskrbeti?“

„Prav nič takega,“ je odgovorila bujolepa ženska, „samo vedeli bi radi, kdo občuje v gradu. Predvsem bi morali paziti na mlado komteso Sokolsko, ki je pred kratkim prišla v grad.“

Franc Robič kajpada ni slutil, da govorilepa ženska o njegovi oboževani Loli, katero je le kot kraljico valčka poznal.

„Gotovo, opazoval bom vsak korak komtese, — a kaj bom zasužil pri tem?“

„S tem si pridobite prostost, — potem boste do-

bili par tisoč goldinarjev, kajpada, ako boste dobro opravili svoj posel."

"Lepa gospa, zadovoljni boste z menoj!"

"Torej ste zadovoljni s temi predlogi?" je vprašal doktor Morač, ki je pazljivo poslušal.

"Gospod, Vi me sicer poznate le kot zločinca, toda beseda, ki jo zastavim, velja pri meni baš tako, kakor pri plemenitašu. Toda zdaj mi vendar razvezite vrvi, saj Vam ne uidem; — lahko računate na mojo hvaločnost."

Morač je stopil k zločincu in mu odvezal vrvi na rokah, potem se je Robič na nogah sam razvezal.

Ves polomljen je, potem vstal in sedel v najbližji stol ter poizvedujoče motril bujno žensko in doktorja. Ni si mogel razjasniti, kaj imata ta neenaka človeka skupaj.

"In kdaj naj pričнем svoje opazovanje na Sokolskem gradu?" je vprašal zločinec, ko se je stegoval na stolu, ker so ga še udje boleli.

"Se danes!" je odgovorila Arabela, "najboljše je, če dobite kako službo na Sokolskem gradu. Poškušajte pri grofu Radivoju, morda Vas sprejme. Saj ste prikuljiv, prijeten mladenič, torej se Vam morda posreči dobiti službo kot strežaj ali kaj enakega."

"Posrečilo se mi bo," je rekel Franc Robič, "ne dvomite v to. Že jutri boste slišali, da sem v največji dotiki s prebivalci Sokolskega gradu."

"O da bi se to zgodilo," je zaklicala Arabela, "to bi bilo izvrstno, potem bi se doseglo, kar nameravamo, namreč da bi bili natančno poučeni o vseh dogodkih na Sokolskem gradu."

Doktor," se je obrnila Arabela k zdravniku, "dajte mlademu možu, ki gotovo nima vinarja v žepu, par sto

kron, da si preskrbi primerno obleko in se dostojo pripravi.

Zdravnikov obraz se je potemnil, bil je res največji skopuh in se je le teško ločil od denarja.

"Kaj, Vi se obotavlјate," je zaklicala Arabela, "da bi izplačali par siromašnih sto kron najinemu zavezniku? Za nas se gre za miljone in tu nočete niti par kronic žrtvovati? Ne, tako lahko ne bomo prišli do velikanske dedščine, — izdati boste morali še veliko tisočev, da si zagotovimo grofova posestva."

Franc Robič je pazljivo nategnil ušesa.

Za miljone se torej gre! In on, — on naj pa gre po kostanj v ogenj!

Na tihem je sam pri sebi sklenil, da bo tudi zahteval svoj delež velikanskega premoženja grofa Sokolskega.

Doktor Morač je z vidno nevoljo hitel k pisalni mizi in jo odprl. Iz predalčka je vzel nekaj zlatnikov ter jih stisnil Francu Robiču v roko.

Ta je takoj poželjivo spravil denar v žep ter vstal, da odide.

Zdravnik in Arabela sta zločincu še enkrat zabičila, naj skrbno opazuje vse dogodke na gradu in jima vse natanko poroča. Potem je Franc Robič odšel iz blaznice, — čutil se je zopet prostega in srečnejšega nego prej, preden je stopil v to strašno hišo.

Jutro je medtem napočilo, skoro se je vzdignila žareča krogla solnca izza gor. Ropotajoč z zlatniki je korakal Franc Robič po cesti. Sklenil je, da gre še danes na Sokolski grad in izvrši naročilo.

16. poglavje.

Zločinec kot rešitelj.

Opoldne istega dne je stala pred vrtati Sokolskega gradu elegantna ekvipaža, v katero sta bila vprežena dva krasna rujavca. Sivolas, velik možak, oblečen v zlatoobšito livrejo, je stal poleg voza ter gladil vitki vrat levega konja.

„Kajpada, zdaj je vse kaj drugega,“ je rekel stari kočijaž, ki je že petindvajset let zvesto služil grofovski rodbini, „zdaj prideta v enem tednu večkrat iz hleva kakor poprej v celiem mesecu; — to pa zategadélj, ker nismo več tako žalostni, ker smo zopet našli otroka, pa kako lepo mlado gospodično! — Kajne, moja rujavca, — tako lepo gospico peljati po mestu, to je veselje, — zato gledata tako pogumno in nepotrpežljivo bijeta s kopiti tla!“

„Konja sta pa res lepa,“ je nenadoma rekel poleg kočijaža grofa Sokolskega neki glas, „gotova sta polnokryna angleška vranca.“

Kočijaž se obrnil in zagledal poleg sebe mladega moža, česar rdeči lasje mu izprva nikakor niso ugajali, toda besede, ki jih je tujec govoril, so mu kaj zelo laskale.

Za starega Bratuša, grofovega kočijaža, ni bilo namreč večjega veselja, nego ako je slišal hvaliti svoje konje, — smatral jih je takorekoč za svojo lastnino, in kdor je par prijaznih besed govoril o njegovih konjih, se mu je zdelo pravtako, kakor bi njega povzdignili v nebesa.

„Kakor vidim, se dobro poznate na konje,“ je odgovoril Bratuš ter se obrnil k rdečelascu, „to sta res

konja, da jih boljših ne najdete v okolici. Celo knez nima boljših.“

„Da, angleške pasme sta,“ je odgovoril tujec ter z roko gladil hrbet levega konja, „živali sta morda kakih pet let stari, — to se vidi na zobeh, — pa kako vitko sta raščena, kako košat rep!“

Prijel je dolgi, res lep rep levega konja in ga tehtal v roki.

„Poglejte desnega konja,“ je zaklical rdečelasec, „lahko bi mu pas še bolj nategnili, take vrste konji so navajeni.“

„Vraga, prav ima,“ si je mislil Bratuš in pritegnil pas pri desnem konju, dočim je tujec še vedno držal rep levega konja; nato je pa hitro stopil nazaj in zaklical kočijažu:

„Na, voščim Vam srečo, da lahko vozite s takima konjem po mestu. — Gotovo imate tudi dobrega gospodarja, — kajne?“

„Hm, to se govori, — saj služim pri grofu Radivoju Sokolskem! Boljšega gospoda od njega ni nikjer, — kdor je v njegovi službi, je lahko srečen.“

„No torej,“ je mrmral rdečelasec ter počasi odhajal, „potem si lahko srečo voščim. Kajti stavim deset proti eni, da bom v eni uri telesni kočijaž grofa Sokolskega!“

Grajska vrata so se odprla. Radivoj se je pokazal na pragu, — poleg njega Lola, ki je imela sivo, na angleški način narejeno obleko; lepe grudi je oklepal huzarski jopič z vrvicama prekrižan.

„O kako lepo je danes,“ je zaklicala sleparka ter se nežno pritisnila grofa, „kako prijetna bo vožnja na izprehod!“

Grof Radivoj je ljubezni polno pogledal cvetoče lice svojega otroka.

„Da, le veseli se svojega življenja, Lola,“ je rekel, „solnčni svit se mora uživati kolikor mogoče dolgo, — le prehitro se privlečajo oblaki na nebo in potem se dostikrat zaman čaka solnca, — ki se noče več pokazati.

Pravkar sem se pa domislil, da sem nekaj pozabil, — gospico pl. Radičovo bi morala prositi, da naju spreminja na izprehodu, — no, pa saj še lahko storimo.“

„Oh, ljubi očka,“ se je prilizovala Lola, „sama hočem biti s Teboj, — saj ljubim gospico Radičovo iz celega srca, toda veš, — malo ljubosumna sem, — samo zase Te hočem imeti.“

Radivoj je smehtljaže zmajal z glavo, kakor bi ne odobraval teh Lolinih besed, toda v srcu je bil neizmerno srečen, da mu je bila Lola s tako iskreno ljubeznijsko udana.

Bratuš je odprl vrata pri kočiji in najprej Loli pomagal noter, potem Radivoju, nato je sam skočil na kozla ter široko sedel gori in si pri tem mislil:

„Da, zdaj so drugi srečnejši časi nego pred tedni. — Ti ljubi Bog, takrat se grofa Radivoja ni moglo pripraviti, da bi se peljal v odprti ekvipaži, — le landauer je porabil, ki izgleda kakor mrtvaški voz. Toda odkar je mlada kontesa v gradu, — se smeje vse, — vriska vse, — vsak dan se peljemo ven, — vsak dan se razlega po gradu njen srebrn smeh in napoljuje sicer tako tihe prostore.“

Bratuš je nategnil vajete, ni mu bilo treba z bičem udariti konja, — kajti takoj sta zdirjala izpred grada.

Toda kočijaž je opazil, da je levi konj skakal v stran, zato je potegnil vajete, da konja umiri.

A v tem hipu se je konj s tako silo vspel, da bi drugega skoro vrgel, potem sta pa z neizmerno naglico

zdirjala po velikem drevoredu, ki je peljal z gradu v mesto.

„Vraga,“ je zaklical Bratuš, „kaj pa ima rujavec danes? — Udarim ga z bičem, me bo že ubogal!“

Stari kočijaž je parkrat krepko zavihtel bič po konju, — a že se je kesal.

Ali je razumela plemenita žival nevredno postopanje z bičem, ker ni bila navajena, ali jo je kaj drugega bolelo? — Levi konj je v divjih skokih dirjal naprejter potegnil desnega za seboj, — in za splašenima konjemata se je zibal voz kakor čoln, ki ga morski valovi mečejo z ene strani na drugo.

Stari Bratuš ni mogel več krotiti konjev. Tako zelo se je prestrašil, da so mu celo vajeti ušli iz rok. Vlekli so se zdaj po tleh in konja sta kakor besna dirjala naprej.

Grof Radivoj je poskočil v vozu ter zaklical kočijažu z razburjenim glasom:

„Za božjo voljo, Bratuš, kaj se je zgodilo? V petindvajsetih letih je danes prvič, da so se Vam konji splašili! Poskušajte vse, da se polastite vajetov, sicer se bo velika nesreča prigodila!“

Pri teh besedah je z veliko skrbjo pogledal Lolo, ki je smrtnobleda padla nazaj v blazine in od strahu niti ziniti mogla. —

In v tem hipu je šinila sleparki misel v glavo:

„Vse sem le zato dosegla, da umrem kot kontesa Sokolska tako strašne smrti! — Oh, to je moja osoda! Zdaj, zdaj ko je prvi žarek sreče padel name, — zdaj naj poginem na tako strašen, grozovit način!“

„Gospod grof,“ je zaječal Bratuš s tresočim glasom, „jaz ne morem več vajetov prijeti; gospod grof, jaz ne razumem, kaj se je zgodilo s konjemata. — Mor —“

Stari kočijaž ni mogel končati stavka. Vsklik groze in strahu je zadonel iz njegovih ust, kajti videl je, da so konji dirjali z vozom naravnost proti velikanskemu drevesu, ki je stalo ob cesti.

Ako se konja zadeneta na drevo, se tudi voz zleti noter in potem so bili vsi izgubljeni!

In vendar ni bilo od nikoder pomoči, ki bi zbranila nesrečo.

Trenotek je grof mislil na to, da bi vzel Lolo v naročjo ter skočil z njo iz voza, toda takoj je zopet opustil to misel, kajti brez dvoma bi se oba zelo poškodovala.

Bližje vedno bližje sta prišla konja do usodepolnega drevesa in zdaj —

Strašen, tugepoln, kosti in mozeg pretresajoč vsklik je zadonel, v naslednjem hipu sta grof Radivoj in Lola videla, kako je temno telo zletelo čez njih glavi. Bratuša je zagnalo s kačijaškega kozla na cesto, kjer je s krvjo oblit obležal v prahu.

Voz se je grozno pretresel, toda razbil se ni, ampak divja konja sta ga kljub temu, da se je snelo kolo, vlekla naprej.

„Ponesrečila bova, Lola!“ je vskliknil Radivoj Sokolski ter nežno objel svojo hčerko. „Nihče nama ne more pomagati, nihče, ljuba Lola!“

Sleparka mu ni odgovorila; divje je zakričala in skrila obraz na njegove prsi, z obema rokama je objela grofa ter ga pritisnila k sebi, kakor bi vsaj ne hotela gledati, kar se bo zdaj zgodilo.

Tam, kjer se je drevored končal, je tekla reka mimo. Most je bil napravljen čez njo in vodil v mesto, toda splašena konja nista dirjala proti mostu, ampak na stran proti vodi.

Radivoj je vse to videl in bil prepričan, da sta s hčerko izgubljena. In zdaj, zdaj sta bila konja le malo korakov še oddaljena od brega, ki je strmo padal v reko, zdaj je moral nastopiti strašni trenotek, ki bo zahteval dve žrtvi.

Tedaj je izza mostnega oboka hipoma skočil mlad mož. Planil je k konjem, ki sta se mu z vihajočo grivo, s krvavimi nozdrvimi, z bliskajočimi očmi dirjala nasproti.

Radivoj je skočil s sedeža. Rahlo upanje mu je napolnilo prsi, s tresočim glasom je zaklical mladeniču: „Hej, prijatelj, rešite mene in mojega otroka, sijajno Vas hočem obdariti!“

A preden je še grof izgovoril te besede, se je tujec vrgel konjem nasproti. S prsti desne roke je zgrabil nozdrvi levega konja. Konja sta se visoko vspela. Potem se je pa ranjeni konj, premagan od moči močnejšega, zgrudil na koleni.

Pri tem padcu je potegnil tudi desnega konja s seboj. Tujec je izpustil konja in si obriral roko v žepni robec. Nato je naglo stopil k kočiji, odprl vrata ter odkrivši klobuk zaklical:

„Upam, da se ni nobena nesreča prigodila! Ah, kaj vidim, mlada dama poleg Vas! Ali je omedlela? Potem jo morava takoj vzdigniti iz voza!“

„Predvsem mi dovolite, gospod, da se Vam zahvalim!“ je odgovoril grof Radivoj, ki je globoko razburjen stopil iz voza.

„Tvegali ste svoje življenje za naju in ta usluga se ne da poplačati. Toda zanesite se: grof Radivoj Sokolski Vam ne ostane dolžan to uslugo. In zdaj bi Vas še rad prosil, da mi pomagate hčerko mojo vzdigniti iz voza in jo nesti pod drevo. Skrbeli bomo, da

Strah na Sokolskem.

čimprej odidemo odtod, kajti nerad bi videl, da bi se ljudje nabrali krog nas!"

K sreči pa ob tem času ni bilo nobenega človeka videti pri mostu, ker je ležal skoro zunaj mesta in ker je bilo baš opoludne, so šli ljudje v predmestje k kosilu.

Rešitelj življenja Lole in grofa Radivoja je bil — Franc Robič!

To ni bil slučaj, da je bil Robič baš o tem času pri mostu, da je splašena konja pravočasno ustavil. Sam je z vražjo hudobnostjo povzročil ves ta prizor.

Ko je namreč govoril s kočijažem Bratušem, je spretno utaknil levemu konju pod rep košček tleče gobe, ki je konju tako strašanske bolečine prizadela, da je moral besneti in se splašiti.

Franc Robič ni mogel dosedaj videti obraza mlade komtese Sokolske, ker je ležala v blazinah ter si lice z obema rokama pokrila.

Zdaj je pa Robič stopil v voz ter se sklonil, da bi lepo deklico vzdignil in nesel na trato pod drevo.

Toda v istem trenotku, ko je z roko oklenil grofov hčerko, je Franc Robič odskočil, kakor bi zaledal nadzemsko prikazen, kakor bi ne mogel pojmiti tega, kar je videl z očmi.

Usta so se mu široko odprla, da bi presenečeno zakričal, toda Franc Robič se je pravočasno premagal in ni zaklical.

Toda vendar se ni mogel toliko premagati, da ne bi tiho zaklical imena:

„Lola! —

V istem hipu, ko je Franc Robič izvedel, da imenuje grof Radivoj Sokolski njegovo ljubico Lolo svojo hčer, je takoj vedel vse! To je torej postalo iz dekleta! Znala se je splaziti v Sokolski grad ter si pridobiti

Radivojevo srce, na neki način je morala grofa prepričati, da je njegova hči! Ah, zdaj se je Franc Robič trdno odločil, da mora izvedeti to skrivnost; — vsaj za svojo osebo je moral izvedeti, kaj pomeni ta igra; — in zdaj je hotel stopiti v grofovovo službo naj velja kar koče!

„Čemu se še obotavljate, prijatelj?“ je vprašal grof Radivoj, „nesite vendar mojo hčer!“

V tem hipu je Lola odprla oči. Počasi so jí padle roke v naročje; oči so se ji uprli v obraz tujega moža, ki je bil sklonjen čez njo.

„Franc Robič!“ je vskliknila z glasom groze, „ali sanjam ali bdim, — Franc Robič, — si-li Ti?“

„Molči! Nobene besede, sicer sva oba izgubljena! Ne čudi se ničemur, karkoli boš videla ali slišala! Ne drzni se prekrižati mojih načrtov! Ti poznaš Franca Robiča! Kakor zna ognjeno ljubiti, tako blazno zna tudi sovražiti!“

Blisek iz njegovih očij je spremljal te besede. In Lola se je s tihim vsklikom zgrudila nazaj v blazine, kajti zdaj, zdaj je slutila, da se konji niso slučajno splašili, ampak da je to delo Franca Robiča!

„Gospod grof!“ je zaklical v tem hipu Franc Robič ter skočil iz voza, „po mojem mnenju bi bilo boljše, da poskušava najti kolo, ki se je snelo, da je zopet deneva nazaj in da se voz lahko pelje v grad.“

„Jaz sem istega mnenja!“ je odgovoril Radivoj, „koliko mora nekaj minut odtod ležati na cesti. Sploh pa moramo tudi pogledati, kaj je postal iz nesrečnega kočijaža, katerega je vrglo z kozla, ko se je voz zadel v drevo. Bojim se, da se je zelo poškodoval!“

„In jaz upam, da si je tilnik zlomil!“ je mrmaral Franc Robič zase.

Nato sta takoj odšla z grofom, da poiščeta ubogega Bratuša. Ni dolgo trajalo in našla sta ga ležati sredi ceste.

„Bratuš!“ mu je grof že od daleč zaklical, „Bratuš, ste se kaj pobili? Ne poskušajte vstati, ker bo takoj voz prišel.“

Na te grofove besede ni bilo odgovora. Ves brez sape je planil grof Radivoj naprej, za njim pa Franc Robič. Ko sta prišla do Bratuša, sta ga videla v blatu in prahu ležati. Bil je že mrtev, voz se je s tako silo zadel v drevo, da si je ubogi kočijaž pri padcu črepinjo razbil in zdaj ležal na cesti z ven visečimi, možgami, katere je pokrivala kri in prah.

„Mrtev je!“ je zaklical Franc Robič s sočutnim glasom. „Nesrečnež je svojo neprevidnost poplačal s smrtjo, kajti brez dvoma je bil on kriv, da sta se konja splašila!“

„Nič o tem!“ je zaklical grof, „vedno mi je bil zvest služabnik! Odkrito in z bolestjo obžalujem njegovo smrt! Oh, kakor vidim, bi vsaka človeška pomoč prišla prepozno. Zdaj nam je treba le še truplo spraviti v grad!“

Tudi kolo sta našla na potu. Franc Robič je je nesel nazaj k vozu in je pritrdil z vrvmi, ki jih je imel s seboj, kakor se je dalo, na os.

Grof Radivoj je medtem stopil k Loli v voz ter jo z ganjenim glasom obvestil o kočijaževi smrti.

Lola ga je le z enim ušesom poslušala. Po glavi ji je rojila misel, kaj je Franc Robič nameraval s strašnim zločinom!

Glede tega ni bila dolgo v dvому. Robič je prinesel mrtveca. Naložil si ga je na hrbet ter ga zdaj položil na voz:

Nato je konja spravil na noge ter na spreten način odstranil gobo izpod repa; potem je skočil na kozla ter peljal voz z žalostno vsebino nazaj v grad. Kočiral je tako spretno, da se mu je grof Radivoj čudil. — — —

Grajski prebivalci so bili zelo žalostni, ko so izvedeli vest, da je stari Bratuš na tako strašen način prišel ob življenje.

Grof Radivoj je pa takoj odšel v svojo sobo, kamor ga je tudi Lola spremila.

„O, ljubi oče!“ je zaklicala Lola ter zajokala, „kako strašno se je končal izprehod, ki se je tako veselo pričel. Glej, svetlo solnce, — zdaj obseva črno strahovito smrt!“

„Solnce obseva vse, kar se na zemlji zgodi dobro in slabo, srečo in nesrečo! Trdno stoji od vekov veke in vse kar obseva, mine in izgine krog njega!“

„Dete moje! Nebo je bilo nama zelo milostno! Tudi midva bi lahko tako ležala, kakor ubogi Bratuš, prav tako razmesarjena kakor on!“

„O dragi oče!“ je zaklicala Lola in odkrita groza jo je pretresla, — „prosim Te, ne govori o smrti, jaz ne morem slišati te besede.“

„To je prav naravno! Kdor je tako lep in mlad, kakor Ti, se drži življenja, ker ve, da ima pravico, živeti in srečen biti! — Toda kljub temu: prva dolžnost je, da nagradim onega človeka, ki je naju rešil.“

„Gotovo, ljubi oče!“ je Lola hlastno in prestrašeno zaklicala. „Daj mu mnogo denarja; kakor se vidi, ga je potreben, kajti čeprav ni baš siromašno, elegantno gotovo ni oblečen.“

„Ne, draga hčerka, z denarjem se neda poplačati tega, kar je za naju storil! Na kak drug način se mu morava hvaležna izkazati!“

Grof Radivoj je pritisnil na zvonec in ukazal staremu Martinu, ki je na to vstopil, naj pelje tujca, ki čaka v pred sobi, v njegovo delovno sobo.

Nekaj minut pozneje je stopil Franc Robič, v svesti si, da mora njegova setev prinesi dobro žetev, v grofovovo sobo.

„Dragi prijatelj!“ je zaklical grof Radivoj ter se enkrat prijel njegovo roko, ter jo stisnil, „Vas imam zahvaliti za svoje življenje! Sicer ne vem, kdo ste in kako vam je ime. Tudi ne vem, odkod pride in kam ste namenjeni! Toda če Vam lahko pomagam, govorite in zastavim Vam že zdaj svojo besedo, da se Vam bo izpolnila želja!“

„Gospod grof!“ je odgovoril Robič, „ime mi je Franc Broven in sem po rojstvu Anglež; London je moja domovina; — prišel sem semkaj, da najdem kako službo. Prav dobro se razumem na konje in sem že delj časa služil kot kočijaž. Ako se mi hočete gospod grof zahvaliti, česar niti ne zahtevam, bi mi bilo najljubše, ako mi daste službo, ki je vsled smrti starega Bratuša prosta!“

„Vi ostanete pri meni, Franc Broven!“ je zaklical Radivoj, ne da bi trenotek premišljeval. — Pri tem pa ni videl groze, ki se je zrcalila v Lolinem obrazu. „Od tega dne naprej ste moj telesni kočijaž. — Sploh se mi pa zdite spreten človek, ki mi tudi v drugih rečeh lahko pomaga. Kar se tiče Vaše plače, boste gotovo zadovoljnini z menoj! — Stanovali boste kajpada v gradu!“

Lola je pri teh besedah skočila s stola. Hotela je hiteti k grofu, ga prositi, naj ne sprejme tega človeka, — toda pogled Franca Robiča, — in bleda je omahnila nazaj ter zaprla usta.

„Zdaj lahko odidete,“ je rekел grof Radivoj, „in

cer si boste morali za novo službo marsikaj preskrbeti in morda tudi male dolgove poplačati, vzemite ta banovec za tisoč kron. S tem ne mislim reči, da sem Brazil svojo hvaležnost za čin, ki ste ga storili. Še edno ostanem Vaš dolžnik!

„In jaz udani služabnik gospoda grofa!“ je vskliknil Franc Robič in v njegovem glasu se je skoro razločno ul izraz zmage, ki si jo je priboril!

Franc Robič je počasi zaprl za seboj vrata imajoči neprestano uprte v Lolo.

Ha, vedela je, kaj pomeni ta pogled, čeprav ni Robič nobene besede izgovoril!

Komaj so se zaprla vrata za novim kočijažem, ko je Lola hlastno poslovila od očeta.

„Odit moram v svojo sobo,“ je rekla ter se skušala pomiriti. „O, oče moj, Bratuševa smrt me je preč vznemirila! Zvesti siromak, — umrl je za naju!“

„To je najlepša smrt,“ je odgovoril grof, „ako se mre v izvrševanju svoje dolžnosti.“

Potem je spremil Lolo do vrat, jo še enkrat pobabil na čelo in sleparka je odhitela po koridoru, kjer so stebri podpirali visoki obok.

V istem hipu, ko je hotela iti mimo nekega stebra, je hipoma vitka postava pojavila pred njo.

„Ha, Franc, — to je strašno, — kaj si storil, — utihotapil si se v grad, — splazil si se v mojo ječo! Franc, Ti me pogubiš, ako se le s pogledom izdaš, da mi me poprej poznal in ako le besedico zineš, glede moje preteklosti!“

„Neumnica!“ ji je zašepтал Franc, „varoval se bom da bi izdal Tvojo skrivnost! Jaz sem Tvoj zaveznik, — od tega hipa delujeva roka v roki! Ne, Lola, ne komikaj se, ne brani se z roko, — nekega dne napoči

lahko ura, ko me boš potrebovala, — in takrat se boš srečno počutila, da boš imela Franca Robiča na strani! Grof Ti ne bo vedno zaupal tako kakor danes. Lahko napoči dan, ko mu bodo dvomi vstali v duši, dvomi, če si res pristna hči, — in potem bom jaz tisti, ki bo grofu odgnal te dvome! Tako — ali tako —“

In pri zadnjem „tako“ je Robič segel z roko na prsi, kjer je imel spravljeno bodalo. Lola se je mrzlično stresla. Vedela je, da je ta človek za najhujše sposoben! Ako se je enkrat odločil, da pojde po potu, je moral vse pasti kar se mu je ustavljal.

Toda čeprav je je bila groza pred Robičem, sta se vendar ljubezen in strast združevali na čuden način v njeni duši in čeprav se je Franca bala, mu je vendar pomolila roko in mu zašepetala:

„Dobro, zaveznik moj, pozdravljam Te! Da, prav imaš! Zdaj šele sem gotova svoje zmage! Ženska lepotă in moška moč morate peljati do cilja, ako združena nastopata.“

„In Ti me boš ljubila, Lola?“ je zamolklo izgovoril Franc, „se boš-li spominjala prisege, ki si mi jo prisegla na to bodalo?“

„O, ne dvomi v to! Toda stavim Ti pogoj: Ne drzni se nikoli približati moji spalnici in prestopiti njenega praga. Baš zdaj, ho sva združena, si morava biti bolj tuja nego kdaj poprej!“

Franc Robič je temno namršil obrvi in prijel Lolinu roko.

Ta mu jo je pa hlastno odtegnila in naglo zaklicala:

„Nekdo prihaja, někdo hiti po stopnicah!“

In že je stala Alenka pl. Radič vrhu stopnic ter z naglim čudnim pogledom opazila Lolo, da stoji tesno

V naslednjem hipu je stopila Alenka k Loli ter jo prijela obe roki.

„Odpustite mi, Lola, če sem Vas poprej žalila, — nisem dela, da stè si izvolili vrlega človeka.“

Grafični objekt in Olimpijski

Plavolosar Žredecinje Ho
cigarka tisočka
Franc Robič
golosta

sed tujim mladim možem, — da, celo to je opazila,
je tujec držal Lolino roko.

Lola se je prestrašila in skoro ji je hotel glas za-
ati, ko je hipoma videla Alenko pred seboj, kajti med
semi grajskimi stanovalci se je najbolj bala te lepe
lavolase deklice s čistimi plavimi očmi.

Toda v naslednjem hipu se je ojačila. Še enkrat
ponudila roko Robiču ter rekla:

„Hvala, tisočera hvala za Vaš plemenit čin! Da,
čudite se, gospica Radičeva, ta človek je nam živl-
jenje rešil. Brez njega bi bila jaz in moj oče gotovo
gubljena! — In zdaj pojrite z menoj, draga Alenka,
ovedati Vam hočem, kako čudovito je nazu Bog rešil!“

Prijela je Alenko za roko ter jo peljala s seboj
gorenje nadstropje, v svoje sobe.

Franc je pa kakor okamnel obstal ter gledal za
Lolo in Alenko.

Kako vsa druga se mu je zdela Lola v novi okolini!
Z ono gotovostjo, z ono plemenitostjo se je gibala v tem
gradu, kakor bi bila že od nekdaj navajena tega. Kako
naglo si je znala pomagati! Resnično, to ni bila več
kraljica valčka iz „Zelene papige“, bila je prava kontesa!

In Franc Robič je hipoma čutil, kako se mu je
srce krčilo v prsih, in bilo mu je, da se zaman bori
za to lepo, sleparsko deklico, — kakor bi ne bila ustvar-
jena zanj, za kralja tatov!

17. poglavje.

B.A.
Angel blaznih.

Ze štiri tedne je bivala Rožica Jaklič v hiši doktorja
Morača. Zdelo se ji je, kakor bi preteklo že prav toliko
let, odkar je prestopila prag te blaznice. Oh, s kolikim

upanjem je stopila v to hišo, — kako trdno je bila prepričana, da se ji bo posrečilo, rešiti ljubljeno mamico, — kako lepo, kako krasno si je naslikala, da bo odsleživila skupaj z ono, katero je morala v otroški dob pogrešati, — in zdaj — zdaj je sama prišla v roke človeka, ki je uničil njeno mater, — zdaj je bila sama vjeta, oropana prostosti in obsojena, bedno živeti med — blaznimi!

Toda ni bila sama bol po izgubljeni prostosti in ljubljeni materi, ki ji je trgala srce ter ji kakor nozrezala v dušo, — ne k tej boli se je pridružila tudi skrb za ljubljenega moža, o katerem ni niti vedela, kakšna osoda ga je zadeba.

Od onega strašnega jutra, ko so Mirkota pred njениmi očmi vrgli na tla ter mu zamašili usta, ni ničesar več slišala o njem, nobena vestni prišla do nje. Vsak trenotek so ji tekle solze po licih vsled skrbi za ljubljenega moža.

Spolh pa Rožicina osoda ni bila tako strašna, kakor je sama pričakovala po onem strašnem prizoru. Res jo je imel dr. Morač prve dni zaprto v ozki celici, potem so ji pa nenadoma dovolili, da se sme prosto gibati v ženskem oddelku. Strežajke niso več tako sirovo ravnale z njo kakor poprej, — nasprotno, Rožica je opazila, da ji te zaničevanja vredne ženske izkazujejo pasjo udanost in prijaznost. Nedolžna, deviška deklica si te izpremembe ni mogla drugače tolmačiti, nego da se jim je vendar začela smiliti in da so izprevidile kakšna krivica se ji godi.

Oh, ko bi Rožica slutila, iz kakšnega vzroka so tako prijazno ravnali z njo, ko bi mogla razumeti, čemu so se ji nenadoma vrata njene celice odprla in zakaj so ji dovolili, da se sme prosto gibati, bi se sramu

zgrudila v zemljo, — one uri po noči, ko je mirno spala, bi se izpremenile v ure obupnosti.

Doktor Morač je z lokavim namenom milejše ravnal z Rožico, — stari sivobradi pohotnež je poželel lepo deklico. Toda ni si hotel siloma pridobiti njeno lepoto in nedolžnost, ne, neprikrajšano je hotel vživati razkošje v Rožicinih rokah, sama naj bi se mu udala prosto voljno opustila svoj odpor.

Zato jo je pustil, da je prosto in neovirano hodila po ženskem oddelku, in to je bila za Rožico velika tolažba, kajti največja nevarnost, ki jo povzročuje bivanje v tesni celici, obstoji brez dvoma v lenobi in brezdelju, v katero je nesrečnež obsojen. Kajti vedno brezdelje, vedno premišljevanje pelje le prerado do obupnosti, in — do blaznosti!

In Rožica je porabila prostost, katero so ji vsaj v tem oziru pustili, na način, ki ji je v ženskem oddelku blaznice skoro pridobil ime „dobri angel“.

Dá, kakor angel se je premikala ljubka deklica po mračnih, od bolečin in groze napolnjenih prostorih — kakor angel je bila povsod tam, kjer so tekle solze, kjer se je tožilo, kjer so bile bolečine, — z nežno tolažbo, z resnično pomočjo je podpirala obžalovanja vredne bolnike, ki so bili sicer od Boga in ljudij zapuščeni — krepčala je uboge bolnike, — in že njen prihod je zadostoval da je hipoma umolknilo divje kričanje, ki je pravkar še vladalo v ženskem oddelku.

„Naš angel pride!“ so zaklicale ženske in deklice, ki so bile zaprte v tem prostoru, ter hitele Rožici naproti, jo obkolile poljubovale njene roke in kakor jasna prikazen je korakala po dvoranji, kakor bi mogla že s svojim nastopom prepoditi obupnost, ki se je tu po vseh kotih pojavljala.

Na prošnjo Rožice je višja čuvajka dovolila, da so se smelete one bolnice, ki niso bile nevarno blazne, katerih blaznost je bila bolj melanholiji podobna, pečati z ročnimi deli. — In zopet je le skopost pripravila doktorja Morača do tega, da je v to privolil, kajti rekeli je, da se da s tem lahko prav lep dobiček doseči.

Čemu naj bi vse te roke, s katerimi je razpolagal, ostale brez dela? Ako mu bolnice napravljajo ročna dela, jih lahko proda kakemu trgovcu in tekom leta bi se nabrala precejšnja svota.

Naročil je torej višji strežajki, naj stopi v zvezo z večjim trgovcem v mestu in tej se je tudi posrečilo, da je dobila naročila; omenjeni trgovec je naročil čipke k srajcam in je tudi blago poslal v ta namen. Tako je Rožica zbrala kakih trideset žensk in deklic okrog sebe, da jim pokaže delo, in sicer so del velike dvorane izpremenili v delavnico. Sredi svojih gojenk je sedela Rožica ter opazovala, kako pridno so se gibale roke, dočim je bila sama tudi nevtrudljiva in delala najlepša in najpopolnejša dela.

In medtem, ko so uboge blazne ženske delale, jim je Rožica pripovedovala lepe pravljice, male povesti, in potem je bilo tako tiho v veliki dorani, da bi se šivanka slišala pasti na tla.

In vendar, — čeprav se je Rožica na videz udala v svojo osodo, vendar ni niti za hip nehala misliti, kako bi ji bilo mogoče uiti iz jetništva.

Da bi poizkušala ubežati, bi bilo brez koristi, kajti le predobro je vedela, da je blaznica dr. Morača noč in dan najbolj zastražena.

Okna so bila omrežena in pri vratih so stali krepki možje, katerim je doktor Morač ukazal, da smejo v sili begunca brez usmiljenja pobiti.

— Ne, to je še davno izprevidela, s silo ni mogla v tej strašni hiši ničesar doseči.

Toda bi li ne bilo mogoče, poslati iz blaznice kako poročilo, klic na pomoč, ki bi moral zdramiti ljudij? — Oh, Rožica ni imela nobenega sorodnika, nobenega prijatelja na zemlji, razen svojega ljubljence, — toda tudi o tem ni ničesar vedela, kaj se je v zadnjem času z njim zgodilo, najbrž mu je bilo nemogoče priti ji na pomoč.

Toda ali ni nobenega dobrega človeka več, ne bo nihče napravil konec zločinskemu početju doktorja Morača? — V mestu so imeli dr. Morača za poštenjaka, — izvrstno je znal nositi pošten obraz, in nihče ni slutil, da je za zidovi te blaznice poleg resničnih umobolnih tudi popolnoma zdravih ljudij, katere ima lopov dolgo, dolgo že zaprte.

Ali bi si mogli sploh misliti, ako bi zunaj izvedeli, — ali bi sploh verjeli in razumeli, da bi zdravnik, študiran človek, mogel izvrsevati taka hudodelstva? Večina blaznic je izvrstno urejena; vodijo jih večsi učeni možje, ki hrepenijo le po najboljšem in tudi zelo mnogo dobrega store.

Toda tudi tu so sijeme, kakor povsod.

Zločin vzdiguje povsod svojo kacjo glavo; in doktor Morač je bil zločinec, — postal bi zločinec, tudi če bi si kak drug stan izvolil, — postal je zdravnik blaznih, torej je izvrševal hudodelstva v blaznici.

Da, treba bo ljudem odpreti oči, kakšen lopov je ta doktor Morač, zato je Rožica tudi sklenila, da pojasni svetu njegove zločine. Toda, — kakšnih sredstev naj se poslužuje, — kako naj pride njen klic na pomoč med svet, — kako bi prišla v dotiko z zunanjim svetom, od katerega je bila tako strogo ločena?

• Tedaj, nekega dne, dočim se je zopet pečala z bol-

niki ter zrla na lepi vzorec, ki so ga delale njene pridne roke, ji je hipoma prišla čudovita misel.

Izprva se je sama prestrašila vsled drznosti svoje misli, toda čimdelj je premišljevala o tem, tem jasnejše se ji je zdelo, — da, tako, tako je bila rešitev mogoča.

Naslednji dan je pričela nov uzorec deloma pesti, deloma vezti in na ta vzorec je obračala vso svojo potornost. Niti očesa ni odvrnila od tega dela, da, ko je prišel večer in je morala oditi v svojo celico, je ročno delo celo s seboj vzela. In celo noč je sedela na posteljnem robu ter pri medli svetlobi svetilke dokončala delo, katero je po dnevnu pričela.

Vroče molitve je posiljala k Bogu, dočim je svoje delo vedno in vedno motrila in vedno je zaklicala besede:

„Oh, to je zadnji poskus, da se osvobodim iz rok zločinca, ki se imenuje doktor Morač, — ljubi Bog, daj, da se mi posreči, daj, prosim Te!“

Ko je po tej noči posvetilo solnce v njeni sobi, je ležalo delo gotovo pred Rožico.

In res, bil je čuden vzorec, katerega je vezla ter obdala okoli s čudovitolepimi čipkami. Na oglih je spletna tako fino mrežo, — podobno pajčevini, — da bi se mislilo, da so jo pajki, ti umetniki v tkanju izdelali. Rastlike rož so obdajale celo delo ter mu dale umeten, lep okvir. V sredi so bile jasno in razločno uvezene besede:

Jaz
n i s e m b l a z n a
m o j d u h
j e p o p o l n o m a z d r a v!
K d o
m e r e š i i z b l a z n i c e?
Rožica Jaklič-Kamenska.

Nekaj ur pozneje je Rožica izročila višji strežajki, visokoraščeni ženski s hladnim, neusmiljenim obrazom, prejšnji dan izdelano delo. Med drugimi izdelki je ležalo njeni delo, s katerim je klicala človeštvo na pomoč.

Toda Rožica si je morala sama priznati, da so njene nade varljive, saj je moralo toliko srečnih slučajev nastopiti, ako se hočejo uresničiti.

Narejeno delo je prišlo v roke trgovca, ki je pri doktorju Moraču naročil in potem je ta najbrž prodajal te izdelke, uglednim ali manj uglednim damam.

Ali bo ona, ki bo kupila Rožicino delo, tudi vpoštela njen klic na pomoč? Ali bo tako dobra in odločna, da bi zasledovala, kje se je delo napravilo ter obvestils policijo?

S takimi mislimi se je Rožica cel dan pečala, — toda sama se je silila, da bi bila mirna, — kajti zdaj, zdaj se ni smela izdati, kaj je naredila.

Mirno se je Rožica zopet vrnila na svoje mesto, ko je višji strežajki izročila izgotovljena dela ter sredi svojih gajenk zopet pričela delati.

Žal da je morala Rožica izprevideti, da ne priznajo vse bolne ženske njene človekoljubnosti, — nekaj umobilnih je Rožica že izpočetka izključila od dela; zlasti ji je pa mlada, plavolasa ženska vzbujala stin.

Ta ženska je bila res občudovalno lepa in si je svojo lepoto celo v blaznici dr. Morače, kjer je bivala že leto dni znala ohraniti. Tudi se ji ni nič videlo, da bi bila umobilna in Rožica je dvomila ako je to res.

Plavolasa Švedinja, — tako so jo imenovali, ker je bila v Štokholmu rojena, — je bila hči siromašnih starišev. Nekega dne, ko je bila komej šestnajst let starca jo je videl bogat tovarnar in se tako zaljubil

v njo, da je sklenil vzeti jo za ženo, čeprav so ga dovolj svarili pred tem korakom, kajti Hela je kljub svoji mladosti živila zelo razuzdano. Nesrečnež pa ni vpošteval svaril, — vražjelepa ženska mu je naredila, oženil se je z njo in jo peljal na svoj dom. — Zakon je bil, kakor se je že naprej vedelo, zelo nesrečen. Že so nekaj govorili o ločitvi, ko je tovarnar nekega dne nenadoma umrl, čeprav je bil poprejšnji večer še popolnoma zdrav.

Sodni zdravniki so konstatirali, da je bil nesrečnež na grozovit način umorjen. V spanju mu je namreč zločinska roka dolgo tenko iglo zabodla v možgane, — in sicer na temenu.

Takoj so sumili Heli. Hoteli so jo zapreti toda nenadoma so jo zgrabili besni blazni napadi, da so jo policaji, ki so jo hoteli areturati, komaj premagali.

In res, — le tri dni je ostala v ječi, potem so jo dali dr. Moraču, — in neka neznana, skrivnostna oseba je plačevala za lepo Švedinjo.

Rožici je bila lepa ženska od prvega hipa neprijetna, čeprav se ji je Hela očividno prilizovala in prosila za njeno prijateljstvo.

Hela si je prizadevala pridobiti si prijateljstvo mlade deklice. Toda nekatere besede, ki jih je izgovorila napram nji, so Rožico s tako grozo napolnile, da se je je ogibala kolikor je mogla.

In ko je pozneje druge umobolne v dvorani zbrala krog sebe, da jim z ročnimi deli prežene mračne misli je Švedinjo zavrnila in tega ji propala ženska ni mogla pozabiti. Začela je nabirati zaveznice, da bi Rožico na kak način napadla.

Našla je že več nezadovoljnih žensk, ki so tudi

sovražile Rožico, ker je nedolžnost in lepota vedno zavridana. Rožica si je s krepostjo in ljubezljivostjo že itak pridobila mnogo sovražnikov.

Med temi je bila ciganka Miška, katero so vtaknili v blaznico, ker se je potepala po mestu. Mestna uprava je plačevala zanjo, toda dvomljivo je bilo, če je bila ciganka sploh blazna, — najbrž se je le delala blazno, ker bi morala sicer radi tatvine v ječo.

Tudi grbasta starka je pristopila k zarotnicam. Bila je to grda, spačena ženska, katero je božast metalala. Ta oseba je bila tako hudobna in škodoželjna, da so se je ostale umobolne ženske celo bale.

Te tri babure so pridobile še kakih sedem drugih — in neko noč, ko so drugi že spali, so se zbrale v kotu dvorane ter se dogovorile k strašnemu sklepnu.

Rožica je sedela oni večer, ko so zadnji žarki zahajajočega solnca padali v dvorano, še vedno pri svojih učenkah. Pravkar jim je zopet pripovedovala neko pravljico; pripovedovala je o vjeti princezinji, ki je slavčku takoj dolgo tožila svojo bol, dokler ni ptica sedeca na na drevesu, pela o osodi princezinje in nekega lepega večera je zletela na grad velikega kneza. Tam je sedela na okno spalnice, ki je bilo odprto, ter knezu zapela o ubogi princezinji, katero je imel neki velikan vjeto. Tedaj je knez napadel velikana, ga pobil, oprostil princezinjo ter jo vzel za ženo. — In ko je bila poroka, je slavček še enkrat priletel ter jima zapel poročno pesem. Ko sta pa malega ptička prosila, naj vedno ostane pri njih, — hotela sta mu dati veliko, zlato kletko ter ga hraniti s slaščicami, katere znajo le dvorni peki napravljati, — je ptica trpko zmajala z glavico ter zažvižgalā: „Jaz hočem prostost! Ko bi namreč ugodila Vajinemu predlogu, bi bilo baš tako z menoj kakor še

pred kratkim z gospo kneginjo: uboga jetnica, katero je morala šele mala ptica rešiti.“

„Zdaj sem Vam za danes dovolj povedala,“ je zaklicala Rožica, ko je končala pravljico, „odložite zdaj svoje delo, — jutri pričnemo tam, kjer smo danes nehale.“

Rožica je vstala, — gojenke so jo obkolile, da ji vošijo ‚lahko noč‘, kajti čas je bil za lepo deklico, da je šla iz dvorane v svojo celico.

Zlasti teško se je pa ločila od nje mlada, lepa, bleda in žalostna ženska, ki je vedno in vedno prijemala roko lepe Rožice. Revica je bila šele nekaj dñij v hiši doktorja Morača.

Prijeli so jo na bregu reke, kjer je pravkar utopila svoje dete v valovih; potem je še sama hotela najti v reki smrt, toda neusmiljeni ljudje so ji ubranili.

Zaman je nesrečnica kričala, naj jo puste za otrokom. Toda prisilili so jo, da je živela ter jo zvlekli v hišo doktorja Morača, kajti mislili so, da je le blaznatí v stanu, utopiti svoje dete.

„Labko noč, Edita,“ je rekla Rožica z milim glasom nesrečnici, „izpusti zdaj mojo roko, — jutri se zopet vidimo.“

„Jutri,“ je vskliknila bleda ženska s tresočim glasom, „toda med danes in jutri leži noč, — o, strašna, grozna noč v tej hiši, v kateri ni spanja ne pozabljenja. — Oh, in če pride naposled dolgo zaželeni spanec na moje trudne oči, tedaj sanjam tako grozne sanje. — Potem vidim svoje ubogo dete, katero sem utopila, in tudi ono drugo, ki je lakote poginilo na mojih prsih, — in potem vidim tudi ničvredneža, ki sem ga ljubila, tega lopova, ki je povzročil vso to bedo in gorje.“

Bilo je prvič, da je nesrečna mlada ženska, ki je

sicer vedno v mračni obupnosti strmela predse, odprla svojo dušo Rožici ter ji povedala svoje bolečine in gorje.

Globoko ganjena je prijela Rožica suho, velo roko nesrečne ženske ter ji rekla, dočim je komaj zadrževala solze:

„Strašne stvari ste res morali preživeti! — Kajne, Vi niste tukaj doma, prišli ste najbrž od drugod?“

„Da, iz Angleškega sem prišla v to mesto, — šla sem za možem, ki je moral bežati iz domovine, ker bi ga sicer zaprli v ječo, — šla sem z njim, ker sem mislila, da je moja dolžnost, da mu pomagam ter ga počasi odvrnem od pota zločinstva in ga vspodbujam k poštenemu delu. Oh, vse je bilo zaman, — trpela sem lakoto in bedo, — stanovala sem v luknji pod zemljo, — a vse ni nič pomagalo! Vedno zanikarnejši, vedno zlobnejši je postajal, dokler mi ni končno dajal le še suh kruh, dočim je s svojo ljubico zapravljal denar, ki si ga je s hudodelstvom pridobil.“

„Strahovita osoda!“ je zaklicala Rožica, „toda povejte, kako je ime ničvrednemu človeku, — ali še živi in zakaj potem ne pride, da Vas odpelje iz te strašne hiše?“

„Morda ne ve, da sem v hiši doktorja Morača, toda če bi tudi vedel, — oh, zelo bi bil zadovoljen, da sem tukaj živa pokopana! — Njegovo ime hočete vedeti, ljubo, dobro dete, Vi, katero je Bog poslal kot svetel žarek, kot angela v to žalostno hišo, — no, povem Vam ime nesrečnika, ki je pustil, da je njegov otrok lakote umrl in njegova žena prišla v blaznico, — dobro si ohranite njegovo ime v spominu, kajti kdo ve, — ljudje se srečajo v življenju, in potem, — ako ga kdaj naletite, — bežite pred njim kakor pred grehom, kajti on je greh! Franc Robič, kralj tatov se imenuje!“

„Franc Robič,“ je ponovila Rožica, „zapomniti si hočem ime, in zdaj pa, lahko noč, Edita; poskušajte spati to noč. Moliti hočem k Bogu, da Vam pošlje pozabljenje in tolažbo in spanje.“

In Rožica se je dotaknila s svojimi ustnicami belga čela Edite, — in ni mogla zabraniti, da se je nesrečna žena Franca Robiča hipoma pripognila in poljubila njeno roko; potem se je naglo iztrgala in hotela hiteti k vratom.

V tem hipu je zadonel kričeč žvižg, potem je slišala Rožica, ko je Švedinja glasno zaklicala:

„K vratom, — uprite se z vso močjo v nje, — zadržite za nekaj minut čuvajke, če bodo hotele noter, saj bomo hitro gotove s to žensko!“

Sedem žensk, najslabše in najbolj propale celega zavoda, ki so bile Švedinji brezpogojno udane, je hitelo k vratom ter se uprlo v nje, dočim so Švedinja, grbasta ženska in ciganka planile na Rožico.

18. poglavje.

Blizu smrti.

Nesrečna deklica je takoj slutila, da velja ta napadnji, — saj je že davno zapazila soyražne poglede v očeh Švedinje Hele, — toda srce ji ni dalo, da bi čuvajke opozorila ali da bi se pri doktorju Moraču pričožila čez plavolaso žensko, boječ se, da bi jo kruto kaznoval. Toda zdaj se je kesala, da ni storila tega, kajti v Helinih očeh je brala tako strašno grožnjo, da jo je mraz pretresel ter strahovita slutnja napolnila njeno dušo.

„Izdajalka!“ je viknila Švedinja ter počasi šlaza-

umikajočo se Rožico kakor divja zver, ki se hoče vreči na svojo žrtev, „Tvoja poslednja ura je prišla! Ha, misliš, da ne vemo, komu se imamo zahvaliti za obrekovanja in za muke, ki jih moramo trpeti? — Ti si ona, ki je nas pri doktorju obrekovala, — Ti si ga napravila do tega, da nam je prepovedal izprehod na dvorišču.“

„Bog v nebesih mi je priča,“ je hlastno zaklicala Rožica, „da nisem nikoli niti ene besede govorila čez Vas, — doktorja Morača že tri dni nisem videla. Če Vam je prepovedal izprehod po dvorišču, se je to zgodilo, ker ste poižkušale splezati na zid!“

„Haha, — lažeš se, kadar odpriš usta!“ je vskliknila Švedinja, „saj vemo, kdo si, — kajne, nedolžna si, sama čistost Te je, toda v resnici nisi drugega negoljubica doktorja Morača, — Ti nisi blazna, nisi umobolna, — tako se le delaš, da bolje paziš na nas! Toda danes, — danes bomo s Teboj obračunile, kajti me ne trpimo ogleduhinje v dvorani!“

Komaj je Švedinja izgovorila zadnje besede, ko se je vrgla na Rožico, jo zgrabila za vrat ter jo z besnim vsklikom vrgla na tla. V istem trenotku sta grbasta ženska in ciganka zapodile ostale umobolne, ki so hotele Rožici pomagati. Preplašene vsled grozečih kretenj teh babur in strašnih groženj, ki sta jih kričali, so zbežale nesrečne ženske v najskrajnejši kot dvorane ter trepetajoč tam obstale.

„Najprej!“ je zaklicala Švedinja grbavki; „daj mi slavnato vrv, ki smo jo splele, — položiti jo hočem tej nedolžnosti okrog vratu in v nekaj minutah bo vse minilo!“

Grbasta babura je potegnila izpod sive obleke, katero je imela kakor vse druge bolnice v blaznici, vrv,

katero je ciganka, ki je bila izurjena v takih stvareh, že pred nekaj dnevi splela iz slame svoje slamnjače.

„Ali me hočete zadaviti?“ je vskliknila Rožica s prdušenim glasom ter se zaman trudila, da bi vstala ter se otresla lepe Hele, ki ji je klečala na prsih, „usmilite se me, — pustite me, — zaslepljenke, nesrečnice, umoriti me hočete, mene, ki sem nedolžna in Vam nikoli nisem nič žalega storila — oh, — proč s to zanko, — pomagajte, — pomagajte, — pomagajte!“

„Zamašite ji z robcem usta,“ je ukazala Švedinja in takoj se je sklonila ciganka čez Rožico ter ji vtaknila v usta klopčič, ki ga je zvila iz pisanega žepnega robca.

In v istem hipu je zavila Švedinja slamnato vrv okrog belega vratu ljubke deklice in jo z obema rokama kolikor je mogla, zadrgnila.

Grgranje in hropenje je zadonelo po dvorani, kjer je zdaj vladala tišina smrti, potem se je čul zamolkel udarec nog deklice, katero so hoteli na tako strahovit način zadaviti, ter glas Švedinje, ki je z zverinsko kruhotijo zaklicala:

„Že grgra, — oči so ji stopile iz jamic, — še eno minuto, — še pol, — ha, — glejte, tako mora umret vsaka izdajalka, — pomagaj mi, ciganku, da bo prej končano!“

Ciganka se je pripognila, da bi prijela konec slamnate vrvi, katerega ji je Švedinja pomolila, — toda v istem hipu je grda starka hipoma zakričala ter kakor od strele zadeta padla na tla.

Železno orodje jo je z vso silo zadelo na glavo ter ji prizadelo rano, iz katere se je takoj vlila kri.

„Proč, zverine!“ je zadonel glas v največjem ogor-

čenju, „angela hočete umoriti, — toda, dokler še lahko diham, ne boste dosegli svojega cilja!“

„Angležinja!“ je zakričala Švedinja ter bliskovito hitro poskočila, da se vrže na novega sovražnika, kajti le malo korakov od nje je stala Edita, bleda kakor smrt, trepetajoča po vsem životu, — toda nad glavo je vihtela železni kavelj za popravljanje ognja, s katerim je malo poprej čuvajka popravljala ogenj v peči ter ga k sreči pozabila v nekem kotu dvorane.

„In čeprav postarem morilka,“ je zaklicala Edita, „naša dobrotnica ne sme umreti!“

Švedinja je skočila k nji, — hotela ji je iztrgati železno orodje, toda takoj jo je zadel železni kavelj na celo in plavolasa, zločinska ženska se je usedla na tla.

V istem hipu so poskušali od zunaj odpreti vrata. Čuvajke, ki so slišale bolestenvsklik ciganke, so hotele vdreti v dvorano. Ženske niso mogle dlje držati vrat, — odprla so se, — in v naslednjem hipu je planil doktor Morač skozi odprta vrata v dvorano, za njim pa višja strežajka in tri druge čuvajke.

Strašen prizor se je doktorju pokazal. Nepremično, slamnato vrv še vedno okrog vratu, je ležala Rožica sredi prostorne dvorane. Poleg nje je stala plavolasa Edita, še vedno držeč železni kavelj, z bliskajočimi očmi, in valujočimi grudi, in v istem hipu, ko je doktor odprl vrata in vstopil, je še enkrat udarila z železnim orodjem po glavi Švedinje.

Le s težavo so Editi izbili orožje, — obnašala se je kakor blazna, — še vedno je menda živila v misli, da hočejo Rožico umoriti, — in ihteč je zaklicala:

„Našega angela so hotele umoriti, — vse, vse morajo poginiti, — gorje onemu, ki ji pride preblizu!“

Čuvajke so vzdignile Rožico in nesrečna deklica se je takoj, ko so ji odvili slavnato vrv z vratu, zavedla.

Baš o pravem času je odprla oči in pričela govoriti, kajti ostale čuvajke so se vrgle na Edito, misleč, da je ona napadla Rožico.

„Ne, — Edita ni nič kriva,“ je zaklicala Rožica s pridušenim glasom, „nedolžna je, — ona me je rešila! — Toda Švedinja in ciganka in grbasti, — te so me napadle, — hotele so me umoriti.“

„Zgrabite te tri zverine!“ je zaklical dr. Morač, „vržite jih v najtemnejšo klet, osem dnj. naj žive ob vodi in kruhu, potem jim bodo že minile hudodelske želje!“

Švedinjo, grbasto in ciganko so naglo zvezali, čeprav so se branile, ter jih hoteli odpeljati,

„Milost, usmilite se revic!“ je zaklicala Rožica ter iztegnila roke proti doktorju, „te nesrečnice morda niti vedeče niso, kaj delajo. Odpustite jim, kakor jim jaz odpuščam!“

Toda doktor Morač se je smrtno prestrašil, ko je videl Rožico ležati na tleh, ne morda raditega, da bi se mu lepa deklica smilila, ko so jo na tak grozen način hoteli umoriti, ampak raditega, ker so mu skoro ugrabili lepo nedolžno devojko, katero je poželel zase, da bi jo imel za svojo ljubico.

S hinavsko prijaznostjo je stopil k Rožici ter jo poskušal za roko prijeti, katero mu je pa hlastno odtegnila.

„Ljubo moje dete,“ je zaklical, dočim so se mu zaočali zabliskale oči v hinavskem sočutju, „nesramnice Te vendar niso poškodovale, — kako bleda si, — treseš se, — pojdi z menoj, takoj Ti hočem dati pomirljivo zdravilo.

Rožica se mu še nikoli ni zdela tako lepa, kakor v tem trenotku, ko ji je mladostno telo še drhtelo pod vtipom zločinskega dejanja. Pod sivo obleko so se dvigale in padale deviške grudi in po celem životu je šinilo drhtenje, da so ji lepi udje strepetali.

„Pojdi, ljubo dete!“ je rekel doktor Morač ter prijel Rožico za roko, „pripravil Ti bom pijačo, ki bo pomirila razburjenost, ki se Te je polastila. — Pojdi v mojo delavnico in bodi uverjena, da bodo nesramnice dobile kazen, ki so jo zaslужile!“

Rožica se je prestrašila, ko je zaslišala doktorjev poziv. Rajši bi se vrnila v svojo mirno celico, da bi bila sama in da bi se lahko izjokala. Toda doktorju se ni smela ustavljati, ni smela dražiti strastij, ki so v tem človeku spale.

Oh, zdrhtela je v grozi, kadar je videla, da so njej gove zelene panterjeve oči uprte v njo. Žalostna s sklonjeno glavo na prsih je šla za doktorjem Moračem, ki jo je po okroglih stopnicah peljal v svojo delavnico.

19. poglavje.

Duševna muka.

V tej sobi, kamor jo je zdaj doktor pripeljal, je bila Rožica že prvič, ko je stopila v blaznico. Tam malokorakov od pisalne mize, je takrat stala, da se požene za svoje pravice, da zahteva nazaj svojo dragu mater, — tam so jo vrgli na tla ter jo odvlekli proč!

Vse te misli so navdajale nesrečno ljubko deklico ter jo svarile, naj bo pazljiva tudi, če bi doktor Morač angelsko z njo govoril.

„Sedi, dete moje!“ je zaklical Morač ter pokazal

na divan. Gotovo si zelo vtrujena. Ta zverina Te je s sirovo silo vrgla na tla! Gotovo Ti še strah pretresa ude!"

Počasi je sedla Rožica na divan. Kako se je pa ustrašila, ko je doktor Morač sedel poleg nje ter jo z zaužnostjo starega prijatelja prijel za roko.

"Poslušaj me, otrok!" je rekel z glasom, ki je bil dober skoro očetovsk, "govoriti mi je s Teboj. Vem, da me v tem hipu še sovražiš, ker me imaš za sovražnika! V resnici sem pa Tvoj prijatelj, Tvoj varih in ko boš še izvedela, kaj sem zate storil mi boš hvaležna."

Rožica je presenečeno pogledala dokторja Morača. Ali si ta človek domišljuje, da jo bo iznova prevaril? Toda njegov obraz je bil tako miren in zanesljiv, oči so bile s tako iskrenim izrazom sočutja uprte v njo, da jo je skoro premotilo to vedenje. Vendar je hitro pojavila svojo roko iz doktorjeve ter se odmaknila prav v kot divana. Nato mu je odgovorila:

"Gospod doktor, če Vam ne zaupam, kdo je kriv temu? Vi sami in nihče drug me nima vjete v tej hiši, — Vi ste me zaprli, ko sem prišla, da poizvedujem po svoji materi.

Ali ni bila to moja otroška dolžnost? Saj nisem kot sovražnica stopila pred Vas! Zelo bi Vam bila hvaležna, ko bi mi dali mojo mater! O gospod doktor, ako je le iskrica človeškega čuvstva v Vašem srcu, usmilite se me! Povejti mi: ali je res, da je moja uboga, nesrečna mati umrla?"

"Da, tako je, ljubo dete!" je odgovoril dr. Morač z zamolklim glasom. "Tvoja uboga mati je v mojem zavodu zaprla oči v večno spanje, — sam sem jih ztisnil in Ti ji lahko privoščiš mir in počitek v grobu,

kajti njeno življenje je bilo tako nesrečno, da je bila smrt rešitev za njo!

Ljuba Rožica, "je nadaljeval nesramni glumač s hinavsko ginjenim glasom, "prosim Te, zaupaj mi: povedati Ti hočem polno resnico; — razkriti Ti hočem celo žalostno življenje Tvoje uboge matere. Nihče me ne more siliti k temu; lahko bi še nadalje molčal kakor doslej ter Te imel vjeto, ne da bi Ti moral dati odgovor za svoje ravnanje. Toda še enkrat Ti zagotovljam, Rožica, da sem Tvoj prijatelj in kot takega me moraš zdaj izpozнатi."

Ali je mogoče, da bi bil ta glas lažnjiv, da bi bile te solze, ki so se blišcale za očali doktorja Morača, hinavske?

Oh, Rožica je bila tako mlada in neizkušena, da ni mogla verjeti v tako hinavstvo.

"Gospod doktor," je zaklicala in proseče vzdignila roke k staremu, sivobrademu lopovu, "ako imate res dober namen z menoj, o potem mi predvsem povejte: zakaj ste me zaprli v svoji hiši, — zakaj ste odtrgali prijatelja z moje strani, ki mi ga je Bog sam poslal za pomočnika in rešitelja? Kaj ste naredili z grofom Mir-kotom Višnjegorskim?"

"Ona ga ljubi!" si je z jezo mislil doktor Morač in krog ustnic se mu je pokazal zaničljiv smehljaj. "No, jaz ji bom to ljubezen iztrgal iz srca!" je mrmljal predse.

"Pojdi bližje, Rožica," je potem rekel z mehkim glasom, — "saj smem, saj lahko govorim glasno s Teboj, kajti v tem hipu Ti moram odkriti neko skrivnost. Izvedi torej: Tvoja mati je bila nekoč kakor Ti zdaj čudovitolepo dekle in kakor Ti je bila sama na svetu. Kruh si je morala z delom svojih rok zasluziti. Pozno

v noč je sedela v podstrešni sobici ter šivala, kajti bila je krepostna in se je ogibala zapeljivosti, ki se ji je na vseh koncih in krajih vsiljevala. Lahko bi imela vse, kar bi hotela in ničesar bi ji ne manjkalo! Bilo je dovolj kavalirjev, ki bi radi preskrbeli lepi Minki udobni, da sijajni dom. Toda ona je ponosno odklonila vse ponudbe.“

„O mati, draga mati!“ je jokala Rožica, ter si držala roke pred obraz, „tudi Ti si bila sama, tudi Ti si bila zapuščena! O uboga mamica, jaz vem, kaj pomeni, če je človek sam na tej kruti zemlji!“

„Da, kruta zemlja,“ se je vtaknil doktor Morač vmes, „v resnici živimo na kruti zemlji, kjer umazana strast pohujšuje mladino! — Tudi za Twojo mater je bila ura, ljuba Rožica, v kateri bi morala izgubiti najvišje, najsvetejše kar ji je nebo še pustilo! — Seznanila se je z mladim plemičem; ta je bil lep, eleganten, bogat in je znal Twojo mater vjeti v svoje mreže. — To je prisegam Ti, Rožica, zavrnila je vse njegove darove, da ostala je v svoji podstrešni sobici. Ničesar je ni mogla, ganiti, da bi ga uslišala, dokler ji ni nekega dne svet volj prisegel, da jo vzame za ženo!“

Tedaj šele se mu je udala, tedaj šele je postala njena gova, — njegova ljubica!“

Temna rdečica je zalila ljubki obrazek Rožice. Z lahnim vzdihom je sklonila glavico na valupoče grudi, ni si upala pogledati doktorju Moraču v obraz.

„Leto pozneje,“ je ta nadaljeval, „si bila Ti rojena, je Rožica, in vsa srečna Te je Twoja mati nesla svojemu ljubčku nasproti, ko je ta prvič po Tvojem rojstvu stopil v podstrešno sobico. Trdosrčno jo je pahnil od sebe in ji povedal, da mora biti vse končano med njima!“

Z brezsramno odkritosrčnostjo ji je rekел, da je že pet let oženjen in oče enega sina.“

Rožica je z rokami zakrila obraz. Krčevito ihtenje si je pretresalo telo.

„O kako zlobni, ničvredni so ljudje!“ je zaklicala. Ali so res na svetu tako nezvesta srca? Saj je vendar moral ljubiti mojo mater, kako jo je mogel potem zapustiti? Prisegel ji je, da se poroči z njo in vendar, — vendar je prelomil prisego!“

„Ti dobri, nedolžni otrok!“ je vskliknil doktor Morač. Ti ravno ne veš, da je ljubezen moških le tako dolgo stanovitna dokler ni utešena njih strast. Tudi onega plemeniča namen je bil, da zlomi cvet, in ko ta ni imel več duha in barve žanj, ga je vrgel proč in se ni več origal, ako ga kdo pohodi na cesti.“

„Pohodi — na cesti!“ je zakričala Rožica in poskočila z divana. — „Pohodi — na cesti; — da, to je prava beseda, gospod doktor, pravkar ste jo povedeli! Brezvestni zapeljivec je vžival njen vonj i barvo tem — potem jo je vrgel od sebe, da so jo potrebiti na cesti!“

Rožica je izpustila roke z obraza. Doktor Morač pogledal z izrazom navideznega globokega sočutja. Rožičina lica so bila mrtvaškobleda in oči, sičer dobre in mile so bile napolnjene s čudnim ognjem. I so ji burno valovale, celo telo ji je drhtelo v raznostenosti.

Doktor se je skoro prstrašil strašnega izbruha, ki je prevzela ljubko deklico pri spominu na toto, ki so jo prizadeli njeni dragi materi.

In vendar, taka mu je ugajala, — ogenj, ki ga je v nji, mu naj služi, da odtrga Rožico od moža, atatega je gorela v ljubezni.

Tudi doktor Morač je vstal. Stopil je tesno k Rožici ter rekel:

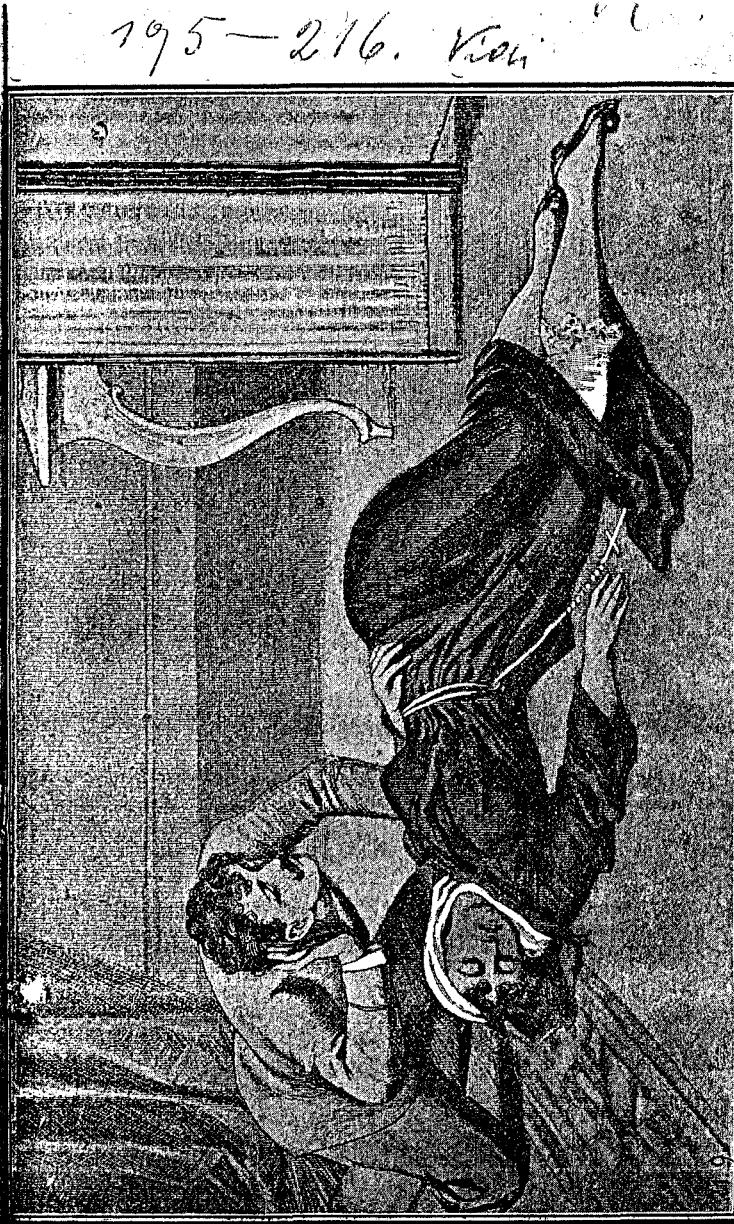
„Ta povest, ljuba Rožica, še ni končana. Lahko jo poslušaš do konca, da izprevidiš, da imaš v meni najdražjega prijatelja in variha! Jaz sem bil oni zdravnik, na katerega so se obrnili, ko Te jè Tvoja mati rodila, in jaz sem postal prijatelj Tvoje matere! Meni je zaupala vse svoje skrivnosti, v solzah mi je pravila brezsrčno izdajstvo plemiča, ki jo je tako prevaral. Prosila me je, naj ji svetujem, kaj ji je storiti. — Prosila me je, naj ji pomagam, da bo njen otrok nosil pošteno ime. — Svetoval sem ji, naj se z otrokom vrže k nogam zapeljivčeve žene, naj ji vse prizna ter jo prosi, naj sprejme njenega otroka in ga skupaj vzgoji z grofovim sinom.“

„Da, to hočem storiti,“ je zaklicala nesrečnica, „to je edino, kar zahtevam; ne jaz, — samo otrok, samo moja Rožica naj ima dom.“

„O Ti dobra, ljubljena mati!“ je zaihtela Rožica, „tako si mislila name in se hotela ločiti od mene, da mi ustanoviš srečo! O, materina ljubezen, Ti si zvezda, ki sije v noči življenja, in nobena tema ni dovolj mračna, da bi je Tvoja luč ne prodrla!“

„Tvoja nesrečna mati ni imela niti denarj i. je nadaljeval doktor Morač svoje laži, „da bi odšla ⁱ oni kraj, kjer je stal krasni zapeljivčev grad. Ti ljud ^{je} segel sem v žep ter ji posodil potrebni denar. ^{je} sem mògel gledati bede in nesreče!“

„To je bilo plemenito od Vas, gospod doktor!“ je zaklicala Rožica, ki je bila skoro popolnoma prepričana o resnici Moračevih besed, ker je znal tako satainuro lagati. „Odpustite mi, če sem Vas kedaj zaničeval vam povražila. Zdi se mi, da sem Vam delala krivico, od
ma!“

Strah na Sokolskem.

9 Mirko se je še enkrat prepričal, da je Arabela trdno spala, — vedel je, da traja to umetno spanje do jutra, — nje se torej ni bilo bat.

Za doktorjevimi očali je zmagónosno zabliskalo. Bližal se je svojemu cilju. Ta lepa, čista, nedolžna Rožica mora postati njegova žrtev!

„Tvoja mati,“ je lagal dalje, „je s Teboj v naročju odpotovala in nekoga dne je stala v ponosnem, bogatem gradu ter se vrgla k nogam lepe, blede grofice. Toda komaj je par besedij izpregovorila, komaj je začela praviti svojo nesrečo, da ima otroka svoje ljubezni do grofa v naročju, da je to grofov otrok, — tedaj je ta sam planil iz stranske sobe, poklical svoje služabnike in dal odpeljati Tvojo mater k policiji.“

„Nesramnež! je vskliknila Rožica s pridušenim glasom, „zatajil je lastnega otroka, — o, jaz gasovražim, — jaz ga zaničujem, — sramota njegovemu spominu!“

„Da, ko bi grofu šlo po volji,“ je zaklical doktor Morač ter si zadovoljno mel roke, „bi prišla Ti in Tvoja mati v ječo. Toda nesrečna Tvoja mati mi je pisala, naj takoj stopim z oblastvi v zvezo. Storil sem to in posrečilo semi je z milostno prošnjo na cesarja, da so izpustili Tvojo mater.

In ker je bila po izpustu iz ječe brez doma in bolna, duševno in telesno vničena, ker ji ni nihče hotel dati dela ter jo vzeti k sebi, sem ji dal jaz v tej hiši, v tem zavodu, ki sem ga medtem ustanovil, mirno tiko zavetje. — Upal sem, da ozdravi, da bo v zavodu prenesla udarce osode, — toda skoro sem se prepričal, da sem se motil. Mrzlica jo je zgrabilna in ko sem jo s trudom in težavo rešil, mi je bilo skoro žal, da sem o ohranil pri življenju, kajti Tvoja mati, Rožica, je postala — blazna!“ —

Z zamolklm vsklikom je padla lepa, mlada, ljubezuiva deklica pri zdravnikovih besedah nazaj na divan.

Krčevito ihtenje ji je pretresalo telo. Toda doktor Morač ni imel usmiljenja z obupnostjo Rožice, hotel jo je še bolj potreti. Haha, imel je še zadnji, strašni udarec pravljjen zanjo.

„Povej Rožica, ali naj Ti imenujem ime onega,“ ji je šepnil v uho, se sklonil čer njo ter počasi položil svojo roko na njeno polno ramo, da je čutil drhteče meso pod prsti, „ali bi rada izvedela ime človeka, ki je uničil Tvojo mater? Dobro, izvedela ga boš! Poprej Ti pa hočem dokazati, da je ta človek največji lopov, ki jih zemlja nosi. — Kajti ni bilo dovolj, da je zapeljivec Tvojo mater zapustil ter jo umobolno spravil v blaznico, — haha, tudi Tebe je hotel uničiti! Jaklič, ki Te je vzgojil, je bil orodje, ki Te je ukrašel v blaznici in spravil v Pariz. Na smrtni postelji ga je najbrž mučila vest, da Ti je povedal, kje je Tvoja mati in Te k meni poslal. — Toda kajne, imena Tvojega očeta Ti ni imenoval, tega Ti je zamolčal?“

„Sveti Bog, to je res!“ je zaklicala Rožica s solzimi očmi, „Jaklič mi ni imenoval imena mojega očeta, toda prisegel mi je, da ga ne ve.“

„Torej je kot lažnjivec šel v pekel!“ je zaklical doktor Morač, „imena Tvojega očeta Ti ni hotel imenovati! — Dobro torej!“ je nadaljeval Morač, „Ti si se podala na pot. Po največjih težkočah si dospela iz Pariza sem. Toda povej, kako je prišlo, da si se ne-nadoma seznanila z mladim možem, ki se je imenoval grof Mirko Višnjegorski?“

„Mirko, — o, srečala sem ga ob gozdnem robu, ko sem neznajoč za pot tavala okoli. Peljal me je sem in ko je slišal moj klic na pomoč, je vdrl prav v to temno hišo.“

„In Ti res misliš, dekle, da je vse to bilo le slu-

čajno?“ je zaklical doktor Morač. „Haha, takih slučajev ni na svetu! To je bilo dogovorjeno lopovstvo, kajti zapeljivec Tvoje matere se imenuje grof Višnjegorski in Mirko Višnjegorski je njegov — sin! Poslal ga je, da Te prav tako gotovo uniči, kakor je stari grof spravil Tvojo mater v nesrečo!“

Krik je zodonel po sobi, ki je prišel iz globočine strahovito mučenega srca.

Rožica je poskočila. Trepetajoč je stala pred zdravnikom ter pritiskala roki na sence. Hotela je govoriti, toda glas ji je zastal v grlu. Oči so ji bile strmeče-brez solz, toda v njih je gorel strahoten ogenj. Naposled ji je vendar prišel drug vsklik iz ust in obenem z njim besede:

„Mirko je moj brat, — o potem sem časno in večno izgubljena!“

Zamolkel padec in Rožica se je zgrudila na mehko preprogo, ki je bila razprostrta po doktorjevi delavnici. Toda nezavestna ni bila, le živci so ji bili tako raz, burjeni. Ne, zopet se je zagnala na kolena ter zaklicala s pridušenim glasom:

„Milost, gospod doktor, imejte usmiljenje z menoj, — recite mi, da ni res! Vse, vse Vam hočem verjeti, le tega ne, — ker tudi ne morem verjeti, — ker mi sicer ne preostaja drugega nego končati si življenje. — Recite mi, da Mirko ni moj brat! — Oh, moje srce je tako navezano nānj — ljubim ga tako goreče, vroče in iskreno kakor še nikoli ni nobena ljubila svojega fanta, — toda z drugačno ljubeznijo nego jo ima sestra do brata, — in če bi morala zdaj vedeti, da so ustnice mojega brata počivale v razkošju na mojih, da me je brat tako vroče objemal, da mi je brat šepetal besede, kakor jih le sme ženin nevesti šepetati v sladki, bla-

ženi ur! — Oh, gospod doktor, usmilite se me, — dajte mistrup, strup, — o pustite me umreti, — umreti, — umreti!“

„Nesrečnica!“ je zaklical doktor Morač s tako groznim glasom, ki je Rožici kakor nož rezal v dušo, „nesrečnica, ljubila si svojega brata. O, iztrgaj si to ljubezen iz srca, čeprav je tudi srce uničeno!“

„Ne morem,“ je zastokala usmiljenja vredna lepa devojka, kateri je mraz groze pretresal telo, „ne morem, — ne morem se mu odreči, — nikoli ga ne bom nehalaljubiti, — toda varujte me pred njim, da ga nikoli več ne srečam, da ga nikoli več ne vidim, kajti ko bi ga zopet videla,“ je nadaljevala Rožica z vročimi solzami, ki so kakor vrelec bolečin lile iz njenih očij, — „potem gospod doktor, ne bom mogla odvrniti pogleda z njegovega ljubega obličja. In če bi razprostrl roke ter mi zaklical: „Rožica, bodi moja!“ potem — potem, — oh, gospod doktor če ste kedaj ljubili, potem boste razumeli, da se ne more ustavljati klicu ljubezni. In vendar me pretresa groza pred prepadom, ki se odpira pod mojima nogama ter mi grozi, da me požre. — Mirko naj bi bil moj brat, — mož, ki ga ljubim z brezmejnim in neizrekljivim hrepenenjem, njega naj mi osoda na veke prepove!“

Globoko se je sklonila Rožicina glavica, — lasje, svileni kodri so se ji razpeli ter padali v gostih valovih do tal, belo njeničelo se je skoro dotaknilo tal.

Doktor Morač se je sklonil k nji, vražje zmago-slavje mu je skremžilo obraz, — strahotno so mu zabliskale bodeče oči pod očali. Bil je na cilju, — zmagal je, — Rožica Jaklič mu je zapadla, — ugrabil ji je poslednje, na kar je še verjela, — kar je še upala, — poslednje, kar ji je še kakor zvezdni sij razsvetljeval

temno življenje, — temno je bilo zdaj krog nje, — noč prezupanja se je zgrnila nanjo.

„Rožica Jaklič,“ je zaklical doktor Morač z zavolklkim, glasom, „izvedela si zdaj osodo svoje uboge matere, odprl sem Ti oči, da Te obvarujem iste osode. Ali se hočeš tudi Ti vreči v roke moža, ki bi Te zapeljal, kakor je bila nekdaj Tvoja mati zapeljana od prevestnega nesramneža in ki bi Te prav tako zapustil, Te prav tako nesrečno napravil? — Govori, odgovori mi, Rožica, kajti prisegam Ti, ako se hočeš še zdaj vrniti k Mirkotu Višnjegorskemu, se bodo odprla vrata moje hiše pred Teboj, — Ti nisi več bolna, greš lahko tamor hočeš.“

Sivolasi lopov je stopil k vratom, jih s tresočo roko proko podrl, potem je pokazal ven ter ozrši se nazaj na trepetajočo, omahujočo deklico, še glasnejše zaklical:

„Pojdi vendar, — pojdi, jaz Te ne držim več, — ali ne slišiš zunaj vriskanja in petja sveta, ki je tako cep in daje tako srečne ure, — pogrezni se vendar v valove življenja, — uživaj svojo mladost, — zapravljaj svojo čast, — pusti, da Te oropajo Tvoje lepote in nedolžnosti, — jaz Te ne držim več nazaj! Zahtevala ti prostost, dodeljena naj Ti bo, Rožica!“

Tedaj je devojka vstala. Mrtvaškobleda, s tresočimi ustnicami, valupočimi grudi in strmečimi očmi je počasi stopila k zdravniku, — iztegnila je roke po njem, — še preden ga je dosegla, se je zgrudila pred njim na kolena.

„Gospod doktor, — gospod doktor, — Vi, prijatelj moje matere, — ne zapustite me, — glejte pred Vami ležim na kolenih, — prosim Vas, rotim Vas, — pustite me tukaj, privoščite mi zavetišče, ki sem je našla. — Pustite mi, da sem kedaj dvomila v Vas! — Jaz naj

bi šla med svet, — oh, ne, svet se mi gabi, — noče — ne morem! — Poizkušala bom, da pozabim Mirkot — ljubi doktor, ljubi, dobri gospod, — ne zapodite mi ven med hladni, neusmiljeni svet!"

"Torej hočeš ostati, dekle?" je zaklical Morač, je komaj zakrival svoje vražje veselje, "dobro, to boš tudi za naprej živila pod mojo streho, toda — po nekim pogojem."

"Le povejte ta pogoj, gospod doktor, izpolnila bom ako ne nasprotuje mojim občutkom, — moji časti."

"No, vstani torej, Rožica, in pojdi k pisalni mizi. Toda moral jo je prijeti za roke in jo vzdigniti sicer bi nesrečnica ne mogla vstati, bolj jo je nesnego vodil k pisalni mizi.

Pred mizo je morala sesti v stol in doktor ji potisnil pero v roko.

"Piši, Rožica!" ji je ukazal Morač, dočim se z eno roko upiral na mizo in drugo položil svoji žrtvi na ramo.

"Pisati, — pisati? Kaj naj pišem, kaj zahteva od mene, gospod doktor? Ali naj Vam zastavim svoje zveličanje, — pri velikem Bogu v nebesih, prevarabi bili, če bi le vinar plačali zanj, kajti moje srce tako ubogo na sreči, tako pusto, tako prazno, jaz sem izgubila svojo srečo!"

"Piši, Rožica, kar Ti bom narekoval; — ali pripravljena?"

"Pripravljena sem," je šepnila nesrečnica s pritajenim glasom.

Ah, hotela je jokati, a vendar je ležala solzna megla pred njenimi očmi, skozi katero je komaj mogla gledati na papir, — pisati bi morala, a vendar se je roka tako silno tresla, da je komaj oklepala pero.

— pisati bi morala in vendar je slišala le kot daljno šumenje, kar ji je zdravnik blaznih narekoval:

"S tem potrjujem, da sem danes na kolenih prosila doktorja Morača, naj me obdrži v svoji hiši."

"Da me obdrži v svoji hiši —," je ponovila Rožica.

"Zdaj vem, da človek, kateremu sem zaupala, ni vreden mene, jaz ga zaničujem ter mu prepovem, da bise mi šekedaj približal."

"Jaz ga zaničujem — in mu prepovem," — je šepetala Rožica za zdravnikom in zapisala te besede.

Hipoma je začela nesrečnica ihteti in debele solze so ji kapale na papir, — vroče solze, ki jih je jokala njena duša.

"Čutim," je nadaljeval zdravnik, "da je moj duh bolan. Smatram se za takobolno, da moram biti v blaznici doktorja Morača, — nikoli več binehotela iti iz nje ter izrekam zahvalo gospodu doktorju Moraču, ki skrbi kakor oče zame, zapuščeno in osamljeno devojko."

"Skrbi kakor — oče!" je vskliknila Rožica s pridušenim glasom, "gospod doktor jaz ne morem več, — čutim, da bom res izgubila pamet, končajte, gospod doktor, končajte!"

"Saj je že konec!" je zaklical lopov z trdim glasom, "zdaj ni treba drugega nego Tvoje ime. Podpiši torej svoje ime, namreč 'Rožica Jaklič' in današnji datum!"

Zgodilo se je!

S tresočo roko je Rožica podpisala svoje ime na grozoviti papir, s katerim se je za vedno zapisala hudiču v človeški podobi, ki je z ničvredno lažjo zastrupil njenou dušo.

„In zdaj pojdi, otrok,“ je rekel zdravnik, „pojdi v samoto svoje celice, — lahko še vedno občuješ z blaznimi kolikor se Ti poljubi, — pravijo Ti angel, ||| ohrani si to lepo ime!“

Pri teh besedah je njen roko oklenil s svojo, — ledrenomrzli so bili tresoči prsti. Pohotno je zdaj prisnil le slabo se branečo deklico nase ter prižel svoje vele ustnice s poželjivostjo na njen belo čelo.

Rožica se je zdrznila pod tem dotikom, — hlastno je umaknila glavo in zbežala k vratom, — ko pa je prišla do praga, je hipoma obstala.

Bilo ji je, da mora planiti nazaj k pisalni mizi, da mora nazaj dobiti dokument, ki ga je pravkar podpisala s svojim imenom in s svojo srčno krvjo, — toda ukazujoče je iztegnil Morač roko ter z drugo trdno zgrabil dokument.

„Ubogaj, Rožica,“ je zaklical s osornim glasom, „ubogljivost je v tej hiši prva dolžnost.“

Tedaj je Rožicina glava trudno padla na prsi, splažila se je proč od praga, komaj je vedela, kako je prišla v svojo celico.

Vrgla se je na svoje ubožno ležišče, — zagrebla je solzni obraz v trdo blazino in s tihim, pridušenim, od solz zatajevanim glasom je šepetala pred se:

„Solnce je zašlo, — noč je okrog mene, — poslednje sem izgubila, kar sem imela, — ubeži, sladka ljubezen iz moje duše, kajti greh in blaznost bi bila, — Bog v nebesih, pomagaj mi, da pozabim, vzemi me v svojo varstvo, — daj da pozabim, da sem bila za par hipov srečna!“

20. poglavje.

Srce ne more reči, — kako Te ljubim jaz!

V malem salonu Sokolskega gradu so gorele svetilke ter razsvetljevale zelo udobno pohištvo, s katerim se je prav ta soba odlikovala.

Grof Radivoj Šokolski je najraje bival v tem prostoru, kajti tukaj je njegova ranjka mati najraje sedela, — tukaj se je, ko je bil še Radivoj otrok z njim igrala, — ali mu je pa čitala lepe pravljice. Oh, vedno mu je še bilo, kakor bi plaval duh drage umrle matere po tem prostoru in zdele se mu je, da čuje njen glas ako je sedel v globoke misli zatopljen v kotu pri oknu, kjer mu je bil najljubši prostor.

Zato je imel Radivoj Šokolski navado, da je po večerji šel v to sobo ter še malo pokramljal s svojo hčerko Lolo in z Alenko pl. Radičevo, medtem ko je pokadil svojo cigaro, — večkrat so tudi kaj igrali ali pa muzicirali.

Poleg tega salona je bila soba za godbo, v kateri je stal velik glasovir, — in ker je bil Radivoj izvrsten igralec na gosli, je rad muziciral, — godba mu je bila s svojimi lahnimi, hlačečimi zvoki balzam za rano, ki jo je nezaprto nosil v svojem srcu.

Taki večeri so bili za Lolo prava muka, kajti i v zabavi i v godbi in igranju na glasovir, kadar je bilo treba grofa Radivoja razvedriti, se je pokazalo, kako malo se je učila.

Alenka je pa bila povsod doma, — bila je tudi izvrstna igralka na glasovir, — in ker je imela lepo doneč glas, se je večkrat zgodilo da jo je Radivoj zaprosil, naj mu zapeo kako pesem.

ljubkim dekletom s takim spoštovanjem, ki je znatno večje od navadnega spoštovanja.

„Ali je mogoče?“ se je vprašala Lola, „da bi jo grof ljubil, — oh, ta Alenka pl. Radičeva ji bo morda enkrat strašno prekrižala račun, — morda je bila ona orodje, ki ga je nebo izbralo, da prekriža njene temne načrte, — načrte katere je njena mati Arabela tako zvito zdelala in katere je tudi na pripraven način do tega hipa izvršila. Ha, ko bi se Alenka drznila vzdigniti oči k grofu Radivoju Sokolskemu, ako bi se res med Radivojem in Alenko kedaj izgovorila ljubavna beseda, — potem, — potem — —

Lola je stisnila ustnice, — beli zobje so ji zakripali, — in v tem hipu ko so njene oči zaplamtele kakor oči divje zveri, je bila res podobna zlobnemu duhu, ki je prišel iz pekla, da uniči ljudi, ki se mu približajo.

Čuj, iz sosednje sobe je zadonela sladko in milo ter iskreno prisrčna pesem, ki bi morala ganiti srce vsakega človeka, — in celo Lolo je za hip premagalo očarljivo petje.

Lahno in ganljivo so doneli zvoki glasovirja, — in Alenka je pela z melodičnim glasom:

Strune, milo se glasite,
Milo, pesmica, žaluj;
Srca bolečine skrite
Trdorsčni oznanuj:

Kak bledi mi mője lice,
Kak umira luč oči,
Kak teko iz njih solzice,
Ki ljubezen jih rodi.

Od želja kako zdihuje,
Po nji hrepeni srce,

Tudi danes se je to zgodilo in Lola se je skrivaj tresla v besnosti, ko se je Radivoj obrnil k ljubki družabnici nesrečne Minke ter ji rekел:

„Gospica Radičeva, ali bi ne bili tako dobri, da bi me razveselili s kako pesmico?“

„Gotovo, gospod grof,“ je odgovorila Alenka ter lahno zardela v lica, — treba Vam je le ukazati.“

„Ne, jaz samo prosim,“ je zaklical Radivoj in takoj je hitela Alenka, ljubka v vsaki svoji kretnji v sosednjo sobo, pustivši zaveso pri vratih razgrnjene. Takoj nato so se oglasili akordi, s katerimi je Alenka spremjevala svojo pesem.

Grof Radivoj je sedel v senco. V rokah je držal cigaro, glavo s plementitimi potezami in izrazovito brado je imel sklonjeno na prsi, oči so mu bile napol zaprte.

Lola je stopila k oknu, odgrnila je malo zaveso ter gledala ven v noč. A nji ni bilo do tega, da bi gledala zvezde, ki so v jasni svetlobi migljale na nebu, — ampak hotela je le skriti obraz grofu Radivoju, kajti Alenki ni privoščila, da bi s svojim lepim in čistim glasom in duhovitim prednašanjem razveseljevala grofovno srce.

Oh, zakaj ji narava ni dala tega daru, — zakaj si ni mogla s petjem pridobiti srca drugih?

To nehvaležno bitje se je jezilo na previdnost, ki jo je vendar tako bogato obdarovala, ki ji je dala demonično lepoto, s katero je le preveč vpliva imela na človeško srce, — zavidala je nesrečno, lepo deklico in njen nadarjenost v godbi, katero ji je osoda dodelila, — da, še več, celo sovražila je Alenko pl. Radičevou in le teško se je premagovala napram nji.

To sovraštvo je bilo umevno, — kajti Lola je

Kak mu je veselje tuje,
Kak od sreče nič ne ve;

Kak s seboj me vedno vleče,
Koder hodi, njen obráz,
Kak obliče nje cveteče
V srcu nosim vsaki čas.

Radivoj je globoko na prsi sklonil glavo, — trepalnice so mu zatisnile oči ter skrile ognjeno iskreči pupile, — izza svilenih obrvi sta stopili dve solzi ter viseli na njih kakor dragoceni kapljii bolesti, katero je jokala plemenita duša.

Pesem je utihnila, toda Alenka se ni več pokazala, — igrala je dalje in izpod belih prstov so ji vreli zvoki, zdaj ganljivo zdaj susteče kakor sladka šepetajoča ljubavna izpoved, — zdaj so se zopet vdignili proti nebu, strastno, koprneče kakor bi hoteli nebu iztrgati srečo, katero je doslej ljudem odrekalo.

V tem je Lola naglo stopila k očetu.

„Lahko noč, oče,“ je rekla, se sklonila k njemu ter ga poljubila na čelo, „malo trudna se čutim, — rada bi šla v posteljo, — oprosti, da že zdaj odhajam.“

„Lahko noč, ljubo dete!“ je reklo Radivoj ter prisnili hčerko nase, ker je bil še preveč ganjen, da bi izrekel vse, kar je v tem hipu občutil, „lahko noč spančkaj sladko.“

„Nočem motiti gospice Radičeve,“ je rekla Lola, „reci ji v mojem imenu lahko noč, oče.“

Nato je odšla ter namenoma zaloputnila vrata. Toda komaj je dospela na koridor, ko je z urnostjo neslišnostjo mačke planila v malo sobico poleg godbeni sobe, od katere so jo le zavesi ločile.

Za zavesami je obstala, tiho, ne da bi se gani, — da, pritisnila je roke na burno valujoče grudi, ki

bi hotela braniti burno bijočemu srcu, kajti slutila je, da bo nocoj izvedela, kako daleč je že prišlo med Radičovjem in Alenko.

Njena mladostna, toda do skrajnosti izpridena duša si ni mogla drugega misliti, kakor da sta se še vedno lepi grof in ljubka mlada deklica udala v grešno ljubezen. In da bi to izvedela, je bilo za Lolo tako važno, da je hotela vse poizkusiti.

In res, ni ji bilo treba dolgo čakati, ko je grof Radivoj stopil v godbeno sobo.

„Prosim, ne dajte se motiti, gospica Radičeva,“ je reklo, ko je videl, da je hotela Alenka nehati igrati in vstati s stola, „le igrajte naprej, — ako dovolite bom sedel poleg Vas ter poslušal.“

Alenka ni ničesar odgovorila ter igrala dalje; — toda Lola je opazila, da se je večkrat zmotila, napačnotipko udarila ali pa prepočasi ali prehitro igrala. Ne nadoma je nehala, odmaknila mali stolec, na katerem je sedela, na stran, ter rekla:

„Danes ne morem več igrati, gospod grof, ona pesem, ki sem jo poprej pela me je zelo razburila, — bila je najljubša pesem moje ranjke matere. — Prosim, dovolite mi, gospod grof, da tudi jaz odidem, — naša uboga bolnica me bo morda potrebovala, čeprav je trdno spala, ko sem odšla.“

„Oditi hočete že, gospica Alenka?“ je vprašal Radivoj, in jaz sem se že tako veselil, da bom še več pesnij slišal od Vas. — O, Vi ne slutite, kako dobromi de Vaše petje, — kakor hladeči balzam mi leže na bolno srce.“

„Potem, gospod grof, bom igrala dalje,“ je odgovorila Alenka, — o moj Bog, saj ne želim nič bolnega da se Vam malo zahvalim za Vašo dobrotljivost.“

in ljubezen. Oh, in vendar ne bom nikoli poravnala tega dolga, ki ste mi ga naložili.“

„O dolgu ne more biti govora,“ je odgovoril Radivoj, „nasprotno, velika sreča se mi zdi, da ste prišli v mojo hišo, Alenka. — Ali ni res to, da je z Vašim prihodom tudi sreča prišla v mojo hišo, — vsled tega, ker sem Vas srečal, se mi je posrečilo, da sem ubogo umobolno našel v blaznici dr. Morača, — da sem jo lahko semkaj pripeljal v varstvo, — in ne dolgo potem, se mi je zopet našla hči, moja ljubljena Lola.“

Alenka je povesila oči, — kadar je grof omenil Lolo, je postala nemirna, — toda nikoli ni prišla čez njene ustnice žal beseda zoper Lolo, — nasprotno, navadno se je strinjala s poхvalo in še pomagala hvaliti, kadar je grof Radivoj s tako ljubeznijo govoril o Loli.

„In tako sem se že odvadil sreči,“ je nadaljeval Radivoj ter uprl svoje oči v ljubko lice mlade devojke, — „bil sem tako zapuščen in nisem ničesar več upal, — toda odkar ste Vi, Alenka, v tem starem gradu, je zopet prišlo upanje v mojo siromašno srce in zato se imam Vam zahvaliti.“

Z naglo kretnjo, česar Radivoj sam ni nameraval, je prijel roko lepe deklice ter jo oklenil s tresočimi prsti.

„O kaj delate, gospod grof?“ je šepetala Alenka ter poizkušala odtegniti grofu roko, „prosim, dovolite mi, da odidem, — jaz, — o Bog, gospod grof, — prosim Vas, — pustite me, — jaz Vam nočem izdati, kaj se godi v moji duši.“

„In misliš-li, Ti ljubo dete!“ je zaklical grof Radivoj ter Alenko kljub temu, da se je branila potegnil nase ter položil roko krug vitkega pasa, „ali res misliš, da nisem čital v Tvojih očeh, kar si tako skrbno zakrivila, — tudi v mojem srcu, Alenka, se je tako godilo,

— tudi meni je, kakor bi mi morala pömlad še enkrat zeleneti, kakor bi morala vigred ljubezni še enkrat priti v moje ubogo, otrpolo srce! Naj izgovorim danes, česar si samemu sebi nisem upal priznati, — toda pogledi Tvojih dobrih, zvestih, krasnih oči Alenka, so kakor solnčni žarki vplivali na mojo dušo, — jaz Te ljubim, Alenka, — ebožujem Te, edino moje ljubljeno dekle!“

Trenotek se je zdelo, kakor bi Alenka z blaženim smehljajem mu hotela pasti na srce, — že se je sklonila proti njemu, — njene ustnice so bile njegovim tako blizu, da je čutil lepo duhtečo sapo njenih ust na licih, — toda v naslednjem hipu ga je z obema rokama odrinila od sebe — in obledela se je zgrudila na mehki stolec pri glasovirju.

„O, kaj ste storili, gospod grof!“ je rekla ter pritisnila sklenjene roke na čelo, — nikoli bi ne smeli tako govoriti k meni; — to priznanje me prežene iz Vaše hiše in zopet v bedo, v kruti svet, kateremu ste me nekoč tako dobrotno iztrgali. Ne, ne, zdaj ne morem več ostati v Vaši hiši, kajti ker vem, da me ljubite, gospod grof, moram bežati, kakor daleč morem, — kajti nikoli ne bom kratila pravice drugi.

In ta druga živi,“ je nadaljevala Alenka, ko je grof kakor bi se iz lepih sanj vzbudil, kakor okamnel sedel pred njo, „ona živi, Vaša uboga, nesrečna soproga in stoji med nama, in čeprav je le umobolna, — ima vendar pravice, — svete pravice in le brezvestno, zhobno in zločinsko dekle bi ji uropalo te pravice.“

Solze so se vlike iz očij lepe družabnice, vstala je ter hotela steči mimo Radivoja, toda v naslednjem hipu jo je objel z obema rokama, — strastno jo je pritisnil na prsi — s strastjo katere se je Alenka ustrašila in kateri se je vendar z vsemi razkošjem deviške duše udala.

„Da, prav imaš, dekle moje,“ ji je šepetal Radivoj s tihim glasom, „ona je med nama, uboga, nesrečna umobolnica, in čeprav je pravzaprav mrtvo bitje, senca brez duše, — midva bi nikoli ne mogla biti srečna, dokler bi naju gledale njene mrtve oči, dokler bi slišala njen blazni, srce pretresujoč smeh.“

Toda, se morava-li zategadelj odreči veselju in sreči, da se vsaj vsak dan vidiva, — da živiva skupaj, tako čisto kakor moreta dva vrla, značajna človeka živeti, ako se nočeta brezobzirno udati drug drugemu? Ne, Alenka, ne pojdi od mene, ne jemlji mi veselja, da slišim vsak dan Tvoj glas, ali me hočeš zopet napraviti za zapuščenega siromaka?“

„O, zdaj me ne potrebujete več, gospod grof,“ je odgovorila Alenka ter se zaman trudila izviti se nežno iz njegovih rok, „saj nište več tako zapuščeni kakor mislite, saj imate svojega otroka, svojo Lolo.“

„Da, hvala Božu, imam jo zopet!“ je zaklical Radivoj, „in krivično sem ravnal, ko sem se imenoval zapuščenega človeka. Toda veš, Alenka, Lola ne bo ostala dolgo v mojo hiši, — lepa je, — skoro pride kak človek, ki jo bo hotel imeti za ženo, — in če je pošten, nji všeč snubec, imam-li potem pravico, da ga zavrnem? Ako mi Lola poreče: „Jaz ga ljubim, oče,“ bom razprostrl svoje roke ter ga pozdravil kot zeta, — potem me bo Lola zapustila, — skoro bo hrepenela po novem življenju, po novi sreči, — in jaz, — jaz bom na Sokolskem gradu prav tako zapuščen kakor poprej. Ostanite, Alenka, ostanite,“ je nadaljeval Radivoj s prosečim glasom, — „ne pustite me več samega. O če bi vedeli, kaj sem trpel, kaj še trpim, bi imeli gotovo malo usmiljenja z menoj.“

„Usmiljenja?“ je odgovorila Alenka ter se nežno

pritisnila lepega visokega moža ter z bleščečimi očmi zrla k njemu. Kjer sije solnčni žarek ljubezni, tam ni treba malega plamena usmiljenja!“

„Alenka!“ je vskliknil Radivoj z drhtečim glasom, „to, — to je bilo priznanje, — zdaj vem, da me ljubiš, — o bodi blagodarjena za to besedo!“

Zastor, ki je zapiral vhod v malo sobico, kjer je prisluškovala Lola, se je premaknil — tiho sikanje je zadonelo za fino svilo, toda človeka, ki sta se držala iskreno objeta ter prvič sklenila ustnice v blažen poljub, nista slišala tega glasu, ki je bil podoben sikanju kače.

Dolgo in iskreno je pritisnil Radivoj svoje ustnice na one ljubljene deklice, nato pa je odločno vzdignil glavo.

„Tako, ljuba moje Alenka, to je bil prvi in zadnji poljub dokler živi nesrečnica v vrtni hiši in zdaj Ti prisegam, — obljubujem, da ne bo nikoli več med nama beseda ljubezni, dokler ne umre in ne pojde k večnemu počitku uboga umobolna Minka, — potem šele se bom imel za prostega, potem, Alenka, bo imel ta grad zopet gospodinjo.“

„Nikoli!“ je siknilo za zastorom, — „samo ena grofica Sokolska je in ta se ne bo oropati pravic.“

„Daj mi roko, Alenka,“ je zaklical Radivoj z globoko tresočim glasom, — „še enkrat mi poglej v oči, — dobro si vtisni v spomin blaženi trenotek, ki sva ga pravkar doživel. — V tem hipu se posloviva od blažnosti, od katere je zdaj le trohica nama padla v srce, toda enkrat, — ljuba Alenka, enkrat bo nama zopet napolnila duši in takrat postaneva oba srečna.“

Dala mu je obe roki in grof jih je krepko stisnil. V tem trenotku sta si plemenita človeka, ki sta se tukaj

našla, prisegla obljubo, o kateri sta oba vedela, da jo držita naj pride karkoli hoče.

Lola je pa pravtako neslišno žopet šla iz sobe kakor je prišla noter, — vroča razburjenost ji je s temnordečim žarom zakrila lica. V tem položaju ni mogla iti v spalnico, — vedela je, da ne bo mogla zaspati.

Hitela je po stopeh na vrt, ter tavalala pri zvezdnem svitu po peščenih stezah, — razburjena je hitela pod drevesi, ki so se v rdeči in rumeni jesenski krasoti odsvitala.

„Lola, — Lola!“ je zadonelo na njeno uho.

Lepa sleparka se je zdrznila, hipoma je obstala, kakor bi jo udarec z bičem zadel.

Izpoznala je glas Franca Robiča, — tu na vrtu se je po noči sešla z onim, katerega se je plašno doslej ogibala, da bi ne bila sama z njim. Kajti odkar si je Franc Robič z lopovskim činom, ki je zahteval življenje kočijaža, priboril vhod v Sokolski grad, odkar je vstopil v službo grofa Radivoja Sokolskega, je vedno skrbela, da ne bi prišla med štirimi očmi skupaj z njim, — in v tem prizadevanju je tudi niso strašili temni pogledi iz očij Franca Robiča.

Toda zdaj se ga ni mogla izogniti, kajti kakor bi iz tal zrasel je stal hipoma pred njo. Sploh je pa v livreji (služabniški uniformi), ki jo je imel na sebi, izgledal lep in stasit, vitko, atletično raščeno telo je izvrstno pristojalo črnosviljenim hlačam dokolenicam, ki so kazale krasno oblikovane noge, — široka, izbočena prsa so se prosto gibala v temnozeleni sukni z zlatimi gumbi.

„Torej vendar sama!“ je zmagonosno vskliknil Franc Robič, „zaboga, Lola, zelo si izkušala mojo potrepljivost in v resnicì, dlje bi ne bil več vzdržal vlogę

ponižno se plazečega služabnika pred Teboj, jaz ki sem bil navajen držati Te v objemu ter srkati sladke poljube s Tvojih ust. — Naglo, pojdi zdaj z menoj, — govoriti mi je Teboj. — Toda tukaj se ne smeva muditi, ker bi naju lahko kdo videl z grajskega okna, — pojdiva tja, mali paviljon je molčeč, — tam se lahko vse pomeniva.“

Prijel jo je za levo roko ter jo krepko stisnil in potegnil Lolo za seboj. In šla je z njim brez volje, kajti čutila je, da nima nobene moči nasproti temu možu. Kajti vedel je za njeno skrivnost, — lahko bi ji bil nevaren. Le ena beseda od njega, — in vsa mogočnost je končana, razkrinkana je bila kot sleparka ter morala naglo ubežati, ako se ni hotela seznaniti z ječo. Zato se je uklonila volji Franca Robiča.

Skoro nato sta stopila v mali paviljon, ki je ležal na drugem koncu vrta, blizu zidu ter bil na treh straneh obraščen z divjo trto.

„Tako ne pojde več dalje, Lola,“ je vskliknil rdečelaši zločinec, „blazen postanem, ako bom še nadalje nosil to prekleto livrejo, — in vendar ne morem živeti brez Tebe, — moram biti v Tvoji bližini, — le eno besedo reci in združena sva za vedno.“

„Jaz Ta nerazumem, Franc,“ je rekla Lola ter se izognila njegovemu pogledu, — „kako si misliš to: za vedno združena?“

„Tako bi v prejšnjih časih ne govorila,“ je zaklical Robič, „takrat bi me takoj razumela. Toda kajpada, — ako se postane tako imeniten kakor Ti, — ako se je mlada kontesa, kateri se klanja ves svet, tedaj se pozabi na ljubezen. Toda varuj se, Lola, — nekega dne se stvar lahko preobrne v Tvojo škodo, igra je končana, preden se zaveš. Kratek pogovor z grofom Radivojem

Sokolskim med širimi očmi zadostuje in — Tvoje lepe sanje so proč! Potem Ti ne preostane drugega, nego da se vrneš v ozko, umazano ulico k Galjevki, pri kateri si tako dolgo živila.“

Lola se je zdrznila, — navadila se je že tako na blišč, bogastvo in moč, da ni več mislila na možnost, da bi se nekega dne vzbudila iz lepih sanj.

„Ne boj se ničesar,“ je rekel Franc Robič, „jaz Te ne bom izdal. Toda, Lola, priložnost je ugodna, — lahko imava miljone, če hočeva in mislim, da bi to za-dostovalo za srečno življenje v Ameriki.“

„Miljoni — kako bi pa prišla do njih?“

„Ali misliš, da Franc Robič nima odprtih očij, tudi če se s sklonjeno glavo ponižno plazi v služabniški livreji? Ne, jaz sem že poizvedel, kje skriva grof svoje rodbinske zaklade, — ali Ti ni še ničesar povedal? — ali Ti še ni kot svoji hčeri povedal rodbinskih skrivnostij? — ali še nisi videla dragoceno skrinjo, ki stoji v njegovi spalnici in je podobna cerkvi?“

„Bila sem šele dvakrat v grofovi spalnici,“ je odgovorila Lola, „ter opazila skrinjo, — toda oče mi ni ničesar povedal, kaj pomeni.“

„Kaj pomeni? — Hudiča, to pomeni, da bo oni ki odpre to skrinjo, postal miljonar.“

Oči Franca Robiča so plamtele, — napolnjene so bile s skrivnostnim ognjem. Le pretrgano je spravljal besede iz ust.

„V tej skrinji so rodbinske briljanti grofov Sokolskih. — Bil sem skrit v sobi, ko je grof odprl skrinjo in ko bi takrat hotel izvršiti umor, bi danes imel že vse dragocnosti. — Ha, Lola, ko bi Ti videla vso to množino dragocenostij in dragih briljantov in lišpa! Če bi se vse to prodalo pod ceno, bi se miljone dobilo zanj.“

To je pa gotovo, da se skrinja ne bo dala lahko odpreti, ker ima ključavnico, ki je bila že pred sto in sto leti narejena. Ogledal sem si jo le površno, toda prepričan sem, da bi celo moja umetnost bila zaman, neprav me imenujejo kralja tatov.“

„Če se skrinja ne bo dala odpreti,“ je rekla Lola, potem je vsaka beseda odveč. In poleg tega ne ponisiš, da bi grof Radivoj spravil vse na noge, da se polasti tatu.“

„O kar se tiče tega,“ je odgovoril Franc Robič, bova midva že čez hribe in doline, ko bodo odkrili tatvino. — Jaz sem že napravil načrt, — poslušaj, posedal Ti ga bom. — Ti moraš dobiti od očeta ključe skrinje, — jaz si napravim voščen odtis, dam ključavnici napraviti tak ključ, — in neko noč se splazim grofovovo spalnico, odprem skrinjo ter vgrabim briljante, — še isto noč moraš potem Ti bežati z menoj, — in tavim kolikor hočeš, da uideva srečno v Ameriko ter ostaneva srečen par.“

„Ta načrt je slab, Franc,“ je rekla Lola, „kajti dör izvrši tako tatvino, temu se ne posreči, da bi ušel Ameriko. V Hamburgu ali v Bremenu ali kamorkoli i že šel, da stopi na ladijo, bi ga gotovo aretirali, — e, o tem nočem ničesar vedeti, — a jaz imam boljšo misel. Jaz bom dobila oni ključ, — Ti si napraviš oščeni odtis in daš delati ponarejen ključ, — potem zameva najbolj dragocene stvari ven, vzameva briljante ter jih nadomestiva s ponarejenimi kamni! — Ali ne idiš, Franc, da prideva na ta način tudi do velikan-tega premoženja, ne da bi se bilo treba odkritja bat. grof gotovo nikoli nepregleduje vsebine skrinje in ne slutil, da ima namesto dragocenih kamenov le ponarejene.“

213
„Hudiča, prav imaš, Lola, — tako pojde, — to je izvrstna pot do bogastva. Toda pojdeš-li z menoj, ako se polastim vseh teh zakladov?“

„Potem pojdem s Teboj, Franc, potem me pelji čez morje! Toda le ne prenagliti se, — ne sila, ampak zvijača naju dovede do cilja.“

„Lola, zato Te moram poljubiti, — o ko bi Ti vedela, kako hlepim po Tvojih poljubih. — Dekle, Ti se mi zdiš v tej imenitni okolici, kjer si zdaj, še lepša, še poželjivejša, — en poljubček, Lola, samo enega!“

Lola mu ni mogla odreči poljuba, vrgla se mu je v objem, on jo je pa potisnil na divan ki je stal v paviljonu.

„Kaj pa delaš, Franc?“ je stokala Lola, „saj me boš zadušil s poljubi.“

Trdno se je je oklenil, da ni mogla vstatiti, pri tem jo je vedno bolj vroče, strastnejše in žarnejše polju boval, — skoro se je onesvestila; — hipoma je začula korake, — vrata paviljona so se tiho odprla, — Lola je hotela vstatiti, hotela Francu zašepetati, da sta izgubljena, ako je ne izpusti, — toda do krajnosti razburjeni zločinec je tako prizel ustnice k njenim, da ni mogla niti glasu izpregovoriti.

„Kdo je tu?“ je zaklical globokoprestrašeni glas, „Kaj se godi tukaj, — vstanita, — v imenu grof Sokolskega zahtevam odgovor!“

Lola je bila skoro v nezavesti, kajti izpoznala je Alenkin glas, glas one osebe, katere edino se je v grad balala, ker ji je notranja slutnja rekla, da jo ima Alenk na sumu.

„Vse je izgubljeno,“ je kakor blisk prešnilo Lolinste, jaz nisem prelil krvi Alenke pl. Radičeve!“ je zaklical Mirko misli, „izpoznala me bo ter porabila skrivnost, ki jedajoč svojemu očetu v oči, tukaj vidi, da me razkrinka.“

„Pri Bogu Vsemogočnem, jaz sem nedolžen, moje roke so misli, „izpoznala me bo ter porabila skrivnost, ki jedajoč svojemu očetu v oči, tukaj vidi, da me razkrinka.“

Mirko tento del vključuje imenik in povezave

S pritajeno kletvico je Franjo Robič poslušal, da se je v istem hipu doslej od oblakov zakrita luna pokazala ter razsvetlila s svojo bledo svetlobo temni paviljon, je Alenka pl. Radičeva zagledala zločinski stanek grofovega kočijaža Robiča z grofovovo hčerjo Lolo.

21. poglavje.

Ukradeno ime.

Več minut so si stali ti trije nasproti, ne da bi eden mogel izpregovoriti besede. Lola pravzaprav niti vstati ni mogla, — bleda je slonela na divanu in si ni upala pogledati Alenki v oči.

Alenka je pa osupla zrla na lepo, grešno deklico, o kateri bi si nikoli ne mislila, da jo najde na tem kraju.

Ni bila jeza, ne ogorčenje, ne hladno zaničevanje, kar se je pokazalo v njenem obrazu, ampak globoka bolest je sijala v njenih očeh, kajti Alenka se je spomnila, kako nesrečen bi bil grof Radivoj, ko bi izvedel prestopek svoje hčere.

In vendar, — Alenka je bila ena onih značajev, ki se v vsakem položaju zavedajo svoje dolžnosti.

To, kar je pravkar videla tukaj, ne sme ostati skrito grofu Radivoju, — to je bilo jasno in tudi če bi jo Lola imela za denuncijantko, si je obljudila, da že naslednje jutro odpre grofu Radivoju oči o tem nesrečnem otroku.

„Prosim, pojrite z menoj, Lola,“ je rekla Alenka s hladnim, strogim glasom, „tu ne smete dlje ostati. Meni ne boste dajali odgovora za to, kar se je tu zgodilo, ampak edino le svojemu očetu.“

Lola je vstala, toda noge so ji skoro odrekle službo. — Kakor pijana se je opotekala k lepemu, krepostnemu dekletu, pred katerim je zdaj stala kakor vlačuga. A preden je še dospela do Alenke, je hipoma skočil Robič k nji, jo zgrabil za roko ter jo naglo potegnil k sebi.

„Nesramnež!“ je zaklicala Alenka ter z bliskajočimi očmi merila Franca Robiča od glave do nog, „takoj izpustite konteso! — Ako se je kontesa ponižala, da se je sešla v temni noči z Vami, je to pregrešek, katerega se bo jutri že globoko kesala. Vi se pa varujte, zanašati se na pravico, ki je gotovo le v Vaši domišljiji. Za Vas ni določena kontesa Lola Sokolska, in slabno in zlobno ste ravnali, da ste varali in zlorabili zaupanje grofa, ki Vas je sprejel v svojo hišo, ko ste zapeljali to mlado srce. — Jaz govorim z Vami tako, ne, ker ste se kot služabnik, kot podložnik drznili vzdigniti svoje oči do svoje gospodinje, — jaz spoštujem ljubezen pri vsakem človeku, — toda človek, ki poizkuša mlado, neizkušeno dekle zapeljati za hrbtom njenega očeta in variha, ta — ta je brezvestnež!“

Franc Robič ni poslušal, kaj je Alenka v tem hipu govorila z njim, — trdnjejše je objel Lolo — sklonil se je k nji in ji zašepetal:

„Ne obupaj, rešil Te bom!“

„Rešil?“ je odgovorila Lola, tako tiho kakor bi le dihala te besede, „tu ni nikake rešitve več. Jutri, ko izide solnce, ne bom več kontesa Sokolska!“

„Pa boš, le zaupaj mi!“

In naglo je Robič izpustil Lolo, se odločno zravnal ter nekako ponosno stopil k Alenki.

„Gospica pl. Radičeva,“ je rekel ter se pred Alenko priklonil, „vidim, da sem prisiljen izdati Vam celo najino skrivnost!“

„Nobene besede več! Vse, kar mi hočete povedati, povejte jutri grofu Sokolskemu.“

„Ne, gospica,“ je rekel Franc z gotovostjo, ki je i Alenko i Lolo motila, „jaz ne bom grofu Sokolskemu jutri ničesar povedal, ker ne bo nikoli izvedel, kaj se je danes po noči v paviljonu zgodilo.“

„Ah, mislite morda,“ je jezno odgovorila Alenka, „da mu jaz ne bom povedala tega? Motite se, govorila bom, ker — moram govoriti!“

„In kaj boste rekli grofu?“ je Franc zopet pričel. „Kajne, povedali boste grofu, da ste našli njegovo hčer v kočijaževem objemu? No, ako to storite, se boste prav navadno zlagali.“

„Lagala? Ali hočete tajiti, da ste Lolo držali objeto, ko sem jaz vstopila? Toda tudi če boste to strašno stvar, ki se je tukaj prigodila, tajili, pa Lola Sokolska ne bo mogla biti tako hudobna in propala, da bi me naredila za lažnjivko; ona bo vsaj resnico povedala!“

„To bo tudi storila,“ je rekел Robič z odločnim glasom, „ničesar drugega ne pričakujem od svoje neveste.“

„Od Vaše neveste?“ je v grozi zaklicala Alenka, „človek, ali ste zblazneli, da ste se udali takim mislim?“

„Nikakor, kajti kontesa Lola je v resnici moja nevesta. Toda ne od tega trenotka, tudi ne od včeraj in tudi ne pred enim mesecem, — že v Parizu se je zaročila z menoj.“

„V Parizu? Torej ste jo poznali, še preden ste prišli v ta grad?“

„Proč s skrivanjem in tajenjem!“ je zaklical Franc Robič z glasom, ki se je glasil kot čista resnica, „slučaj je nanesel, da veste za najino skrivnost, zato Vam morava vse povedati.“

Lola je pogledala Robiča, ni še sicer vedela, kaj

namerava, toda jasno ji je bilo, da jo bo njegova govorstvo rešila. V tem hipu je občudovala Franca ter umela, zakaj ga je poprej ljubila.

„Izvedite torej,“ je po kratkem odmoru zopet pričel rdečelasi lopov in stopil še za korak bližje k Alenki, „jaz nisem oni, kakor sem se izdal napram grofu, — nikoli nisem še držal vajeti tujih konj, preden sem prišel v ta grad, nego le svoje lastne. Jaz sem plemenitaš tako kakor je grof Sokolski in moje pravo ime je grof Mirko Višnjegorski.“

Jasno je, zakaj si je Franc Robič za svojo nesramno laž izvolil baš to ime. Pri vlotu v blaznico doktorja Morača je slišal praviti o grofu Mirku Višnjegorskem, da doktor Morač ga je izpočetka v temi imel za tega, zato se je zatekel k imenu, ki ga je v zadnjem času slišal.

Alenka je stopila korak nazaj, — od začudenja in presenečenja se je komaj zavedla, to je bil cel roman, ki se je odigral pred njenimi očmi. Ako je bil človek, v česar objemu je našla Lolo, plemič, grof, istorojen, — potem, da potem ni imela pravice kar tako odkriti skrivnost zaljubljencev grofu Sokolskemu, — potem ni bila več njena dolžnost, denuncirati Lolo.

„V Parizu sem izpoznal Lolo,“ je nadaljeval Robič z veliko ugljenostjo, „stari mož, ki jo je vzgojeval je poučeval v francoskem in zato sem občeval v njegovi hiši. Z Lolo sva se zaljubila, — toda razumeli booste, da bi moj oče, grof Višnjegorski, nikoli ne prizvolil v najno zvezo, dokler je bila Lola še uboga deklica brez doma in takorekoč še brez imena. — Tedaj je prišla sreča. Čez noč je postala Rožica Jaklič kontesa Lola Sokolska in zdaj je bil sklep storjen. — Ali naj zapustim ljubljenko svojega srca, — o nikoli več!

Toda vedel sem tudi, da se grof Radivoj ne bo rad zopet ločil od ljubljene hčerke, ko jo je tako dolgo in bolestno pogrešal. In da bi bil blizu Lole, sem se tako našemaril. Slučaj mi je bil zopet naklonjen. Bil sem tako srečen, da sem storil grofu Radivoju malo uslugo ter vsled tega stopil pri njem v službo. — Le nekaj mesecev bi to zatajevanje še trpelo, potem bom odkrito in prosto stopil pred grofa Sokolskega ter zahteval njegovo hči za svojo soprogo, — z veseljem bo privolil, kajti Višnjegorska rodbina se lahko v vsakem oziru meri s Sokolsko. — Ako sva z Lolo grešila, se je to zgodilo iz ljubezni! In zdaj pojrite, gospica, ter povejte grofu Radivoju vse, ako hočete pred časom razdružiti zvezo najnih srce.“

„Pri Bogu, tega ne bom storila,“ je zaklicala Alenka, kajti njeni plemeniti srce bi si nikoli ne odpustilo, ako bi zaljubljenca motilo v tiki blaženi sreči, „dajte mi roko, gospod grof, in prizelite mi, da boste vedno kot poslenjak ravnali z Lolo.“

„To Vam prizem,“ je zaklical Franc Robič ter naglo in zmagepolno pogledal Lolo, „in zdaj mi odgovorite, gospica pl. Radičeva, — ali smem še nadalje ostati s to krinko v hiši, ali pa me vržete ven?“

„Ostanite,“ je zaklicala Alenka. „Bog mi je priča, da ne morem drugače. In ako storim danes krivico, da pospešujem to skrivnost ter pomagam zakriviti grofu Vajino razmerje, katero bi moral pravzaprav izvedeti, potem, — potem grešim tudi jaz — iz ljubezni!“

In v naslednjem hipu je stopila plemenita devojka k Loli, ji prožila obe roke ter rekla:

„Odpustite mi, Lola, če sem Vas poprej žalila, — saj nisem vedela, saj ste si izvolili plemenitega človeka.“

Lola je zaupljivi devojki prepustila roke, Alenka

ju je iskreno stisnila, lahno poljubila lepo sleparko na čelo ter ji zašepetala:

Spominjajte se vedno, ljuba Lola, da ste hči moža, česar ime stoji čisto in neomadeževano v celi deželi. Jaz vsem, da ne boste omadeževali sijaja temu imenu."

V naslednjem hipu je hitela Alenka iz paviljona, kajti nji sami je bilo srce tako polno, — za počiti polno. —

Ali se hoče res krasni sen tako hitro izpolniti, kateremu se je pred pol ure v objemu grofa Radivoja tako rada in vendar tako dvomeča udala?

Ako se grof Mirko Višnjegorski poroči z Lolo, potem, oh, potem je bil storjen velik korak k vroče zaželenemu cilju. Uboga umobolna Minka po izreku zdravnikov tudi ne bo dolgo živila, potem se bo Radivoj — Alenka ni dyomila v to, — poročil z njo.

Saj nji ni bilo do imena in stanu, ki bi si ga pridobila s to možitvijo, niti do bogastva, ki bi bilo potem njeno, — ne, ona je ljubila Radivoja z vso močjo svoje duše, — ljubila ga je z iskrenostjo, katere je zmožna le prva ljubezen čistega ženskega srca, — samo njega si je želeta, njega samega, — in ko bi bil berač, bi se s ponosom imenovala njegova žena.

Dočim so te nebeške misli napolnjevale Alenkine prsi, je prišla skozi vrt ter se bližala stopnicam, ki so vodile na teraso in k vhodu v grad.

Tedaj se je hipoma pokazala temna postava na terasi. Alenka je lahno zakričala, kajti pred njo je stalj človek, zavit v dolg jezdni plašč.

Bila je velika, zapovedujoča oseba, ki je počas korakala po stopnicah Alenki naproti, siva brada je obkroževala ostro črtan obraz ter padala tujcu prava na prsi.

"Prestrašil sem Vas, gospica," je rekel stari gospo-

ter vlijudno odkril klobuk ter obstal pred Alenko, "priznati moram, da sem ob navednem času stopil v to hišo. Toda zelo važna zadeva me je privedla semkaj in še to roč moram govoriti z grofom Radivojem Sokolskim, katerim sva bila pred leti iskrena prijatelja, — ker pa nisem nobenega služabnika našel v predobi, sem se izgubil in dospel sem na teraso. Ali ste tako dobrni, da bi me naznanili grofu Radivoju, ki je najbrž še zbrujen?"

Alenka, ki se je pri nenadnem prihodu tega tujca zdrznila, se je hitro ojačila; — ugleden, kavalirski način, v katerem je stari gospod z njo govoril, jo je poučil, da ima opraviti s plemenitašem.

"Res je, gospod," je odgovorila Alenka, "gospod grof Sokolski bdi še v svoji pisarni in ker pravite, da ste njegov stari prijatelj, Vas bo gotovo še danes sprejel. Prosim za Vaše ime."

"Moje ime," je odgovoril sivobradi gospod ter iznova priklonil, "Vam je na razpolago, zovem se — grof Božidar Višnjegorski."

Komaj je Alenka odšla iz paviljona, kjer jo je Franc Robič tako strašno prevaral in nalagal, je Lola, katero je dozdaj vzdržala strašna razburjenost na nogah, mrtvačko-bleda padla na divan.

"Lola, moja Lola, kaj Ti je?" je zaklical Franc Robič, padel k njenim nogam ter ji objel koleni, "zdaj je vsa nevarnost minila, — jaz sem Te rešil, — Ti ostaneš, kar si, — grofica Sokolska!"

"O Franc!" — "nila" — ter položila roko na do sk na ža, "nevarno igro

igraš, — morda si si nadel ime plemenitaše, ki morda v resnici obstoji.“

„Ne samo morda, ampak prav gotovo, — je na svetu grof s tem imenom! Toda kaj potem, kdo naj pa stopi pred mene in mi dokaže, da nisem grof Mirko Višnjegorski? — Ne, ljubljeno dekle, ničesar se Ti ni bat, dobila sva, — vsaj za nekaj časa, — igro.“

„Jaz sem se bolj bala, ljubi Franc, kakor si misliš! Oh, ko je ta Alenka pl. Radičeva stala kot zmagovalka pred menoj, ko me je našla v objemu kočijaža, — ha, ali nisi opazil, kako zmagonosno je uprla oči v mene? Saj bi imela prav, ko bi me pred grofom uničila, — kajti izvedi Franc, kar sem sama to noč izvedela, — grof ljubi svojo družabnico do blaznosti in oba sta govorila o tem, da se vzameta za življenje, kadar bom jaz prišla iz hiše in ko bo umobolna zatisnila trdne oči smrt.“

„Proklet!“ je zaklical Franc Robič, „s tem bi nam zelo prekrizala račun.“

„Da, dedčina je izgubljena, ako doseže Alenka pl. Radičeva svoj cilj, — ha, Franc, Franc, desetkrat bi bilo bolje, če bi jo takoj na mestu zabodel s vojim bodalom, ko je stopila pred naju.“

„Trenotek sem mislil na to,“ je odgovoril Franc, — „toda umor v hiši bi mi spravil policijo na vrat in potem bi ne mogel dlje ostati tukaj, moral bi težati z največjo naglico.“

„Toda ako nama Alenka pl. Radičeva nevarna postane,“ je vprašala Lola ter položila svoje mehke roke okrog njegovega vrata ter glavo na svoje prsi, kajti predvsem ji je bil na tem opravi zločineca voljega za vsako mil sem Vas, gospica,“ je eden bi gospo Alenka razkrinkal.

„Da, odstranil bom ogleduhinjo,“ je vskliknil lopov s hripavim glasom, „to je po sebi umevno. — Kogar ne more Franc Robič z zvijačo in lokavostje spraviti s poti, ta se mora sili umakniti.“

„Hvala Ti, Franc,“ je odgovorila Lola, „ura morda ni več daleč, ko se bo to kot potrebno izkazalo. Ali se potem lahko zanesem nate, ljubjenček, ali se ne boš obotavljal?“

„Kakor sama nase!“ je zaklical Franc Robič, „moje življenje je Tvoje, ukaži mi in ubogal bom, — kajti jaz sem Tvoj sužen!“

Žareča strast je plamtela v njegovih očeh, ki so skoro požirale vitko lepo postavo Lolino. Še enkrat se je Lola sklonila k njemu še enkrat je pritisnila svoje ustnice na njegove s poljubom, ki je vzbudilo v njegovem telesu razkošno drhtenje. Nato je vstala in tudi Franca vzdignila.

„Za danes se morava ločiti,“ je hlastno rekla, „le igrat naprej svojo ulogó, — v grofovih očeh moraš ostati služabnik, — mnogo boljše je to nego če poskušaš tudi njega varati in se pred njim imenovati grof Mirko Višnjegorski.“

„Zbogom, Lola,“ je odgovoril Franc, „in spomni se, da si mi na bodočnost prisegla, da mi ostaneš zvesta.“

„Spominjam se,“ prisegje in jo bom držala.“

Lola je čutila pogled vroče ljubezni, ki jih je zaviljeni Robič upravanjo in nji je bilo do tega, da si ga popolnoma pokori, naj velja kar hoče.

Nato se mu je iztrgala in hitela proti izhodu pač načrta. Toda v istem hipu, ko se je hotela izmuzniti je zaslišala glas:

Lola, vrnila sem se, da Vam naznam veliko

srečo, — tudi za grofa Mirkota Višnjegorskega velja moje poročilo, skoro bosta združena, — srečen par.“

Lola je strmela v Alenko Radičovo, ki je stala pred njo, kakor bi ob pamet prišla.

„Zdaj se Vama ni treba več zatajevati,“ je zaklicala z veselim smehljajem Alenka, „zdaj morate povedati grofu Radivoju Sokolskemu, kdo ste, kajti nekdo je prišel, ki Vam je zelo v sorodu.

Lola se je stresla, — Franc Robič se je pa zdrznil kakor bi ga udaril električni tok.

„In kdo?“ je vprašala Lola z jecljajočim glasom,
„kdo je prišel? — Ogovorite, Alenka, in ne mučite naju-
predolgo.“

„Kdo je prišel? — In Vi ne uganete, gospod grof,
— tam gori, kjer vidite razsvetljeno okno, sedi grof
Radivoj Sokolski s človekom, s katerim je že dolgo pri-
jatelj in ta človek je — grof Božidar Višnjegorski;
Vaš oče!“

Franc Robič je pridušeno zakričal ter stekel mimo Lole v grozniem strahu nazaj v temni paviljon, da se sam se seboj posvetuje, kaj mu je zdaj početi.

22. poglavje.

Dogodek na Sckalskem gradu.

Franc Robič je bil strahovito skoro blazno razburjen v paviljonu, Rdečelasi zločinec je bil za trenotek brez pameti, — on, ki je bil načazen, ustavljati se najstrahovitejši nevarnosti, je videl pred seboj prepad, ki ni grozil samo njega požreti, ampak tudi njo, ki jo tako vroče in žareče ljubil, za katere blaginjo v strahu tresel, — Lola, — njegova oboževani gospo

Ha, kako naj bi pa tudi slutil, da se mu bo krinka tako naglo strgala z obraza. Mislil je, da začne izvrstno igro, ko se je napram Alenki izdal za grofa Mirkota Višnjegorskega.

Trdno je upal, da bo lahko več mesecev vsled te prevare mirno in varno živel na Sokolskem gradu v Lolinji bližni in v službi doktorja Morača in Arabele, ki sta ga poslala v to hišo, da opazuje grofa.

In zdaj, — zdaj je bilo vsega konec, — nesrečen slučaj je baš to noč, isto uro, ko se je Franc Robič prvič imenoval grof Mirko Višnjegorski, pripeljal v Sokolski grad človeka, ki ga je lahko takoj razkrinkal. S tem je bila vsa varljiva zgradba, katero so Arabela, doktor Morač, Lola in Franc Robič zgradili, v nevarnosti, da se na en mah podere. Kajti Robiču je bilo jasno, da mora priti na svetlo, kakšno strahovito sleparijo je izvršil. Alenki pl. Radičevi se je imenoval grof Mirko Višnjegorski, — zdaj je stala zunaj pred paviljonom ter ga pozvala, naj gre z njo v grad in pozdravi svojega očeta. — Haha, očeta, — samo en pogled grof Višnjegorskega bi zadostoval, da ga razkrinka kot s' parja in potem, — da potem je bila tudi Lola uničkajti Alenka jo je videla v njegovem objemu, žabnica je vedela, da je Lola sočriva zločina m' se je pod krinko in pod krivim imenom utihot Sokolski grad. Da, Alenka, — in vedno le A' bila v stanu pogubiti njega in Lolo.

Franc Rohix je medtem, ko so te misli po njegovem tresočju steklej, takor okamnel stal sredi paviljonov, grabili rdeče lase in oči se.

dar, gospod grof," — mu je
— „zdaj je prišla ura, ko

govoriti. Le pogumno stopite pred svojega očeta in grofa Sokolskega, — povejte jima vse, priznajte, da ljubite Lolo in da jo hočete poročiti in prepričani boste, da gospoda ne bosta nasprotovala Vaši sreči.“

„Takoj, — takoj pridem!“ je vskliknil Robič s hri pavim glasom, „le še trenotek, — veselje, da zopet vidim svojega očeta, — tako nepričakovano, — po tako dolgem času, — me je preveč zgrabilo, — minuto, go spica Radičeva, samo eno minuto!“

Alenki je bilo umljivo, da je nenadni prihod očetov pretresel mladega moža, — Ti ljubi Bog, — saj je stal morda pred najvažnejšim korakom svojega življenja, — saj je moral stopiti pred grofa Sokolskega in prositi za roko njegove hčere.

„Dobro, počakala bom, gospod grof,“ je zaklicala Alenka, — le pogum, saj vem, da nas tudi sreča lahko presune in nam omoti jasno pamet.“

Da, duša zločinca je bila posunjena, — bojeval se je s strašnim sklepom.

„Nihče v gradu ne ve, da sem imel Lolo v obremu,“ je vskliknil Franc Robič z zamolklim glasom, — saj mo ona, — samo ta; — ali naj počakam, da naju izda? Haha, saj nisem norec, — tu se gre za

za celo-premoženje grofa Radivoja Sokolskega, — se za srečo Lole, ki je tudi moja sreča! Naprej Robič, čemu se obotavljas, son si sicer dovolj, — ko je treba spraviti v krto, o deželo človeka, ki

Fr hiko nevaren, — tisoč vragoj, — saj ni hotela bürjen, torej naj —“

brez pa izgovoril strašne besede, toda nevi, jo je po strahov naprsni žep svoje suknce, je že mehke klepal na dala, katero je imel tam skoda, e prsi, tako v na katerega mu je morala Lolišal zločinca v stral den bi tri gospo ej, jo b